

BOSNA I HERCEGOVINA
VIJEĆE MINISTARA
Generalno tajništvo

Broj: 05-50-1-3392/12
Sarajevo, 30.5.2013. godine

BOSNA I HERCEGOVINA
PARLAMENTARNA SKUPŠTINA I VIJEĆE MINISTARA
SARAJEVO

PRIMLJENO: 03.06.2013			
Šifra ministarstva	Klasifikacija	Redni broj	Broj prijema
01-60-1-15-36/13			

01-50-13-1063/12

PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BiH

- Zastupnički dom -

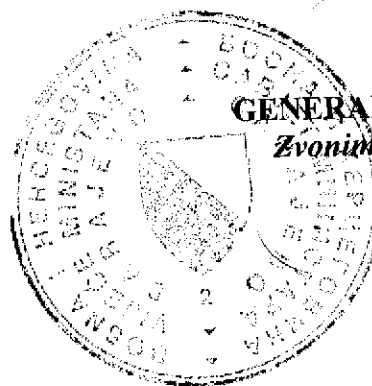
SARAJEVO

PREDMET: Odgovor na zastupničku inicijativu – dostavlja se

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 51. sjednici održanoj 28.5.2013. godine, utvrdilo je Odgovor na zastupničku inicijativu koju je uputio Božo Ljubić, zastupnik u Zastupničkom domu Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine.

U privitku prosljeđujemo Odgovor radi njegovog dostavljanja zastupniku.

S poštovanjem,

GENERALNI TAJNIK
Zvonimir Kutleša

BOSNA I HERCEGOVINA
VIJEĆE MINISTARA

Broj: 05-07-1-3392/12
Sarajevo, 30.5.2013. godine

Božo Ljubić, zastupnik u Zastupničkom domu Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, na 36. sjednici održanoj 22.11.2012. godine, uputio je sljedeću poslaničku inicijativu:

„Prijedlog Vijeću ministara Bosne i Hercegovine da donese odluku o sezonskoj zabrani uvoza određenih poljoprivrednih proizvoda.“

Na postavljeno pitanje, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je na 21. sjednici održanoj 28.5.2013. godine, utvrdilo sljedeći

ODGOVOR

Zastupničkom inicijativom i Zaključkom sa 36. sjednice Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine održane 22.11.2012. godine, zatraženo je da Vijeće ministara Bosne i Hercegovine donese „Plan aktivnosti zaštite domaće proizvodnje u kontekstu primjene sporazuma CEFTA“.

Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH na temelju zastupničke inicijative i Zaključka sa 36. sjednice Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine, pripremlilo je „Plan aktivnosti zaštite domaće proizvodnje u kontekstu primjene sporazuma CEFTA“. Plan se sastoji od aktivnosti koje su koncipirane u vidu mjera koje bi, nakon što ih Vijeće ministara BiH razmatra i usvoji, bile upućene na razmatranje Parlamentarnoj skupštini BiH.

U prilogu dostavljamo „Plan aktivnosti zaštite domaće proizvodnje u kontekstu primjene sporazuma CEFTA“ sa sljedećim prilogima:

- Tabela prikaz indikatora za 2013. godinu;
- Analizu vanjskotrgovinske razmjene poljoprivrednim proizvodima između BiH i CEFTA 2006 u razdoblju 2005 – 2012;
- Pregled i analizu podrške poljoprivrednoj proizvodnji BiH u razdoblju 2008 – 2012. i uporedni prikaz sa podrškom CEFTA Stranama;
- Pismo Generalnog direktorata za proširenje Direkciji za europske integracije BiH;
- Brošuru „Kratki vodič za poslovnu zajednicu o postupcima zaštitnih mjera u trgovini“:

**PREGLED I ANALIZA PODRŠKE
POLJOPRIVREDNOJ PROIZVODNJI
BOSNE I HERCEGOVINE U PERIODU
2008. - 2012., I UPORDNI PRIKAZ SA
PODRŠKAMA U CEFTA STRANAMA**

Sarajevo, maj 2013.

Ukupna izdvajanja za poljoprivredu i ruralni razvoj BiH i struktura po entitetima

Podrška poljoprivrednim proizvođačima u Bosni Hercegovini u 2012. godini se odvijala po istom ili vrlo sličnom načinu kao i prethodnih godina. Izmjene koje su načinjene u regulatornom okviru kao i u samom sistemu implementacije su već pomenute u uvodnom izlaganju. Pravni okvir je ostao neizmijenjen u smislu da se u RS zadržao način regulisanja podsticaja na osnovu Zakona o obezbjeđenju i usmjeravanju sredstava za podsticanje poljoprivrede i sela, te Pravilnikom o uslovima i načinu ostvarivanja novčanih podsticaja. Izmjene pravnog okvira iz 2011. godine u Federaciji su se zadržale i tokom 2012. godine, tako da u tom pogledu nije bilo značajnijih odstupanja. BD takođe nije mijenjao zakonsku i podzakonsku osnovu u oblasti podsticaja. Opšta karakteristika u 2012. godini za sve nadležne institucija koje pružaju podršku poljoprivrednim proizvođačima je zaostajanje izdvajanja za mjere investicionih ulaganja na račun podrške proizvodnji, najčešće uslovljenih nedovoljnim raspoloživim sredstvima u budžetima entiteta.

Kada je riječ o visinama izdvajanja za podršku poljoprivredi i ruralnom razvoju u Bosni i Hercegovini u 2012. godini, možemo konstatovati da je u odnosu na prethodnu 2011. godinu došlo do povećanja izdvajanja kod svih, u Federaciji BiH, Republici Srpskoj i Brčko Distriktu. S tim u vezi je u 2012. godini na ukupnom nivou zabilježen porast izdvajanja za oko 15.833.697 KM.

Tabela 1. Poljoprivredni budžeti u BiH (2008-2012)

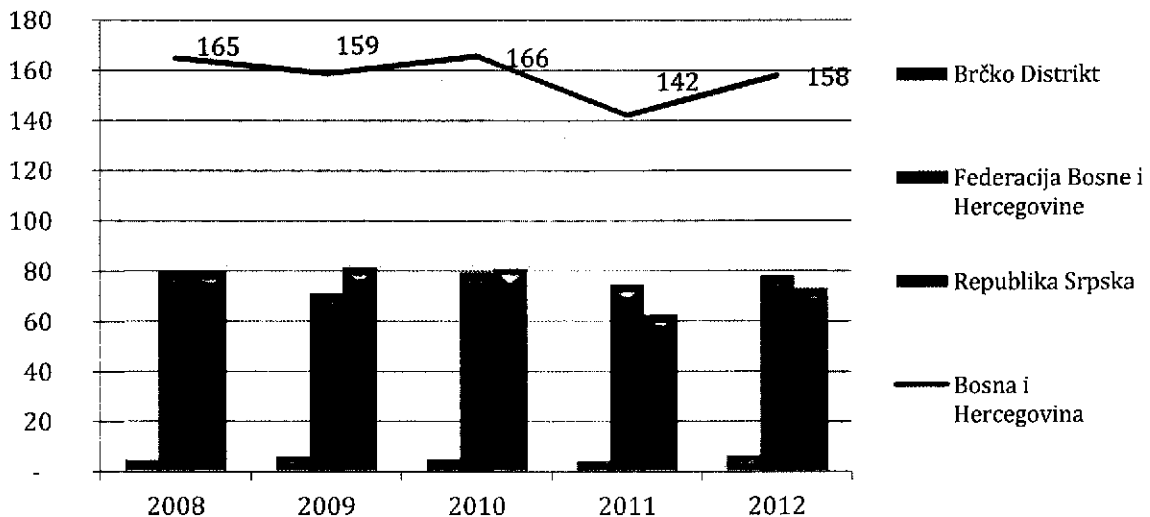
u KM

Brčko Distrikt BiH	4.646.316	6.055.822,8	5.066.820,9	4.557.774	6.505.534
Federacija BiH¹	80.068.922	71.126.748	79.393.279	74.636.608	78.215.847
Republika Srpska	80.000.000	81.547.605	81.186.160,2	62.862.495	73.169.194
Bosna i Hercegovina	164.715.238	158.730.176	165.646.260	142.056.878	157.890.575

Izvor: Kancelarija za harmonizaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvoju BiH, na osnovu podataka entitetskih/kantonalskih ministarstva poljoprivrede i Odjeljenjaa za poljoprivredu BD BiH

Ukupna budžetska sredstva namijenjena podršci u poljoprivredi u BiH za 2012. godinu su iznosila 157.890.575 KM, što predstavlja povećanje za oko 11%, u odnosu na prošlogodišnji budžet. Porast izdvajanja je zabilježen kod svih, u Federaciji BiH, Republici Srpskoj i Brčko Distriktu. Ipak ovaj nivo podrške (2012) je još uvijek manji u odnosu na period prije 2011. godine, koji je iznosio oko 166 miliona KM, što upućuje na činjenicu da još uvijek nije došlo do oporavka u budžetima.

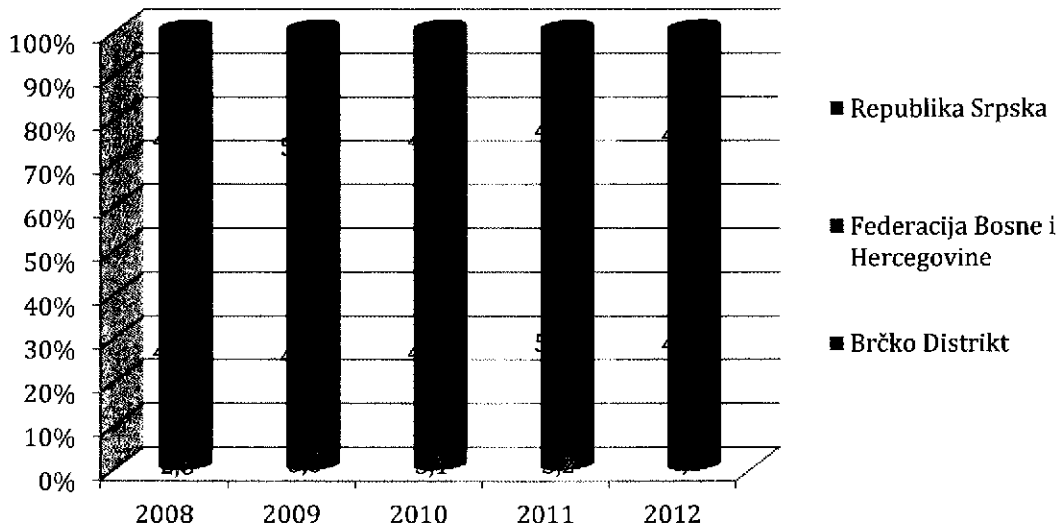
¹ Podsticaji za FBiH uključuju i podršku sa kantonalnih nivoa. Za 2012. godinu nedostaju podaci o isplatama iz četiri kantona; Srednjobosanski kanton, Zapadnohercegovački kanton, Tuzlanski kanton i Posavski kanton. Herecegovačkoneretvljanski kanton kao i prethodnih godina nije imao budžet za podršku poljoprivredi i ruralnom razvoju

Grafikon 1. Poljoprivredni budžeti u BiH za period 2008 - 2012 (u milionima KM)

Izvor: Kancelarija za harmonizaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvoju BiH, na osnovu podataka entitetskih/kantonlnih ministarstva poljoprivrede i Odjeljenjaa za poljoprivredu BD BiH

Posmatrajući ukupnu podršku za poljoprivredu i ruralni razvoj na nivou BiH, vidljivo je, da u gotovo istom omjeru učestvuju oba entiteta (FBiH i RS). Međutim, i ove godine, kao i prethodne, FBiH ima primat u podršci, dok je to do 2010. bila Republika Srpska, a najmanji obim podrške u apsolutnom iznosu je svakako sa nivoa Brčko distrikt BiH, što je i razumljivo obzirom na veličinu Distrikta (grafikon 2).

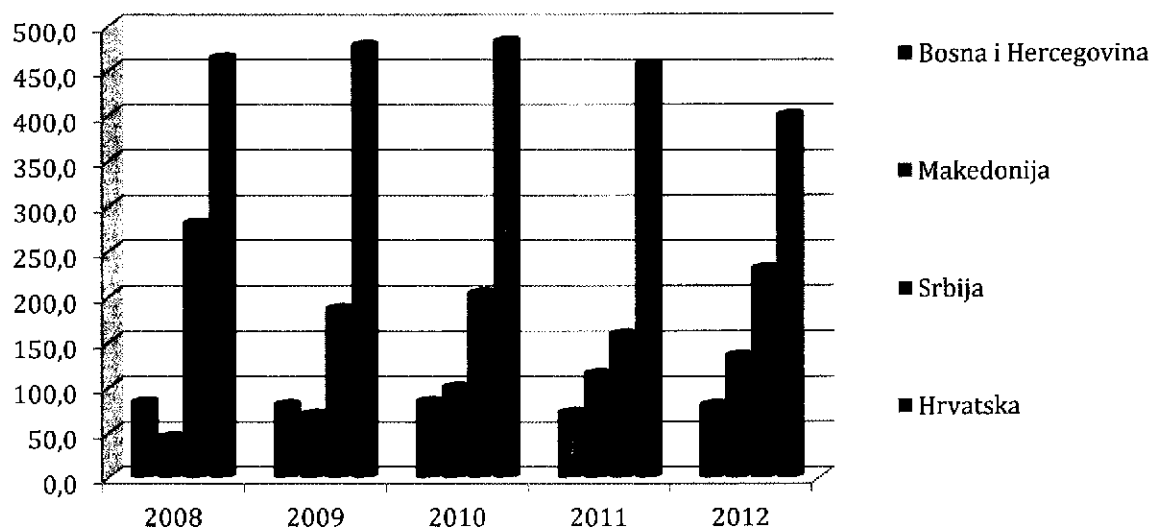
Grafikon 2. Struktura poljoprivrednog budžeta u BiH za period 2008 - 2012 po entitetima

Izvor: Kancelarija za harmonizaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvoju BiH, na osnovu podataka entitetskih/kantonlnih ministarstva poljoprivrede i Odjeljenjaa za poljoprivredu BD BiH

Kako bi dobili jasniju sliku nivoa podrške poljoprivrednicima u BiH, sačinjen je pregled poređenja domaće budžetske podrške² sa istovjetnom podrškom u zemljama okruženja (grafikon 3).

² Ovdje je računata samo budžetska komponenta podrške, dok poljoprivredu može imati podsticaje i kroz tzv. nebudžetsku podršku koja proizilazi prije svih iz spoljno-trgovinske zaštite odnosno drugih mjera regulacije trgovine i tržišta poljoprivrednih proizvoda.

Podaci iz grafikona pokazuju da je nivo podrške poljoprivredi i ruranom razvoju u BiH značajno ispod nivoa u zemljama sa kojima BiH ima najveću trgovinsku razmjenu, odnosno koje su nam i konkurenti i partneri.

Grafikon 3. Komparacija poljoprivrednih budžeta Bosne i Hercegovine i susjednih zemalja (u milionima EUR-a)

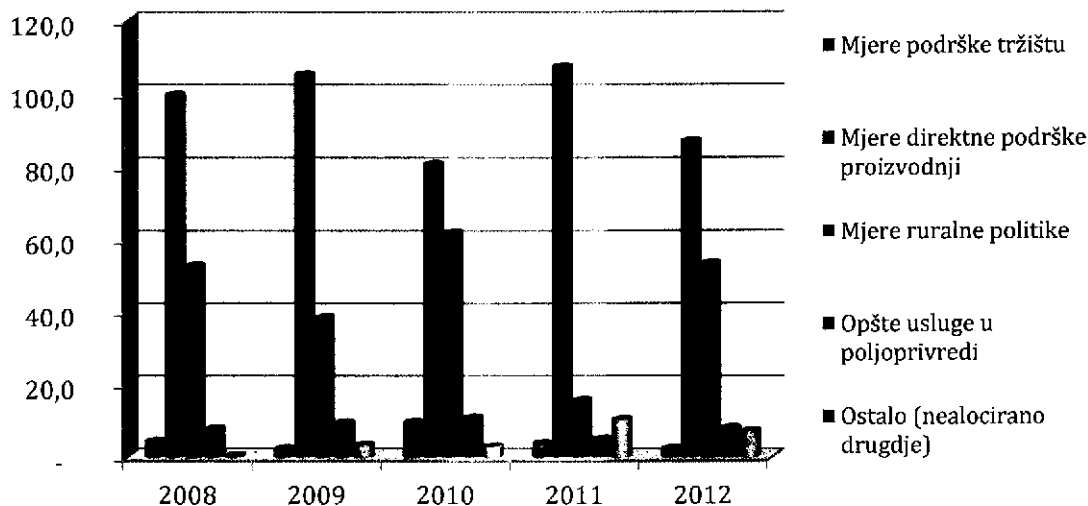
Izvor: Kancelarija za harmonizaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvoju BiH, na osnovu podataka entitetskih/kantonalnih ministarstva poljoprivrede i Odjeljenja za poljoprivredu BD BiH

Poređenje je urađeno na nivou petogodišnjeg perioda za koji smo obezbjedili podatke. Iz grafikona je vidljivo i to da je najveći nivo podrške u regionu u periodu 2008 – 2012. godina, ostvaren u Republici Hrvatskoj, prosječno 456,3 miliona EUR-a, zatim po izdvajanju slijedi Republika Srbija sa 212,3 miliona EUR-a, sljedeća je Makedonija u prosjeku sa 93 miliona EUR-a, Bosna i Hercegovina se nalazi na posljednjem mjestu sa prosjekom od 80,6 miliona EUR-a. Kada je riječ o trendu izdvajanja može se reći da najpozitivniji trend ima Makedonija koja je u odnosu na 2008. u 2012. godini povećala izdvajanja za poljoprivredu za 90 miliona EUR-a (sa 45, u 2008 na 135 miliona EUR-a, u 2012. godini). Ostale tri zemlje imaju manje-više stabilan nivo izdvajanja (promjene koje su primjetne više su rezultat kursnih kretanja nego promjena u visini izdvajanja). Uzimajući u obzir nivoe budžetske podrške kao i stepene zaštite domće poljoprivredne proizvodnje jasno je da se BiH poljoprivrednici nalaze u neravnopravijem položaju u odnosu na poljoprivrednike iz susjedstva.

Struktura podrške po grupama mjera

Kao i prethodnih godina mjere koje su klasifikovane kao mjere direktne podrške proizvodnji imaju primat u podršci poljoprivrednicima u Bosni i Herecegovini (grafikon 4). Od ukupnih 157.890.575 miliona KM koliko je realizovano kroz podrške poljoprivredi i ruralnom razvoju u BiH na ovu grupu mjera otpada 55% ili 86.735.520 miliona KM, što predstavlja više od polovine od ukupno realizovanih sredstava. Međutim, iako je kroz ovu grupu mjera realizovan najveći obim podrške u 2012. godini, u odnosu na prethodnu godinu zabilježen je pad izdvajanja u relativnom iznosu od 20,5% a na konto drugih mjera prije svega mjera ruralne politike. Ovo bi trebao da bude ohrabrujući znak, odnosno znak prevazilaženja kriza obzirom da se u kriznim godinama više pažnje posvećuje podršci proizvodnjama. Mjere ruralnog razvoja tako su zabilježile

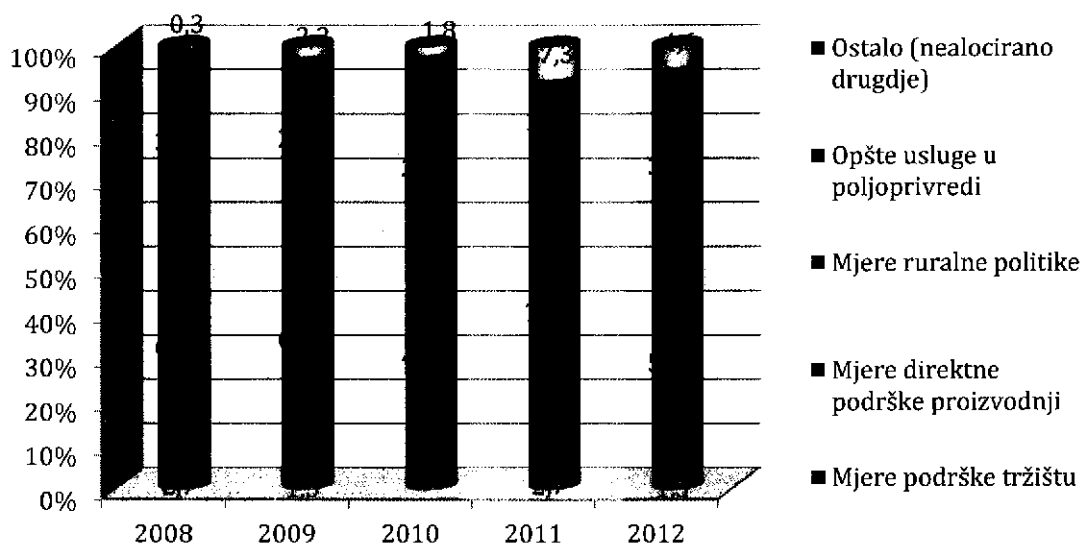
rast od čak (242%), odnosno 37,7 miliona KM u apsolutnim iznosima u odnosu na godinu prije (u 2011. godini 15.622.326 miliona KM, dok je u 2012. godini ostvarila nivo od 53.365.517 miliona KM, što je povećanje od 37.743.191 miliona KM).

Grafikon 4. Struktura poljoprivrednog budžeta u BiH za period 2008–2012 po grupama mjera podrške (u milionima KM)

Izvor: Kancelarija za harmonizaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvoju BiH, na osnovu podataka entitetskih/kantonalnih ministarstva poljoprivrede i Odjeljenja za poljoprivredu BD BiH

Povećanje izdvajanja za podrške mjerama ruralne politike je svakako pozitivan pomak obzirom da se to prije svega odnosi na investiciona ulaganja. U grupi mjera opšte usluge u poljoprivredi, takođe je zabilježen rast izdvajanja u ukupnom iznosu od 8,1 milion KM, što je povećanje od 3,1 milion KM u odnosu na prethodnu godinu. Mjere podrške tržištu bilježe ponovni pad izdvajanja u odnosu na prethodnu godinu to u iznosu od 1,4 miliona KM. Ostalo/nealocirano i dalje bilježi visoko učešće u ukupnoj podršci, ali je zahvaljavajući nešto boljem izvještavanju, ove godine manji nego prethodnih godina. Tako bilježimo smanjenje ovog iznosa za 2012. godinu od 3,14 miliona KM.

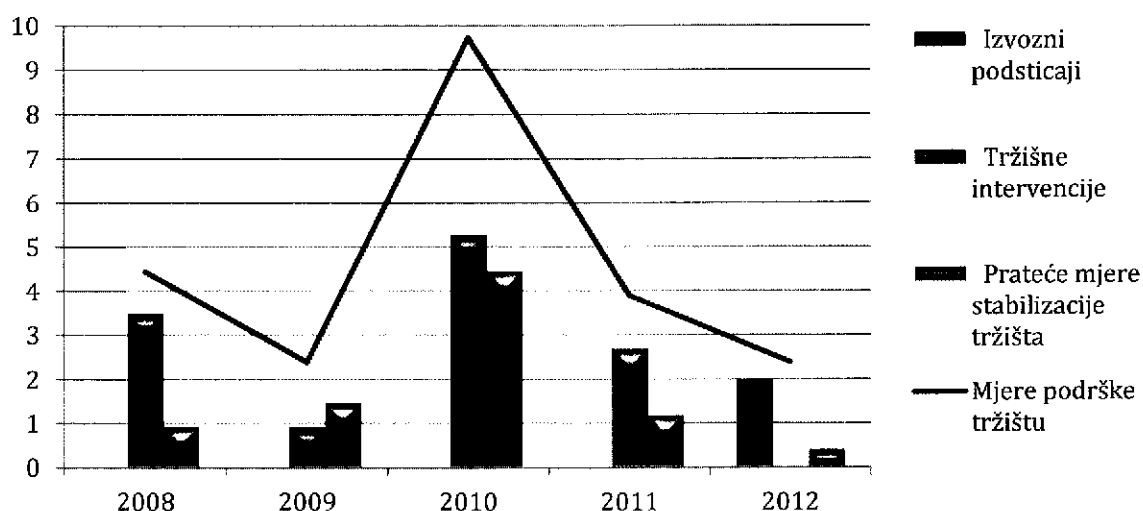
Grafikon 5. Struktura poljoprivrednog budžeta u BiH za period 2008–2012 po grupama mjera %

Izvor: Kancelarija za harmonizaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvoju BiH, na osnovu podataka entitetskih/kantonalnih ministarstva poljoprivrede i Odjeljenja za poljoprivredu BD BiH

Struktura mjera podrške u okviru pojedinačnih grupa

Mjere podrške tržištu

Iako u zvaničnim dokumentima postoje identifikovane kao oblik podrške poljoprivredi, te iako se i određena sredstva izdvajaju za mjere koje se mogu klasifikovati kao mjere podrške tržištu, aktivan i adekvatan mehanizam cjenovno-tržišne politike u BiH još uvijek nije uspostavljen. Stoga i sve mjere koje su ovdje prikazane/klasifikovane imaju karakter *ad hoc* mjera a ne sistemskih rješenje koje imaju snagu održati stabilnim kako cijene, tako i stabilnost tržišta poljoprivrednih proizvoda. Može biti da je ovo razlog zašto je visina izdvajanja za ovu grupu mjera i dalje najmanja, odnosno zašto se ovim mjerama daje manje značaja. Poslije značajnijeg rasta izdvajanja za ovu grupu mjera u 2010. godine, u 2011. i 2012. godini je došlo do ponovnog pada izdvajanja. U 2012. godini je ukupno izdvojeno 2,4 miliona KM, odnosno 1,5% od ukupnog budžeta za poljoprivredu, što je smanjenje u odnosu na prethodnu godinu za oko 1,4 miliona KM.

Grafikon 6. Mjere podrške poljoprivrednom tržištu u BiH – struktura (u milionima KM)

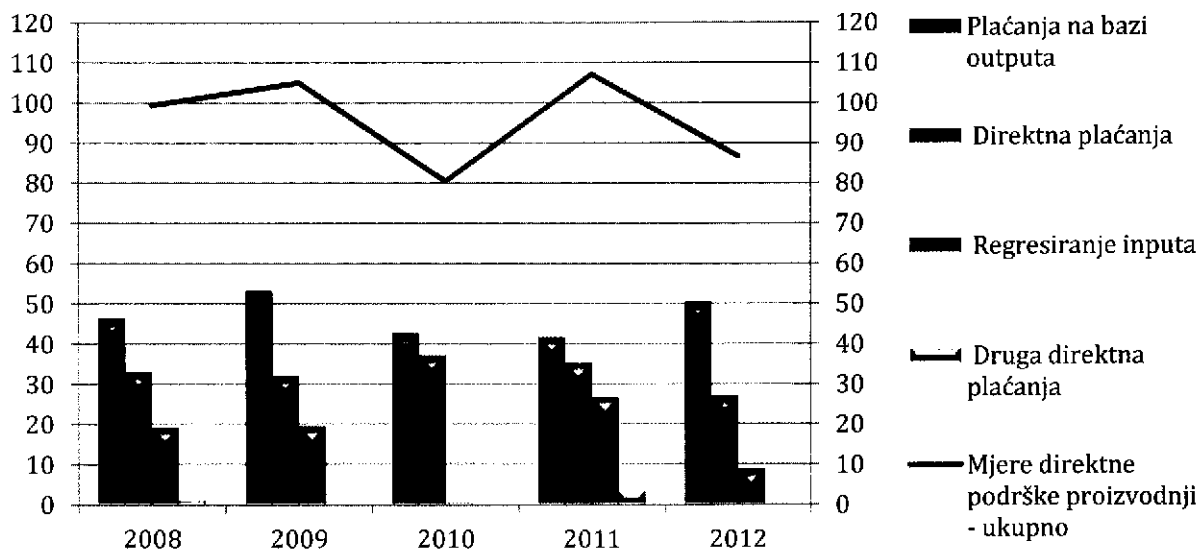
Izvor: Kancelarija za harmonizaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvoju BiH, na osnovu podataka entitetskih/kantonálnih ministarstva poljoprivrede i Odjeljenja za poljoprivredu BD BiH

Ono što je karakteristično za ovu grupu mjera u 2012. godini je uvođenje izvoznih subvencija kao mjere podrške tržištu a koja do sada nije bila uvođna u BiH. Ovu mjeru uvelo je Federalno ministarstvo poljoprivrede kao pomoć kod izvoza domaćih poljoprivrednih proizvoda u ukpnom iznosu od 1,98 miliona KM. Prema informacijama kojima raspolažemo izvozne naknade su isplaćene za izvoznike koji su izvozili: mesne prerađevine, mlijeko, voće i povrće. Od ostalih mjera tržišno-cjenovne politike, jedino je bila zastupljena podrška u vidu „prateće mjere stabilizacije poljoprivrednog tržišta“ u iznosu 414.841 KM. U 2012. nije bilo interventnih otkupa (ili pak nisu dostavljeni adekvatni podaci).

Mjere direktne podrške proizvođačima/proizvodnjama

Kao što je u opštem, uvodnom dijelu strukture podrške rečeno, mjere direktne podrške proizvodnjama imaju najveću zastupljenost u ukupnom izdvajanju za podrške poljoprivredi u Bosni i Hercegovini. To znači da i dalje najveći obim podrške ide kroz mjere direktne podrške proizvođačima/proizvodnjama. Ova grupa mjera sastoji od

plaćanja na bazi outputa, zatim mjera direktnih plaćanja na bazi površina/grla i regrese za varijabilne inpute.

Grafikon 7. Mjere direktne podrške proizvodnji u BiH- struktura (u milionima KM)

Izvor: Kancelarija za harmonizaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvoju BiH, na osnovu podataka entitetskih/kantonlnih ministarstva poljoprivrede i Odjeljenja za poljoprivredu BD BiH

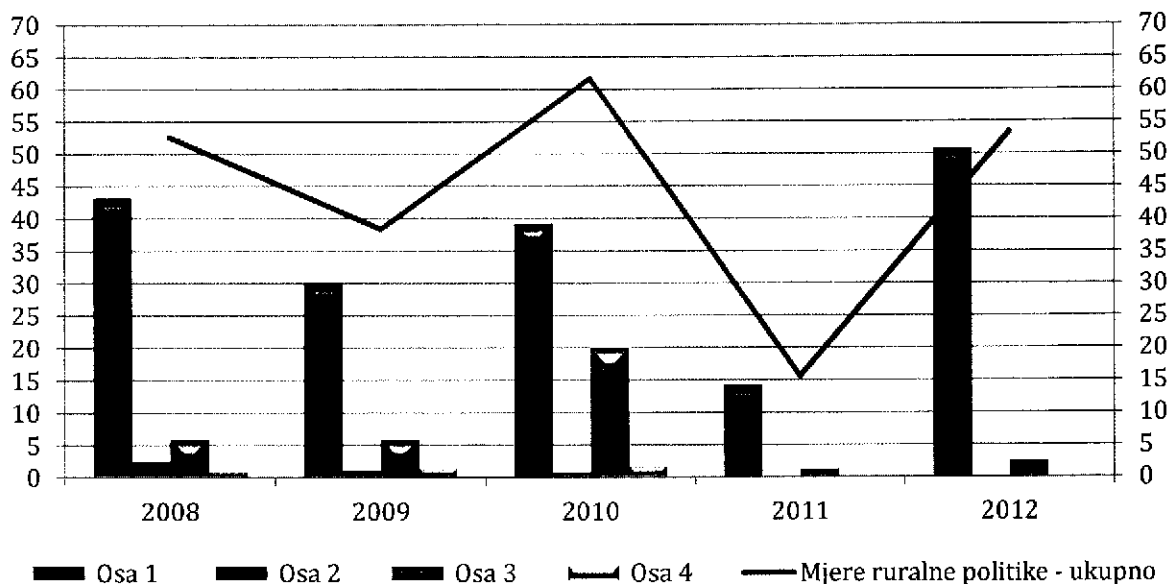
Nabrojane mjere su u stvari i suština podrške poljoprivredi, a ujedno su i najpopularnije mjere podrške proizvodnjama u Bosni i Hercegovini. Karakteristično za 2012. godinu je plaćanje na bazi outputa/proizvedene količine izrazito dominantna za razliku od prethodnih godina kada je razlika između ove mjere i mjere plaćanja na bazi površine/grla bila vrlo mala. Tako je u 2012. godini za ovu mjeru izdvojeno ukupno 50,4 miliona KM, što je 30,1% od ukupne poljoprivredne podrške. Naravno, najveći iznos podrške kroz ovu mjeru uživaju proizvođači mlijeka. Na drugom mjestu su plaćanja na bazi površine/grla sa ukupnim iznosom od 27,1 milion KM, što je smanjenje u odnosu na raniju godinu od 8,2 miliona KM. Mjereno relativnim pokazateljima ova plaćanja su zauzimala 17,2% od ukupne podrške poljoprivredi, što je smanjenje od 7,7% u odnosu na raniju godinu. Skretanja kursa sa direktnih plaćanja na bazi površine/broja grla prema plaćanjima koja su vezana za obim proizvodnje svakako ne doprinosi ostvarenju strateških ciljeva i postepenog prilagođavanja domaće poljoprivredne politike prema zajedničkoj poljoprivrednoj politici EU.

Regresi za varijabilne inpute su mjera koja je treća po izdvajanju u okviru grupe mjera koje se računaju kao direktna podrška proizvodnji. Ova mjera, iako zastupljena na teritoriji samo jednog entiteta (RS) i jednog do dva kantona u Federaciji BiH (ali u daleko manjim iznosima), je vrlo značajna. Ukupna izdvajanja za regrese (ovdje se prije svega misli na regrese za mineralno đubrivo i za dizel gorivo) su u prošloj godinu iznosila 8,8 miliona KM, što je značajno smanjenje u odnosu na prethodnu godinu (od 17,8 miliona KM). Ipak ovaj iznos treba uzeti sa dozom opreza, jer je rezultat ovakog smanjenja najvjerovatnije dug za regrese (primjetno je da se gotovo po pravilu svake druge godine iznos za regrese umanjuje, a onda sljedeće godine vidljivo uveća, ovo je rezultat prije svega dugovanja koja se prenose u narednu godinu tako da imamo ovakve razlike). Druga direktna plaćanja uobičajeno zauzimaju najmanji obim izdvajanja u okviru mjere

direktne podrške proizvodnjama. Ova plaćanja su u 2012. godini iznosila nešto više od 324 hiljade KM.

Mjere ruralnog razvoja

Kao i ranijih godina druga grupa mjera po visini izdvajanja su mjere ruralnog razvoja. Nakon značajnog pada izdvajanja za ovu grupu mjera u 2011. godinu kada je izdvojeno nešto više od 15,6 miliona KM, što je bilo direktna posljedica prestrukturiranja podrške u korist podrški proizvodnjama (karakteristično za krizne godine), u prošloj godini je došlo do oporavka izdvajanja za ovu grupu mjera. Tako je u 2012. godini iznos plaćanja za ruralne mjere bio gotovo na nivou od prije dvije godine (2010) kada je bio na najvišem nivou (61,6 miliona KM). Ukupno je izdvojeno 53,4 miliona KM, što je oko 33,8% od ukupnog poljoprivrednog budžeta. Dio „zasluga“ za ovoliki iznos sredstava za mjere ruralnog razvoja je Federacija BiH koja je kroz mjere ruralnog razvoja (investiciona ulaganja) pomagala i povratnike u RS u ukupnom iznosu od 7,8 miliona KM. Najveći iznos, kao što je to bilo između ostalog i prethodnih godina, bilježi Osa 1 ruralnog razvoja odnosno unapređenje konkurentnosti. Za ovu osu je ukupno izdvojeno 50,7 miliona KM (32,2%) što je najveći iznos u toku perioda 2008-2012. godina, a s obzirom na nivoe izdvajanja od prije 2008. godine, to je i najveći iznos zabilježen uopšte. Naravno, najviše sredstva su završila kao investicije, odnosno ulaganja u stalna sredstva, što je s obzirom na nivo opremljenosti poljoprivrede i logično, ali i dobro. Pozitivan efekat i dalje umanjuje sistem implementacije mjera kako investicionih ulaganja tako i drugih mjera ruralnog razvoja, a koje su namijenjene direktno poljoprivrednim proizvođačima. Vaninstitucionalne ili i institucionalne komisije, koje se formiraju *ad hoc*, a koje imaju potpuno autonomno pravo odlučivanja o odobravanju određenog projekta, bez uključivanja stručnih službi ministarstva, svakako je nešto što stvara osnove za sumnju u pravednost tako donesenih odluka.

Grafikon 8. Mjere ruralnog razvoja u BiH – struktura (u milionima KM)

Izvor: Kancelarija za harmonizaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvoju BiH, na osnovu podataka entitetskih/kantonlnih ministarstva poljoprivrede i Odjeljenja za poljoprivredu BD BiH

Osa 3 je takođe već standardno druga po izdvajanju za mjere ruralne politike, mada po obimu nije blizu izdvajanjima koja su bila u ranijim godinama (2010 i ranije). Tako je u 2012. godini za ovu Osa-u, izdvojeno ukupno 2,4 miliona KM, što je povećanje u odnosu na prethodnu od 1,17 miliona KM. Najveći obim sredstava za ovu osu ide kroz mjere ruralne infrastrukture, bilo da se radi o putevima ili nekoj drugoj infrastrukturi. Osa 2 bilježi standardno nisko izdvajanje, a što je još lošije, bilježi kontinuiran negativni trend od samog početka posmatranog perioda. Prošle godine je za ovu osu izdvojen gotovo istovjetan iznos sredstava kao i prethodne, odnosno nešto više od 121. 000 KM.

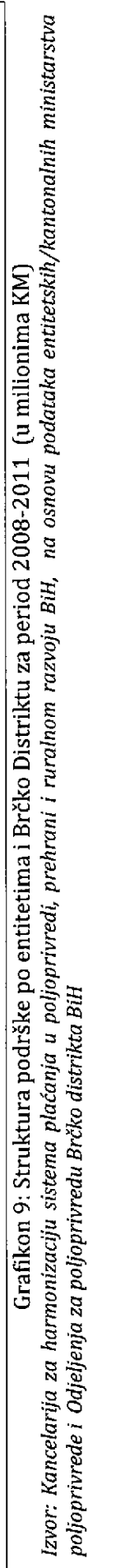
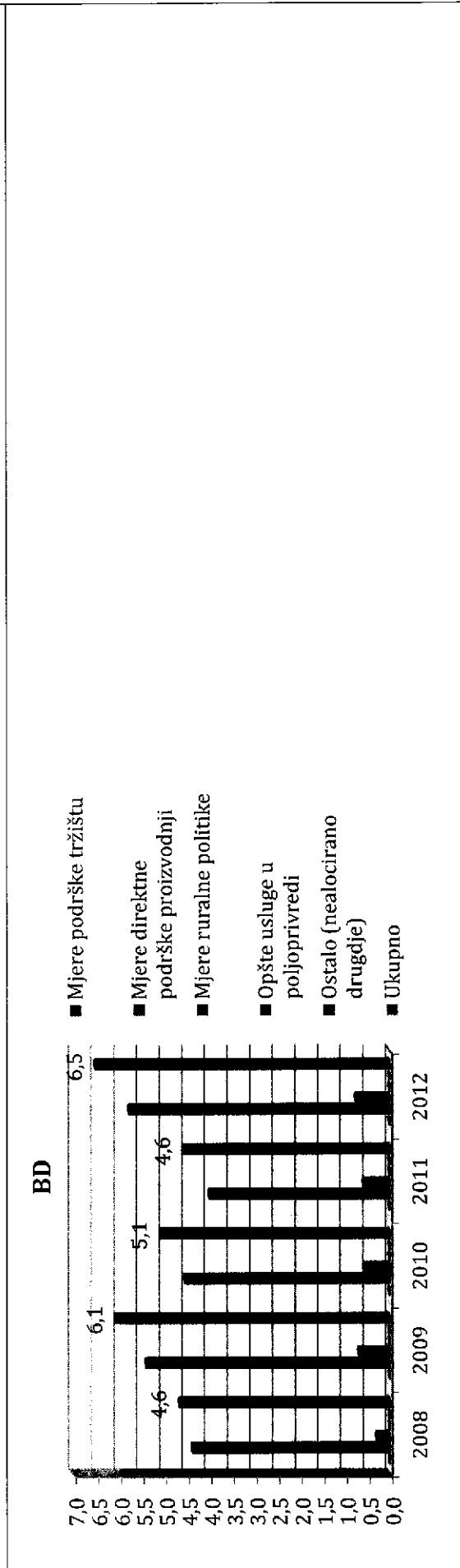
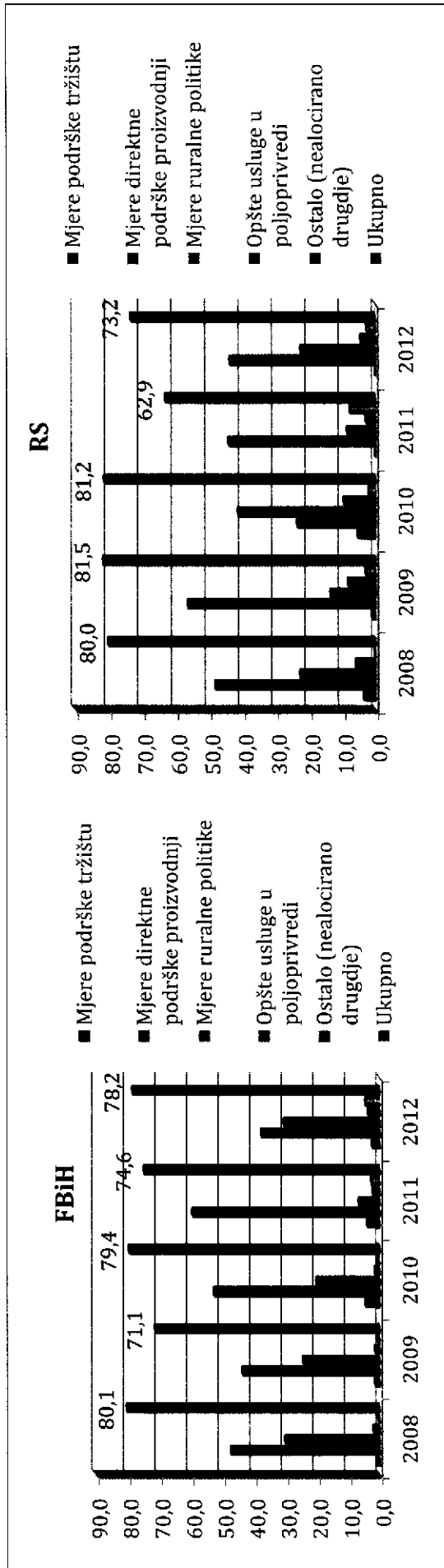
Mjere opštih usluga u poljoprivredi

Treća grupa mjera po visini izdvajanja iz poljoprivrednih budžeta u BiH su opšte usluge u poljoprivredi. Kao i slučaju mjera ruralnog razvoja i mjere opštih usluga u poljoprivredi u 2012. godini bilježe rast podrške. Na ime opštih usluga u poljoprivredi prošle godine je izdvojeno 8,1 miliona KM, što opet predstavlja 5,1% od ukupnog poljoprivrednog budžeta. Najveći iznos sredstava iz grupe mjera opštih usluga je ostvarila mjera marketing i promocija (po prvi put), i to zahvaljujući ulaganju u istu sa federalnog nivoa. Nakon toga slijede izdvajanja za inspekcijske usluge i dijagnostika (veterina i zaštita bilja), infrastruktura (ovdje se misli na laboratorijsku i drugu infrastrukturu kvaliteta), te istraživanje i razvoj, kao četvrta grupa po izdvajanju. Sve ostale mjere su u ukupnom izdvajanju za ovu grupu participirale u dosta manjim iznosima.

Nealocirano (ostalo)

Kao i prethodnih godina, izdvojena je grupa nealocirano ili ostalo, koja je prisutna i ove godine. Treba podsjetiti da je razlog postojanja ove grupe ustvari nedisciplina u izvještavanju sa nižih nivoa (postojanje dugova za koju ne šalju strukturu tako da ih nije moguće struktuirati). Za razliku od prve dvije posmatrane godine kad je iznos nealociranih sredstava bio nizak, posljednih godina isti ima trend rasta što ukazuje na probleme u realizaciji podsticaja, odnosno pokazatelj nelikvidnosti poljoprivrednih budžeta zadnjih godina. U 2012. godini je nešto bolja situacija kada su u pitanju nealocirana sredstva, ali je i dalje previsok nivo u odnosu na ukupna izdvajanja. Ukupni iznos je 7,29 miliona KM ili 4,6% od ukupnog budžeta.

Struktura po entitetima i Brčko distriktu

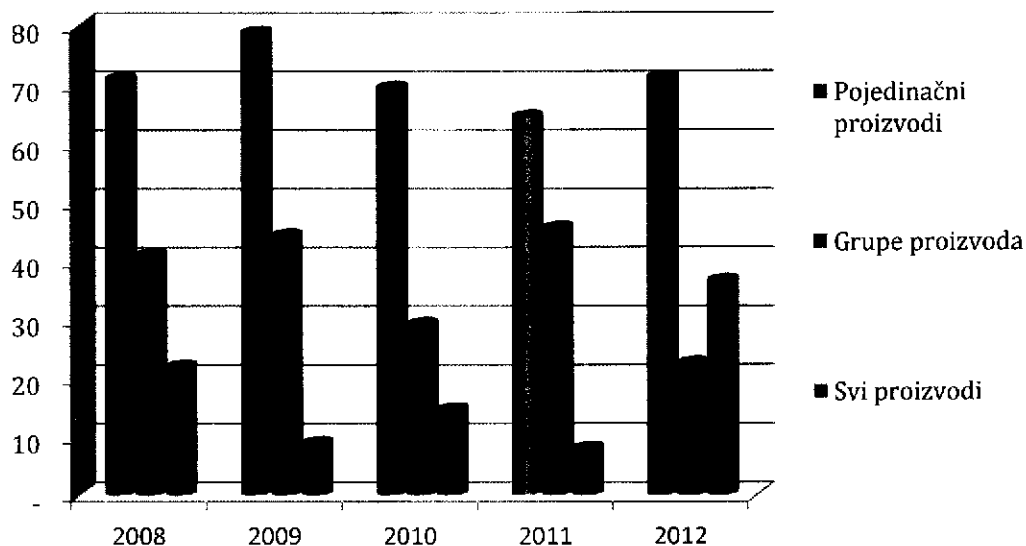

Grafikon 9: Struktura podrške po entitetima i Brčko Distriktu za period 2008-2011 (u milionima KM)
 Izvor: Kancelarija za harmonizaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvoju BiH, na osnovu podataka entitetskih/kantonalnih ministarstva poljoprivrede i Odjeljenja za poljoprivredu Brčko distrikta BiH

Neharmonizovana politika podrške između entiteta i Distrikta, problem je, kako smo već naveli, i za samu konkurentsku poziciju domaćih proizvođača s obzirom da se ovakvim pristupom i ono malo sredstava koja se izdvajaju za podršku poljoprivredi disperzira umanjujući njihov efekat. S druge strane ovaj problem se reflektuje i na naše težnje za učlanjenje u međunarodne organizacije, prije svega WTO i EU. Kada je riječ o WTO jasno je da BiH sa danom članstva u ovoj svjetskoj organizaciji preuzima određene obaveze u smislu praćenja domaće podrške (u jednom dijelu i smanjenja ili prestrukturiranja). Ovo nije moguće efektivno postići bez saradnje (na daleko višem nivou nego je sada) između entiteta i državnog nivoa. Kada je riječ o EU, odnosno o harmonizaciji domaće politike sa CAP EU, bez prethodno postignute unutrašnje/interne harmonizacije, ni ovaj proces nije moguće početi. Svima je jasno, a iskustva pristupa Hrvatske, bolje rečeno reforme politike podrške koje je Hrvatska poduzimala zadnjih nekoliko godina, pokazuju da je ovaj proces vrlo složen i dugotrajan. Iako je Bosna i Hercegovina nažalost još uvijek daleko od članstva u EU ni sam proces harmonizacije mjera podrške kao i pratećeg institucionalnog aparata za sprovođenje te politike nije nešto što se radi preko noći. Ovo su vrlo složeni i dugotrajni procesi posebno jer se radi o reformi jednog vrlo osjetljivog sektora s jedne strane (strateške važnosti) odnosno vrlo komplikovano i vrlo zahtjevno uređenog (u EU) s druge strane. Sama činjenica da je više od polovine legislative EU odnosi na poljoprivredu, da je više 40% zajedničkog budžeta EU namijenjeno poljoprivredi, da je podrške poljoprivredi odvojena od proizvodnje, da se za ovakav sistem podrške moraju kreirati specijalni sistemi implementacije politike, govori u prilog komplikovanosti procesa harmonizacija. Stoga se u narednom periodu moraju poduzeti značajniji/hrabriji koraci na ovom polju kako bi što prije mogli da krenemo i iste.

Struktura podrške po proizvodima/proizvodnjama

Pored prikazanog apsolutnog iznosa podrške, i njene strukture, kako po grupama mjera tako i distribucije po entitetima i Distriktu, napravili smo i prikaz transfera prema proizvodu/grupama proizvoda. Tačnije, prikazana je veza između transfera i proizvoda/grupa proizvoda za koji se ti transferi vežu. Ovakva podjela podrške značajna je sa više aspekata. Prvi je ocjena koliko je model podrške poljoprivredi u BiH u stvari ima uticaja na trgovinske tokove. Prema klasifikaciji međunarodnih trgovinskih organizacija ili organizacija koje se bave praćenjem i analizom agrarnih politika i njihovog uticaja na trgovinu, mjera agrarne politike koje se direktno vezuju za određeni specifični proizvod (*proizvodnja istog je uslov za dobijanje potpore*) su štetnije za trgovinu, odnosno imaju više uticaja na iskrivljenje trgovine tim proizvodom. Prema istoj logici mjere koje se vezuju za grupe proizvoda koje su namijenjene za sve proizvode imaju manji/najmanji štetni uticaj na trgovinu poljoprivrednim proizvodima. S druge strane, ovakva podjela omogućuje uvid „podjele“ transfera prema proizvodima i ocjene koliko politika uspijeva u podršci ciljanim - strateškim proizvodnjama.

Grafikon 11. Struktura transfera po proizvodima/grupama proizvoda (u milionima KM)

Izvor: Kancelarija za harmonizaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvoju BiH, na osnovu podataka entitetskih/kantonalnih ministarstva poljoprivrede i Odjeljenja za poljoprivredu BD BiH

Kada je riječ o samim proizvodima koji participiraju u transferima za pojedinačne proizvode, svakako da najznačajnije mjesto zauzima mlijeko sa 38,15% , što je više od polovine sredstava namijenjenih pojedinačnim proizvodima. Od ostalih pojedinačnih proizvoda izdvaja se podrška za goveđe i svinjsko meso, zatim piletina od animalnih proizvoda, te kukuruz i pšenica od biljnih proizvoda (tabela 2).

Tabela 2: Distribucija podrški po proizvodima/grupama proizvoda

u %

	2008	2009	2010	2011	2012
Mlijeko (kravlje)	31,63	37,92	37,27	33,61	38,15
Mlijeko (ovčije i kozije)	0,05	0,11	0,19	0,30	0,41
Goveđe meso	4,62	3,29	6,00	4,35	3,25
Svinjsko meso	2,44	3,74	4,39	3,22	2,43
Ovčije meso	0,08	1,78	0,44	0,81	0,08
Pileće meso	0,98	1,45	1,80	1,27	1,09
Jaja	0,83	0,54	0,74	0,37	0,27
Međ	2,06	2,14	2,82	2,74	0,92
Riba	0,93	1,00	0,88	0,36	0,89
Ćurčići	0,02	0,04	0,01	0,00	0,00
Konji	0,00	0,01	0,02	0,07	0,00
Pšenica	2,08	2,16	2,01	1,66	2,70
Kukuruz	2,45	0,92	1,62	2,27	3,07
Ječam	0,08	0,02	0,01	0,02	0,03
Duhan	3,37	2,96	0,91	1,88	0,29
Krompir	0,98	1,16	1,33	0,87	0,44
Soja	0,17	0,23	0,29	0,28	0,31
Grožđe	0,01	0,12	0,08	0,11	0,00
Gljive	0,03	0,03	0,00	0,03	0,23
Lj&A bilje	0,18	0,15	0,44	0,44	0,11
Grupe proizvoda					
Povrće	2,32	2,78	3,21	4,12	1,83
Voće	7,65	8,12	8,87	5,34	2,78
Žitarice	0,34	0,20	0,10	0,32	0,17

Krmno i industrijsko bilje	0,62	0,38	0,96	0,95	0,33
Biljna proizvodnja uopšteno	14,38	15,53	0,66	23,33	7,38
Mlijeko i meso - goveda	3,63	5,46	8,13	1,21	3,54
Mlijeko meso ovce/koze	1,65	1,03	3,82	3,29	1,22
Svi proizvodi					
Svi proizvodi	16,41	6,75	12,97	6,77	28,08

Izvor: Ured za harmonizaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvoju BiH, na osnovu podataka entitetskih/kantonlnih ministarstva poljoprivrede i odjela za poljoprivredu BD BiH

U transferima za grupe proizvoda u najvećoj mjeri učestvuje grupa „biljna proizvodnja uopšteno“³ na koju otpada 7,38%. Ovako velik iznos je u najvećoj mjeri rezultat regresa za varijabilne inpute koji se pružaju kao podrška poljoprivrednicima u RS-u. Na drugom i trećem mjestu su transferi za mlijeko i meso-goveđe 3,54%, i voće 2,78%.

Transferi za sve proizvode bilježe znatan porast u odnosu na baznu 2008. godine (od 16,4% u 2008. godini, do 28,08% u 2012. godini). Kako smo već objasnili ovakav skok učešća transfera za sve proizvode u ukupnoj podršci proizvodnjama je više rezultat nemogućnosti razvrstavanja određenih mjera podrške nego nekakvog reformskog kursa.

Na kraju se kao zaključak ovog dijela može reći da prema raspodjeli transfera koje smo prikazali, model agrarne politike u BiH pokazuje odlike zastarjelih rješenja podrške. Naime, visoko je (čak i previsoko) učešće pojedinačnih transfera u ukupnoj masi direktne podrške poljoprivredi nije uobičajen u modernim politikama gdje se većina transfera upućuje ili za grupe proizvoda ili za sve proizvode (posebno u CAP EU prema kojoj se moramo ravnati). Ovakva raspodjela je dodatan problem i sa aspekta WTO članstva, gdje podrška po pojedinim proizvodima ne smije prelaziti 5% ili 10% od vrijednosti proizvodnje datog proizvoda⁴. Kako bi se preduprijedili mogući problemi sa navedenim asocijacijama ili zajednicama neophodno bi bilo povesti više računa o raspodjeli transfera podrške i postaviti sasvim drugačije modele podrške poljoprivrednoj proizvodnji.

³ Nije bilo moguće definisati drugačiju grupu zato što su regressi za varijabilne inpute u RS praktično namijenjeni cjelokupnoj biljnoj proizvodnji.

⁴ U zavisnosti od *de minimis* praga

EUROPEAN COMMISSION

Directorate-General Enlargement

C - ALBANIA, BOSNIA & HERZEGOVINA, SERBIA, KOSOVO
The Director

Brussels, 20.11.2012

Ms Nevenka Savić
Director
Directorate for European Integration
Sarajevo
Bosnia and Herzegovina

Dear Ms Savić

I have been informed about an initiative put forward in the Parliamentary Assembly of Bosnia and Herzegovina (BiH) requesting the Council of Ministers to enact a decision on a seasonal ban of the import of certain agricultural products. It seems that such a ban could also affect EU exports.

The initiative is based on the fact that domestic production for a vast number of agricultural products is sufficient to meet the local demand and justified by the negative foreign trade balance of BiH for the 11 most important agricultural products. In this context the level of imports to BiH would have caused damage to domestic producers.

The request does however not include any supporting evidence of damage and the justifications for such a ban do not appear sufficient.

More importantly, any ban which would affect EU exports would clearly breach the Interim Agreement (IA) to the SAA. Indeed, IA Article 19 (SAA Article 34) prohibits quantitative restrictions on imports or measures having an equivalent effect. The only possible exception to this¹ would be a bilateral safeguard measure under IA Article 24. However, the request does also not provide any evidence of serious injury or serious disturbances and in addition, any measure under that Article could only consist in a suspension in the increase or in the reduction of the margins of preferences provided for under the Agreement.

I would therefore request further clarification of the above initiative. I understand that a discussion is planned in the BiH Parliamentary Assembly on 22 November, reason for which this request is of utmost urgency.

I strongly recommend that the authorities in BiH enter into direct and immediate contact with the European Commission, before any legislative acts are adopted. The Commission needs full documentation of any request by BiH with regard to IA Article 24. The trade statistics only are not sufficient to justify the steps proposed by the above initiative.

Let me also point out that such protectionist measures may have a negative impact on the BiH negotiations of the accession of your country to the WTO. The track record of the implementation of the Interim Agreement would be deteriorated in case of a breach of the Agreement.

I am ready for any discussions on this subject or any advice needed.

Looking forward to your reply.

Yours sincerely,

Pierre Mirel

Cc: H.E. Ambassador I. Davidović
The Collegiums and Party Caucuses of the Parliamentary Assembly of Bosnia and Herzegovina

¹ WTO trade defence instruments such as anti-dumping or anti-subsidy would also be possible, but would clearly not correspond to the problems raised by the initiative.

EVROPSKA KOMISIJA

Generalni direktorat za proširenje

C - ALBANIJA, BOSNA I HERCEGOVINA, SRBIJA, KOSOVO

direktor

Brisel, 20.11.2012.

Gđa Nevenka Savić
direktor
Direkcija za evropske integracije
Sarajevo
Bosna i Hercegovina

Poštovana gđo Savić,

Obaviješten sam o inicijativi Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (BiH) kojom se od Vijeća ministara traži da donese odluku o sezonskoj zabrani uvoza određenih poljoprivrednih proizvoda. Čini se da bi takva zabrana mogla da utiče i na uvoz iz EU.

Inicijativa je zasnovana na činjenici da je domaća proizvodnja velikog broja poljoprivrednih proizvoda dovoljna da zadovolji potražnju u zemlji, a opravdava se negativnim vanjskotrgovinskim bilansom BiH u pogledu 11 najvažnijih poljoprivrednih proizvoda. U tom kontekstu nivo uvoza u BiH bi nanio štetu domaćim proizvođačima.

Međutim, ovaj zahtjev ne uključuje bilo kakav dokaz da će šteta nastati, tako da ne postoji dovoljna opravdanost za uvođenje jedne takve zabrane.

Ono što je još važnije je činjenica da svaka zabrana koja bi uticala na uvoz iz EU bi predstavljala evidentno kršenje Privremenog sporazuma (PS) SSP-a. Štaviše, član 19. Privremenog sporazuma (član 34. SSP-a) zabranjuje kvantitativna ograničenja uvoza ili uvođenje mjera jednakog učinka. Jedino moguće izuzeće od ovoga¹ bi bila zaštitna mjera iz člana 24. Privremenog sporazuma. Međutim, zahtjev takođe ne pruža nikakve dokaze da će doći do ozbiljnih povreda ili poremećaja, te stoga svaka mjera iz tog člana mogla bi da se sastoji jedino u suspenziji povećanja ili snižavanju preferencijalnih margina predviđenih Sporazumom.

Prema tome, trebao bih dodatna pojašnjenja navedene inicijative. Koliko znam, rasprava o ovom pitanju u Parlamentarnoj skupštini BiH planirana je za 22. novembar, zbog čega ovaj moj zahtjev od najveće hitnosti.

Moja preporuka je da vlasti BiH što prije stupe u direktan kontakt sa Evropskom komisijom prije usvajanja bilo kakvog zakonodavnog propisa. Komisiji je potrebna potpuna dokumentacija o svakom zahtjevu BiH u smislu člana 24. Privremenog sporazuma.

¹ Instrumenti za zaštitu trgovine Svjetske trgovinske organizacije kao što je *anti-dumping* ili sprečavanje subvencija bi takođe bile moguće, ali jasno je da ne bi bile odgovarajući odgovor na probleme koji su identifikovani u inicijativi.

Trgovinska statistika nije dovoljna kako bi se opravdali koraci koji se predlažu navedenom inicijativom.

Dozvolite mi da naglasim i da takve protekcionističke mjere mogu negativno da utiču na pregovore koje BiH vodi u pogledu pristupanja Svjetskoj trgovinskoj organizaciji. Ukoliko dođe do kršenja Sporazuma, to će negativno djelovati na rezultate u provedbi Privremenog sporazuma.

Stojim na raspolaganju za razgovor na ovu temu kao i za svu potrebnu savjetodavnu pomoć.

Očekujući Vaš odgovor, srdačno vas pozdravljam.

Pierre Mirel

Cc: Nj.E. Ambasador I. Davidović

Kolegiji i poslanički klubovi političkih partija Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine

MINISTARSTVO SPOLJNE TRGOVINE I EKONOMSKIH ODNOSA

**Plan aktivnosti zaštite domaće
proizvodnje u kontekstu primjene
Sporazuma CEFTA**

Maj 2013. godine

I. UVOD

Na osnovu poslaničke inicijative i zaključka sa 36. sjednice Parlamentarne skupštine BiH održane 22.11.2012.godine, kojom se traži da Savjet ministara BiH donese „**Plan aktivnosti zaštite domaće proizvodnje u kontekstu primjene sporazuma CEFTA**“, Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH pristupilo je izradi traženog plana aktivnosti.

Aktivnosti su koncipirane u vidu mjera na način da, nakon što Savjet ministara BiH razmotri i usvoji Plan aktivnosti, isti bude upućen na razmatranje u Parlamentarnu skupštinu BiH, čiji će stavovi i zaključci biti obavezujući za institucije nadležne po pitanjima koja su definisana, odnosno data kao preporuke institucijama sa izvornom nadležnošću.

CEFTA Sporazum i ciljevi Sporazuma

Sporazum o izmjeni i pristupanju Centralnoevropskom sporazumu o slobodnoj trgovini (u daljem tekstu: CEFTA 2006 Sporazum) potpisan je 19. decembra 2006. godine u Bukureštu, a za Bosnu i Hercegovinu stupio je na snagu 22. novembra 2007. godine.

Potpisnice sporazuma su: Albanija, Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Makedonija, Moldavija, Crna Gora, Srbija i Misija privremene uprave Ujedinjenih naroda u ime Kosova*, u skladu sa Rezolucijom 1244 Vijeća sigurnosti Ujedinjenih nacija.

CEFTA 2006 Sporazum je zamijenio mrežu od 32 bilateralna sporazuma o slobodnoj trgovini i njegovim stupanjem na snagu prestali su da važe svi prethodno zaključeni bilateralni ugovori o slobodnoj trgovini između Strana.

Potpisivanjem CEFTA 2006 Sporazuma Strane su iskazale opredjeljenje da unaprijede trgovinsku i investicijsku politiku Jugoistočne Evrope. Njime je osnovana zona slobodne trgovine u skladu sa odredbama ovog sporazuma i pravilima i procedurama Svjetske trgovinske organizacije.

Sporazum je u potpunosti prilagođen pravilima i procedurama Svjetske trgovinske organizacije i odredbama Evropske unije, a efikasno implementiran, Sporazum Stranama pruža kvalitetan okvir za pripremu pristupanja i pridruživanja EU.

Ciljevi Sporazuma:

- Konsolidovati u jedan sporazum postojeći nivo liberalizacije trgovine postignut kroz mrežu bilateralnih sporazuma o slobodnoj trgovini koji su već zaključeni između Strana;
- Poboljšati uslove za dalje podsticanje ulaganja uključujući direktna strana ulaganja;
- Širiti trgovinu robama i uslugama, te unapređivati ulaganja kroz pravična, jasna, stabilna i predvidiva pravila;
- Ukinuti barijere i poremećaje u trgovini, te olakšati kretanje roba u tranzitu i prekogranično kretanje roba i usluga između teritorija odnosnih Strana;
- Osigurati pravične uslove konkurencije koji utiču na trgovinu i ulaganja i postepeno otvoriti tržišta javnih nabavki Strana;

U skladu sa članom 3. Sporazuma o izmjeni i pristupanju Centralnoevropskom sporazumu o slobodnoj trgovini (CEFTA 2006), danom stupanja na snagu ovog Sporazuma (što je za Bosnu i Hercegovinu 22. novembar 2007. godine) ukinuta su i neće se uvoditi nova količinska ograničenja uvoza i izvoza i mjere jednakog efekta u trgovini između Strana. Nadalje, u skladu sa članom 5 CEFTA 2006 Sporazuma, Strane su se obavezale da neće uvoditi nove uvozne carine,

takse jednakog efekta, uvozne carine fiskalne prirode, niti da će one koje se već primjenjuju biti povećane u trgovini između Strana.

CEFTA Sporazum predviđa mjere zaštite domaće proizvodnje, u skladu sa odredbama Poglavlja V – opšte odredbe, *Pravila zaštite*¹

Zaštitne mjere

Zakonom o spoljnotrgovinskoj politici BiH („Službeni glasnik BiH” broj 7/98 i 35/04) i podzakonskim aktima donesenim na osnovu ovog Zakona, predviđeni su mehanizmi za uvođenje mjera zaštite domaće proizvodnje od prekomjernog, dampinškog i subvencionisanog uvoza.

Savjet ministara BiH je usvojio dvije Odluke koje su u skladu sa međunarodnim principima trgovine ustanovljenim u okviru Svjetske trgovinske organizacije–STO i u skladu sa Centralnoevropskim sporazumom o slobodnoj trgovini (CEFTA), Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju-SSP, i to:

- Odluku o mjerama zaštite domaće proizvodnje od prekomjernog uvoza („Službeni glasnik BiH”, broj 30/02 i 16/10), kojom su utvrđeni uslovi i postupci za uvođenje mjera zaštite domaće proizvodnje od prekomjernog uvoza. Domaći proizvođači mogu podnijeti prijedlog ovom Ministarstvu za pokretanje predhodnog postupka i jasnim pokazateljima nedvosmisleno dokazati da je bilo prekomjernog uvoza i da je isti nanio ozbiljnu štetu ili prijeti da nanese ozbiljnu štetu domaćoj proizvodnji.

- Odluku o postupku i načinu utvrđivanja antidampinške i kompenzatorne dadžbine („Službeni glasnik BiH”, broj 77/05 i 16/10) kojom je propisan postupak i način utvrđivanja postojanja dampinškog i subvencionisanog uvoza, što im je i omogućeno u vrlo preciznim i zahtjevnim procedurama predviđenim CEFTA sporazumom.

Postojanje dampinškog odnosno subvencionisanog uvoza i štete koju takav uvoz prouzrokuje domaćoj proizvodnji, i uzročne veze između takvog uvoza i domaće proizvodnje neophodno je dokazati potrebnim podacima i pokazateljima.

Pripremi za podnošenje zahtjeva za pokretanje bilo kojeg od mehanizma mjera zaštite domaće proizvodnje treba pristupiti shodno pravilima, kriterijumima i principima sadržanim u prethodno navednim Odlukama kojima su propisane i mogućnosti da zainteresovane strane u određenom roku, iznesu svoja stajališta i argumente. Realno je očekivati da će strane kontra argumentima koje pripreme nastojati osporiti postojanje razloga za uvođenje mjera zaštite domaće proizvodnje od prekomjernog uvoza, dampinškog i subvencionisanog uvoza.

Članom 24 CEFTA-e Sporazuma (Uslovi i procedure za preduzimanje mjera) predviđeno je da „Prije pokretanja procedure za primjenu mjera predviđenih u članovima 20, 21 i 23-opšte zaštitne mjere - Strane će nastojati riješiti bilo kakve razlike između njih putem direktnih konsultacija“.

Ograničenja u slobodi uvođenja mjera

Zaštitne mjere u okviru CEFTA-e vrlo rijetko se preduzimaju i do sada su, od početka primjene Sporazuma od 2007. godine, uključene Strane 6 puta pokrenule zaštitne mehanizme i ni jedna od njih nije uspjela, isključivo zato što su procedure dokazivanja izuzetno složene i dugotrajne. Mjere zaštite su istovjetno postavljene i u okviru Sporazuma o pristupu i pridruživanju sa Evropskom unijom, prema kome je trgovinski dio sporazuma u potpunosti usklađen i provodiće se u skladu sa relevantnim odredbama WTO-a, posebno sa članom XXIV. Opšteg sporazuma o carinama i

¹ Vidjeti „Komentar na odredbe Sporazuma o izmjeni i pristupanju Centralnoevropskom sporazumu o slobodnoj trgovini“, objavljene u decembru 2007. godine, www.mvteo.gov.ba

trgovini iz 1994 (GATT 1994.) i članom V. Opšteg sporazuma o trgovini i uslugama (GATS). Potpisanim sporazumima obavezali smo se da ćemo sa zemljama potpisnicama uspostaviti područje slobodne trgovine i da se neće uvoditi nove uvozne ili izvozne carine ili takse jednakog učinka, niti povećavati one koje se već primjenjuju, niti će se uvoditi nova količinska ograničenja uvoza ili izvoza ili mjere jednakog učinka, a da se one koje već postoje neće učiniti restriktivnijim.

Na obavezu poštovanja principa slobodne trgovine iz potpisanih ugovora ukazao je i g-din Pjer Mirel, direktor u Generalnom direktoratu za proširenje Evropske komisije, u svom pismu koje je uputio g-đi Nevenki Savić, direktorici DEI BiH, nakon što je obaviješten o poslaničkoj inicijativi kojom je Savjetu ministara BiH predloženo donošenje odluke o sezonskoj zabrani uvoza određenih proizvoda. U pismu je, između ostalog, navedeno da svaka zabrana koja bi uticala na izvoz iz EU predstavlja kršenje Privremenog sporazuma, što bi imalo negativan uticaj na rezultate u njegovom sprovođenju, te da ovakve mjere mogu negativno uticati i na pregovore o pristupanju Bosne i Hercegovine Svjetskoj trgovinskoj organizaciji. Osim ovoga, istaknuto je da, s obzirom da zahtjev ne sadrži dokaze da će doći do ozbiljnih povreda ili poremećaja, svaka mjera bi mogla da se sastoji jedino u suspenziji povećanja ili snižavanju preferencijalnih margina predviđenih Sporazumom. Treba istaći da tokom 2012. godine u MSTEO nije zaprimljen ni jedan zahtjev za pokretanje procedure zaštite zbog prekomjernog uvoza dampinškog ili subvencionisanog uvoza.

II PRIJEDLOG MJERA ZAŠTITE DOMAĆE PROIZVODNJE

U cilju realizacije Zaključaka Parlamentarne skupštine BiH, Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa je pripremlilo Plan aktivnosti zaštite domaće proizvodnje u kontekstu primjene CEFTA Sporazuma, kojim se predlaže poduzimanje niza kratkoročnih i dugoročnih aktivnosti, i to:

1. Izrada proizvodno potrošnih bilansi, uključujući i spoljnotrgovinske bilanse za najznačajnije poljoprivredne proizvode i najznačajnije proizvode animalnog porijekla, kako bi se došlo do validnih pokazatelja o stanju na tržištu:

Cilj: Izrada proizvodno potrošnih bilansi, uključujući i spoljnotrgovinske bilanse, za najvažnije poljoprivredne proizvode: žitarice (pšenica i kukuruz); voće (jabuka, šljiva, kruška, breskva, jagode, maline i grožđe); povrće (krompir, paradajz, kupus, krastavac, luk, paprika, salata i lubenica), te za najvažnije proizvode animalnog porijekla: mlijeko i mliječni proizvodi, jaja, meso i mesoprerađevine i med po zemljama porijekla i zemljama trgovine ima za cilj utvrđivanje koliko domaća proizvodnja glavnih poljoprivredno prehrambenih proizvoda zadovoljava potrebe BiH tržišta, i da li je i koliko je tržište BiH zavisno od uvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda.

Rok realizacije: trideset dana nakon usvajanja Plana aktivnosti

Nosioci aktivnosti: Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske, Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, Odjeljenje za poljoprivredu Brčko Distrikta, Spoljnotrgovinska komora BiH i entitetske privredne komore, Uprava za indirektno oporezivanje BiH

Obrazloženje razloga za preduzimanja ove mjere: Neophodno je prikazati stanje, ponudu i potrošnju poljoprivredno-prehrambenih proizvoda iz domaće proizvodnje i iz uvoza na tržištu BiH za trogodišnji vremenski period od 2010. do 2012. godine.

Očekivani efekat realizacije mjere: Jasni pregledi bilansa važnijih poljoprivrednih proizvoda kao osnova za kreiranje odgovarajućih mjera agrarne politike usmjerenih ka povećanju domaće proizvodnje poljoprivredno-prehrambenih proizvoda čije se potrebe ne zadovoljavaju domaćom proizvodnjom; povećanje i unapređenje konkurentnosti bh poljoprivredno-prehrambenih proizvoda na domaćem i svjetskom tržištu, poboljšanje kreiranja politika i mjera i usklađivanje istih sa mjerama poljoprivredne politike koje se odnose na upravljanje tržištem domaćih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda.

2. Donošenje novih i izmjene postojećih zakonskih i podzakonskih propisa:

2.1. Izmjena i dopuna Zakona o akcizama uvođenjem diferencirane stope kod onih proizvoda gdje je to moguće, u skladu sa EU praksom

Cilj uvođenja mjere: Unapređenje ekonomskih aktivnosti, jačanje konkurentske pozicije BiH kompanija na svjetskom i domaćem tržištu uvođenjem diferencirane akcize u vidu fiskalanog stimulansa.

Rok realizacije: do kraja 2014. godine

Nosioci aktivnosti: Ministarstvo finansija i trezora BiH, Uprava za indirektno oprezivanje BiH, Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH, entitetska ministarstva finansija

Obrazloženje razloga za preduzimanja ove mjere: Stope akciza koje se primjenjuju u BiH su daleko niže od minimalnih akciznih stopa koje se primjenjuju u EU. Diferencirane akcizne stope u zemljama Evropske unije najčešće se primjenjuju u oblasti energenata, ali i pojedinih vidova poljoprivredne proizvodnje kao što su vino, duvan, pića, kafa i dr. Primjer za uvođenje diferenciranih akciza u Bosni i Hercegovini je pokrenuta inicijativa za izmjene i dopune Zakona o akcizama kojim se predviđa uvođenje diferenciranih akciza na pivo. Predloženim izmjenama zakona uvode se dvije stope akcize na pivo kojima se pivarama sa malim kapacitetima omogućava da izdrže vrlo često nelojalnu konkurenciju velikih svjetskih pivara. Promjene u pogledu akciza mogu se primijeniti i na akcize za duvanske proizvode u smislu usklađivanja sa propisima EU o akcizama, na diferencirane akcize na gorivo prema kvalitetu goriva, a takođe i na neke druge proizvode kao npr.:

- bezalkoholna pića
- alkohol, alkoholna pića i voćna prirodna rakija
- pivo i vino
- kafa.

Treba napomenuti da uvođenje diferencirane stope zahtjeva i jače kapacitete i strukturu koja će moći da isprati cjelokupnan proces naročito u BiH, s obzirom na administrativno uređenje.

Očekivani efekat realizacije mjere: Uvođenje diferenciranih akciza je u skladu sa pravilima EU, ali je bitno i da su primjenjive nezavisno od toga da li se radi o uvoznom ili domaćem proizvodu. Impelmentacija diferencirane politike energenata je jako kompleksna i u slučaju BiH zatjevala bi jačanje resursa. Uvođenje diferenciranih stopa na pivo je mjera kojom se domaćim pivarama praktično omogućava opstanak proizvodnje. Takođe bi ovom mjerom bio omogućen povrat akcize za lož ulje koje bi poljoprivrednici mogli koristiti za zagrijavanje objekata za poljoprivrednu proizvodnju (staklenici i plastenici, i dr.).

2.2. Izmjena i dopuna Zakona o akcizama u cilju oslobađanja repromaterijala od dodatnih dažbina kroz uvođenje mjere „plavog dizela“

Cilj uvođenja mjere: Oslobađanje od plaćanja akcize i putarine na dizel gorivo koje se koristi u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji, smanjenje troškova proizvodnje i dovođenje domaćih poljoprivrednih proizvođača u ravnopravan položaj sa okruženjem.

Rok realizacije: prva polovina 2013. godine

Nosioci aktivnosti: Savjet ministara BiH, Ministarstvo finansija i trezora BiH i Uprava za indirektno oporezivanje BiH

Obrazloženje razloga za preduzimanja ove mjere: U više navrata su pokretane inicijative za uvođenje „plavog dizela“, uključujući i inicijativu Ministarstva spoljne trgovine i ekonomskih odnosa, ali do danas ova inicijativa nije u potpunosti zaživjela, i ova mjera podrške se rješava parcijalno na nivou entiteta u okviru postojećih budžeta namijenjenih subvencioniranju poljoprivredne proizvodnje. Ovako dogovorena realizacija mjere uvođenja „plavog dizela“ je parcijalna i nedovoljna zato što se postojeći nivo izdvajanja za podršku poljoprivrednoj proizvodnji praktično umanjuje za iznos koji će biti potrošen na ovu mjeru, tako da u suštini poljoprivredni proizvođači sa ovim ne dobijaju ništa dodatno, jer ukupni nivo podrške ostaje isti i samo se raspoređuje na drugi način. Predloženu mjeru treba donijeti sistemski za cijelu zemlju kao trajno i sveobuhvatno rješenje.

Očekivani efekat realizacije mjere: Uvođenje ove mjere spada u red indirektnih podsticajnih mjera podrške koja je dozvoljena pravilima Svjetske trgovinske organizacije, i čime se poljoprivredni proizvođači u Bosni i Hercegovini dovode u ravnopravan položaj sa proizvođačima u okruženju u pogledu visine troškova koje izdvajaju za pogonsko gorivo, a time se povećava i konkurentna sposobnost domaćih poljoprivrednih proizvođača.

2.3. Izmjene i dopune Zakona o administrativnim taksama (Sl. glasnik BiH 98/2012.) i drugih propisa, uključujući veterinarski certifikat za izvozu svrhu ukidanja ili smanjenja administrativnih troškova i taksu koji se naplaćuju izvozniciima poljoprivrednih proizvoda prilikom pripreme za izvoz

Cilj uvođenja mjere: Ukidanje plaćanja administrativnih troškova i administrativnih taksi koje BiH izvoznici prilikom pripreme izvoza plaćaju postupajućim državnim organima, ima za cilj da dodatno smanji troškove izvoza i na takav način izvozne proizvode učini konkurentnijim na ino tržištu.

Rok realizacije: Do kraja 2013. godine

Nosioci aktivnosti: Savjet ministara BiH, Uprava za indirektno oporezivanje BiH, Ministarstvo pravde BiH, Ministarstvo finansija i trezora BiH, Kancelarija za veterinarstvo BiH, Agencija za bezbjednost hrane BiH i preporuka organima vlasti entiteta.

Obrazloženje razloga za preduzimanja ove mjere: Prilikom pripreme izvoza izvoznici su obavezni da od nadležnih državnih organa Bosne i Hercegovini ili entiteta pribave niz dokumenata za čije izdavanje ili postupanje su u obavezi platiti naknadu. Sredstva naplaćena na ovakav način predstavljaju prihod entitetskih budžeta, ili budžeta BiH, a ovakva dodatna davanja izvozna preduzeća redovno ukalkulišu u cijenu svoga proizvoda. Na 36. sjednici Parlamentarne skupštine BiH održane 22.11.2012. godine usvojen je Zakon o izmjeni i dopuni Zakona o administrativnim taksama kojim je povećan iznos naknade izvozniciima (tarifni broj 86 i tarifni

broj 87). Naknade za tzv. „veterinarski certifikat“ dodatno opterećuju domaće poljoprivredne izvoznike.

Očekivani efekat realizacije mjere: Smanjenje dodatnih obaveza i radnji potrebnih za pripremu izvoza, ali i smanjenjem troškova prilikom same realizacije izvoza, umanjuje se cijena domaćih proizvoda što ih čini konkurentnijim, čime se olakšava i pojeftinjuje plasman naših roba na ino tržište.

2.4. Izmjena i dopuna Zakona o politici direktnih stranih ulaganja

Cilj uvođenja mjere: Temeljito i radikalno poboljšati zakonska rješenja u odnosu na okruženje i time postati prepoznatljiv i interesantni za investiranje.

Rok realizacije: U toku 2014. godine

Nosioci aktivnosti: Agencija za unapređenje stranih investicija Bosne i Hercegovine, Spoljnotrgovinska komora, Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH.

Obrazloženje razloga za preduzimanja ove mjere: U cilju stalnih poboljšanja okruženja za poslovanje, a naročito privlačenje stranih investicija, potrebno je suštinski izmijeniti zakonodavno okruženje i time postati atraktivni za ulaganje stranog kapitala. Pripremu i realizaciju ove mjere dijelom mogu pomoći i Međunarodna finansijska korporacija (IFC) u okviru Projekta poboljšanja poslovnog okruženja, i to ekspertizom u prijedlogu otklanjanje regulatornih i administrativnih prepreka u poslovanju u BiH.

Očekivani efekat realizacije mjere: Unaprijeđen ambijent za strana ulaganja i poslovanje, te uspostavljeni uslovi koji u osnovi opredjeljuju strane investitore da ulažu u Bosnu i Hercegovinu.

2.5. Izmjena seta zakonodavstva u cilju olakšanja započinjanja poslovanja u poljoprivredi i prerađivačkoj industriji

Cilj uvođenja mjere: Eliminisanje nepotrebnih administrativnih procedura u cilju kreiranja povoljnijih uslova za započinjanje poslovanja i podrška povećanju nivoa konkurentnosti BiH privrede

Rok realizacije: Do kraja 2014. godine

Nosioci aktivnosti: Vlade entiteta, entitetske privredne komore, Spoljnotrgovinska komora

Obrazloženje razloga za preduzimanja ove mjere: Set zakonodavstva kojim je regulisano poslovno okruženje u Bosni i Hercegovini čini veliki broj komplikovanih procedura i administrativnih opterećenja prilikom započinjanja, ali i samog poslovanja u oblasti poljoprivrede i prerađivačke industrije, što je u suštini prepreka poslovanju i privrednom razvoju u cjelini. Izmjenom zakonodavstva u cilju olakšanja započinjanja poslovanja u poljoprivredi i prerađivačkoj industriji, dodatno se doprinosi i rastu stranih ulaganja i domaćih investicija koje su neophodne da učine konkurentnijim sektor primarne proizvodnje i prerade. Prijedlozi izmjena postojećeg zakonodavstva, kojim je regulisano poslovno okruženje u BiH, treba da vode ka pojeftinjenju i pojednostavljenju procedure za otpočinjanje poslovanja, ali i za bolji poslovni ambijent u cjelini.

Očekivani efekat realizacije mjere: Ubrzanje i pojednostavljenje procedura za započinjanje poslovanja u primarnoj proizvodnji i prerađivačkoj industriji u poljoprivredi i šumarstvu. Ovim se popravlja ambijent za poslovanje u cjelini, a samim tim i povećanje konkurentnosti privrede

Bosne i Hercegovine, bolje i racionalnije korištenje raspoloživih prirodnih resursa, a naročito resursa poljoprivrednog zemljišta i resursa u šumarstvu.

2.6. Usvajanje zakonodavnog okvira potrebnog za razvoj i jačanje organske proizvodnje u Bosni i Hercegovini

Cilj uvođenja mjere: Usvojiti regulativu i podržati razvoj organski proizvedene hrane kao komparativne prednosti domaće poljoprivrede.

Rok realizacije: Decembar 2013. godine

Nosioci aktivnosti: Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske i Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva

Obrazloženje: Proizvodnja organskih proizvoda je komparativna prednost Bosne i Hercegovine, zasnovana na čistoći prirodnih resursa, tradiciji proizvodnje i dosadašnjim iskustvima u proizvodnji. Ovo je jedini vid cjelokupne poljoprivredne proizvodnje gdje imamo suficit u robnoj razmjeni i gdje se praktično sve što se proizvede i izveze. Postoji i stalna je potražnja ovih proizvoda na svjetskom tržištu, što je prvi preduslov za dalji razvoj i ulaganje. Činjenica je i da je u ukupnoj poljoprivrednoj proizvodnji, organska proizvodnja zastupljena sa manje od 2%, ali potencijali koje ima, stalna potražnja organski proizvedenih poljoprivrednih proizvoda na svjetskom tržištu, daje za osnov da se u cilju dalje podrške i razvoja u ovoj oblasti pripremi i usvoji neohodno zakonodavstvo.

Očekivani efekat realizacije mjere: Povećanje količine organski proizvedene hrane i smanjenje troškova proizvođača oko obezbjeđivanja potrebnih certifikata, povećana konkurentnost i prihodi poljoprivrednika, ali i priliv novca iz inostranstva prodajom roba na svjetskom tržištu.

2.7. Usvajanje pravilnika o kvalitetu proizvoda, označavanje i etiketiranje roba (uključujući i svježe meso), i robnim deklaracijama (Pravilnik o kvalitetu mesa i proizvoda od mesa, Pravilnik o prehrambenim i zdravstvenim tvrdnjama, Pravilnik o dodacima u prehrani.....)

Cilj uvođenja mjere: Podzakonskim aktima urediti minimalne opšte i zahtjeve koje u proizvodnji i stavljanju na tržište moraju ispunjavati meso i proizvodi od mesa životinja, uključujući i meso i proizvode od mesa iz uvoza

Rok realizacije: Decembar 2013. godine

Nosioci aktivnosti: Agencija za bezbjednost hrane, Kancelarija za veterinarstvo, entiteska ministarstva poljoprivrede

Obrazloženje razloga za preduzimanja ove mjere: Nepostojanje zakonskom regulativom definisanih pravila, kojim se propisuju definicije, kvalitet i drugi zahtjevi koji se moraju zadovoljiti za sastav i senzorne osobine svježeg mesa i proizvoda od mesa, za posledicu ima da se na domaćem tržištu pojavljuje zamrznuto meso iz uvoza koje je staro više godina, koje se stavlja u promet kao svježe ili rashlađeno meso, a da nema prateće deklaracije o porijeklu, starosti, kvalitetu i ostalim osobinama koje će dati dovoljno informacija o tom proizvodu. Takođe, uveženo meso se koristi u tehnološkim postupcima koji se primjenjuju u proizvodnji i preradi, a da u potpunosti nije propisana vrsta i količina sirovina i drugih materija i aditiva koje se koriste u proizvodnji i preradi, niti su propisani jasni zahtjevi u pogledu deklarisanja ili označavanja takvih proizvoda.

Očekivani efekat realizacije mjere: Usvajanjem, između ostalih, Pravilnika o kvalitetu mesa i proizvoda od mesa, Pravilnika o prehrambenim i zdravstvenim tvrdnjama, Pravilnika o dodacima prehrani, i dr., značajno bi trebao biti umanjen uvoz smrznutog mesa i mesa koje se uvozi iz carinske tarife „ostalo“, a kao posljedica toga povećana tražnja otkupa domaćih životinja i mesa domaće proizvodnje.

2.8. Izmjene i dopune Odluke o utvrđivanju količine tarifnih kvota u svrhu redukcije i eliminacije postojećih carinskih kvota za meso iz trećih zemalja

Cilj uvođenja mjere: Povećati nivo poljoprivredne proizvodnju u oblasti stočarstva i podržati uspostavljanje proizvodno-tržišnih lanaca saradnje proizvođača i prerađivača mesa u Bosni i Hercegovini redukcijom i eliminacijom postojećih carinskih kvota uvedenih za treće zemlje.

Rok realizacije: Do kraja 2013. godine

Nosioci aktivnosti: Savjet ministara BiH, Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH i Uprava za indirektno oporezivanje BiH

Obrazloženje razloga za preduzimanja ove mjere: U pravni sistem Bosne i Hercegovine od 2005. do 2010. godine uvedene su bescarinske kvote za meso iz trećih zemalja u iznosu od preko 5.000 tona, što u ovom trenutku guši domaću primarnu proizvodnju. Uvođenjem ove mjere podstakla bi se domaća primarna proizvodnja.

Očekivani efekat realizacije mjere: Povećanje potražnje goveđeg, svinjskog i pilećeg mesa proizvedenog u Bosni i Hercegovini, prije svega za potrebe mesoprerađivačke industrije, a samim tim i povećanje stočarske proizvodnje i efikasnije korištenje raspoloživih resursa, a naročito resursa neobrađenog poljoprivrednog zemljišta.

2.9. Izmjena i dopuna Odluke o mjerama zaštite domaće proizvodnje od prekomjernog uvoza i Odluke o postupku i načinu utvrđivanja antidampiške i kompenzatorske dažbine i uspostava efikasnijeg sistema za njihovu primjenu

Cilj mjere: Postojeće odluke, koje egzistiraju u pravnom sistemu BiH, su komplikovane i izuzetno složene za dokazivanje, pa su se za bosanskohercegovačke privrednike u praksi pokazale skoro neupotrebljive. Iste je neophodno pojednostaviti koliko to dozvoljava osnovna legislativa. Cilj mjere je da se u Spoljnotrgovinskoj komori BiH i Ministarstvu spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH uspostavi stručna baza za pomoć i podršku domaćim subjektima.

Rok realizacije: Oktobar 2013. godine

Nosioci aktivnosti: Savjet ministara BiH, Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH i Spoljnotrgovinska komora BiH.

2.10. Definisanje i klasifikacija proizvoda biljnog i životinjskog porijekla koja se u carinskoj tarifi vodi pod „ostalo“

Cilj mjere: Efikasnija zaštita domaće proizvodnje i zaštita potrošača, te bolja klasifikacija i razvrstavanje proizvoda koji su najčešće pri uvozu klasifikovani kao „ostalo“, i koji uglavnom služe u svrhu prerade, kao poluproizvod, u prehrambenoj industriji (vinsko grožđe i dr.).

Rok: Septembar 2013. godine

Nosioci aktivnosti: Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH

Obrazloženje razloga za preduzimanja ove mjere: Problematika koju konstantno ističu domaći poljoprivredni proizvođači da se uvoze i na tržištu mogu naći jeftini uvozni proizvodi kojima se ne može garantovati kvalitet. Treba naći adekvatan pravni modalitet zaštite (tarifna oznaka) kako bi se izbjegao izuzetno visoko učešće uvoza poluproizvoda biljnog i životinjskog porijekla pod kategorijom „ostalo“.

Očekivani efekat realizacije mjere: Ovom mjerom bi se npr. spriječio uvoz vinskog grožđa iz okruženja pod tarifom „ostalo“ u vrijeme berbe i otkupa grožđa na domaćem i tržištu, radi proizvodnje vina i plasmana na domaće tržište koja nemaju zaštićeno geografsko porijeklo.

2.11. Donošenje nove odluke o mjerama zaštite domaće proizvodnje u oblasti poljoprivrede

Cilj uvođenja mjere: Nejasnoće i nedovoljno definisane odredbe iz oblasti poljoprivrede (član 23 CEFTA) potrebno je urediti i razraditi novom odlukom Savjeta ministara BiH koja bi tretirala samo oblast poljoprivrede (Nacrt odluke već je sačinjen).

Rok realizacije: Juli 2013. godine

Nosioci aktivnosti: Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa, Savjet ministara BiH u saradnji sa entitetskim ministarstvima

Obrazloženje i očekivani efekti: Zaštitne mjere, u ovom slučaju, treba regulisati samo za poljoprivredne robe za koje je BiH kroz CEFTA sporazum dala koncesije (sve robe). Zbog osjetljivosti poljoprivrednog sektora neophodno je definisati nivo zaštite i procedure u skladu sa članom 23., odnosno preuzeti praksu u primjeni EU regulative (EC br.: 1215/2009, 1999/468....)

2.12. Preuzeti i usvojiti standarde Evropske unije o kvalitetu i zdravstvenoj ispravnosti hrane biljnog i životinjskog porijekla u zakonodavstvo Bosne i Hercegovine

Cilj uvođenja mjere: Spriječiti uvoz poljoprivrednih proizvoda koji svojim kvalitetom i zdravstvenom ispravnošću ne odgovaraju propisanim standardima

Rok realizacije: kontinuirano

Nosioci aktivnosti: Agencija za bezbjednost hrane, Kancelarija za veterinarstvo, Uprava BiH za zaštitu zdravlja bilja, nadležne entitetske institucije.

Obrazloženje razloga za preduzimanja ove mjere: Dosadašnja iskustva su pokazala da nisu rijetki slučajevi uvoza poljoprivrednih proizvoda koji svojim kvalitetom ne odgovaraju standardima koji vrijede na razvijenim tržištima, kao što je npr. tržište Evropske unije, (sa higijenskog ili zdravstvenog aspekta i sl.) zbog čega se preusmjeravaju za plasman na tržište Bosne i Hercegovine. S obzirom da ih nije moguće plasirati na EU tržište, cijene ovakvih roba su niže i samim tim vrlo konkurentne u odnosu na domaće proizvode. Nažalost, zbog slabe kupovne moći domaći potrošači se najčešće odlučuju za kupovinu ovih jeftinih proizvoda čime se direktno ugrožava plasman domaćih, mnogo kvalitetnijih proizvoda na našem tržištu.

Očekivani efekat realizacije mjere: Umanjenjem i ograničenjem uvoza poljoprivrednih proizvoda niskog kvaliteta i cijena, koji se ne mogu plasirati na EU tržište, uspostavlja se jednak

pristup da ono što ne može biti plasirano na evropsko tržište neće moći biti plasirano ni na tržište Bosne i Hercegovine.

2.13. Potpisati Protokole o međusobnom priznavanju i prihvatanju dokumenata izdatih od akreditovanih laboratorija i drugih tijela, uključujući i sporazume o saradnji u oblasti poljoprivrede, veterinarskoj i fitosanitarnoj saradnji sa zemljama CEFTA sporazuma, sa kojima to do sada nije urađeno

Cilj uvođenja mjere: Potpisivanjem Protokola o međusobnom priznavanju i prihvatanju dokumenata, otklanjaju se problemi sa kojima se susreću privredni subjekti iz BiH prilikom izvoza u CEFTA članice, unaprijeđuje se saradnja u poljoprivredi, veterinarskoj i fitosanitarnoj oblasti, te olakšava trgovina poljoprivrednim proizvodima.

Rok realizacije:

Protokol o međusobnom priznavanju dokumenata sa Crnom Gorom – novembar 2013. godine

Protokol o međusobnom priznavanju dokumenata sa Makedonijom – novembar 2013. godine

Memorandum o saradnji sa Hrvatskom – maj 2013. godine

Memorandum o saradnji sa Srbijom – jun 2013. godine

Nosioci aktivnosti: Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH, Kancelarija za veterinarstvo BiH, Uprava BiH za zaštitu zdravlja bilja.

Obrazloženje razloga za preduzimanja ove mjere: Protokoli o međusobnom priznavanju i prihvatanju dokumenata se zaključuju sa ciljem otklanjanja problema sa kojima se susreću privredni subjekti iz BiH prilikom izvoza na CEFTA tržište. Potpisivanjem Protokola, izbjećiće se brojne nekarinske barijere, a trgovina pojednostaviti i ubrzati bez izdvajanja dodatnih troškova.

Očekivani efekat realizacije mjere: Olakšavanje trgovine poljoprivrednim proizvodima, smanjenje čekanja na graničnim prelazima i dodatno uzorkovanje i analiza proizvoda, te jačanje saradnje u sanitarnoj i fitosanitarnoj oblasti u okviru CEFTA i SSP Sporazuma.

3. Mjere agrarne politike

3.1. Povećanje iznosa podsticajnih sredstava za poljoprivrednu proizvodnju u budžetima entiteta, kantona i opština do maksimalno dozvoljenih iznosa propisanih pravilima Svjetske trgovinske organizacije

Cilj uvođenja mjere: Povećanje nivoa godišnjih podsticaja poljoprivredne proizvodnje do maksimalno zakonom dozvoljenog nivoa sa ciljem povećanja proizvodnje/prinosa i aktiviranja neobrađenih poljoprivrednih površina

Rok realizacije: Do 2016. godine

Nosioci aktivnosti: Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske, Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, Odjeljenje za poljoprivredu Brčko distrikta BiH, Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH.

Obrazloženje razloga za preduzimanja ove mjere: Novčane podrške iz budžeta entiteta, kantona i opština u Bosni i Hercegovini su u ovom momentu jedini efektivni način podsticanja poljoprivredne proizvodnje. Rast ovakvog oblika podrške poljoprivredi je neminovan ako se imaju u vidu podsticaji u susjednim zemljama ali i potreba da se veliki dio neobrađenih poljoprivrednih površina (oko 47 %) od ukupno obradive površine ponovno privede kulturi. Zakonodavstvo u oba entiteta je za podsticaje poljoprivrednoj proizvodnji propisalo izdvajanja 6% od ukupnog budžeta, ali je u praksi realizacijom budžeta sveden na manje oko 3%. S druge strane integracija Bosne i Hercegovine u međunarodnu Svjetsku trgovinsku organizaciju očekuje se vrlo brzo, a članstvom u ovoj organizaciji BiH će biti suočena sa novim pravilima kada je u pitanju visina i modalitet podrške poljoprivredi. Imajući ovo u vidu neophodno je već sada početi sa planiranjem dodatne podrške, ali i uskladiti postojeće sisteme podrške sa pravilima Sporazuma o poljoprivredi Svjetske trgovinske organizacije, kako ne bi došli u situaciju da ne možemo uložiti dodatna sredstva u podsticanje poljoprivrede.

Očekivani efekat realizacije mjere: Uvećanjem iznosa novčanih sredstava namjenjenih podsticajima u poljoprivredi došlo bi do povećanja ukupne proizvodnje, povećanja produktivnosti na postojećim površinama, a takođe bi se privede proizvodnji do sada neobrađene poljoprivredne površine. Povećanjem obima domaće poljoprivredne proizvodnje smanjio bi se i spoljno-trgovinski deficit u oblasti trgovine poljoprivrednim proizvodima.

3.2. Stvaranje uslova za korištenje predpristupnih fondova u okviru 5. IPA komponente (IPARD)

Cilj mjere: Stvaranje uslova za korištenje EU predpristupnih fondova u poljoprivredi i ruralnom razvoju čime će se omogućiti podizanje konkurentnosti domaće poljoprivredne proizvodnje kroz usvajanje standarda EU. Uspostava mehanizma za implementaciju politika RR po ulasku u EU.

Rok: Novembar 2013. godine

Nosioci aktivnosti: Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske, Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, Odjeljenje za poljoprivredu Brčko Distrikta.

Obrazloženje razloga za preduzimanja ove mjere: Bosna i Hercegovina je kao zemlja potencijalni kandidat za članstvo u EU u programskom periodu 2007 – 2013 imala pravo korištenja sredstava iz prve i druge komponente Instrumenta predpristupne pomoći EU (IPA EU). Svih pet komponentata uključujući i IPARD mogle su koristiti samo zemlje kandidati za članstvo u EU. Novi programski period koji se planira za razdoblje 2014 – 2020, predviđa izmjenu ovog pravila u smislu da će i zemlje potencijalni kandidati moći koristiti svih pet komponenti IPA instrumenta. U ovom momentu, u Bosni i Hercegovini preduslov za razvoj IPARD strukture i korištenje predpristupnih sredstava je postizanje dogovora na političkom nivou o modelu IPARD operativne strukture.

Očekivani efekat realizacije mjere: Konkretni efekti uspostavljanja ovakvog sistema su povećan priliv sredstava u sektor poljoprivredne i ruralnog razvoja, jačanje konkurentnosti domaćih proizvođača (obzirom da je to prevashodni cilj IPARD-a), usvajanje EU standarda, osiguranje postepenog usvajanja i implementacije EU politika ruralnog razvoja, priprema administracije i poljoprivrednika na mehanizam finansiranja kakav je EU, ali i povećanja transparentnosti, te smanjenje stepena korupcije i zloupotrebe u poljoprivrednim podrškama.

3.3. Uvođenje mjera podrške za navodnjavanje kao kontinuirane dugoročne mjere

Cilj uvođenja mjere: Osigurati dalji rast nivoa proizvodnje i produktivnosti u poljoprivredi, sprečavanje negativnih efekata suše kao posljedice sve izraženijih uticaja klimatskih promjena

Rok realizacije: kontinuirano

Nosioci aktivnosti: Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske, Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, Odjeljenje za poljoprivredu Brčko Distrikta

Obrazloženje razloga za preduzimanja ove mjere: Bosna i Hercegovina trenutno navodnjava oko 4.700 ha, što je manje od 1% obradivih poljoprivrednih površina, dok je npr. u Evropskoj uniji oko 10% korištenih poljoprivrednih površina u sistemu navodnjavanja. S druge strane zbog povoljne strukture vodnih resursa (rijeka, akumulacije), potencijal za navodnjavanje poljoprivrednih površina je vrlo visok i iznosi otprilike 280.000 ha. Kao posljedice promjene klime, od poslednjih 10 godina, 7 su označene kao sušne, a neke od njih, kao što je bila 2008., 2010., i 2012. ekstremno sušne, nanijele su poljoprivrednoj proizvodnji i samim proizvođačima ogromne štete, kako smanjenjem ukupnih prinosa tako i kvaliteta proizvoda.

Očekivani efekat realizacije mjere: Investiranjem u sisteme navodnjavanja očekuje se porast produktivnosti domaće poljoprivredne proizvodnje, a samim time i povećanja stepena samodostatnosti, odnosno smanjenje uvoza poljoprivrednih proizvoda. Dodatno, obzirom na porast produktivnosti po jedinici površine usljed navodnjavanja, povećaće se dohodak poljoprivrednih proizvođača.

3.4. Podržati kooperativni pristup ukрупnjavanja proizvodnje i osiguranje ujednačenog kvaliteta roba proizvedenih na malim posjedima

Cilj uvođenja mjere: Proizvodnja veće količine poljoprivrednih roba i plasman iste na domaće i strano tržište ukрупnjavanjem proizvodnje i ujednačenog kvaliteta proizvoda sa malih farmi koje su u potpunosti ili dijelomično tržišno orjenitsane

Rok realizacije: kontinuirano

Nosioci aktivnosti: Zadrुžni savez BiH, Zadrुžni savez Republike Srpske, Zadrुžni savez Federacije BiH

Obrazloženje razloga za preduzimanja ove mjere: Poljoprivredno zadrugarstvo ima prirodne, kadrovske i organizacione resurse za objedinjavanje i povećanje nivoa poljoprivredne proizvodnje na malim poljoprivrednim gazdinstvima. Međutim, za to im je potrebna i podrška zakonodavne i izvršne vlasti, na način da budu istinski partneri u stvaranju boljih uslova i ambijenta za aktiviranje korištenja postojećih resursa i revitalizaciju poljoprivredne proizvodnje na malim posjedima. Zajedničko djelovanje zadrुžnih saveza i institucija nadležnih za poljoprivredu je takođe jedan od načina kako intenzivnijim korištenjem zapostavljenih resursa ublažiti visoki deficit u trgovini poljoprivrednim proizvodima i osigurati zarade poljoprivrednika.

Očekivani efekat realizacije mjere: Povećanje poljoprivredne proizvodnje uz korištenje raspoloživih prirodnih resursa, angažovanje slobodne radne snage u ruralnim područjima i povećanje prihoda ruralnog stanovništva

3.5. Harmonizacija mjera podrške i sistema plaćanja u poljoprivredi

Cilj: Uspostavljanje jednakih uslova za sve poljoprivredne proizvođače u zemlji.

Rok: Kontinuirano

Nosioci aktivnosti: Kancelarija za harmonizaciju sistema plaćanja u poljoprivredi u koordinaciji sa Ministarstvom poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske, Federalnim ministarstvom poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, Odjeljenjem za poljoprivredu Brčko distrikta BiH.

Obrazloženje razloga za preduzimanja ove mjere: Trenutno u Bosni i Hercegovini čak 13 administrativnih nivoa, (ne računajući opštinske), pruža podršku poljoprivrednim proizvođačima. U isto vrijeme njihova saradnja po pitanju kreiranja i implementacije mjera podrške je slaba ili nikakva. Ovakav pristup dovodi poljoprivrednike u neravnopravan položaj jer se za istu proizvodnju primjenjuju različiti modaliteti i dobijaju različiti iznosi podrške. Dodatno, BiH je u obavezi da počne sa postepenim usklađivanjem svoje podrške sa pravilima Svjetske trgovinske organizacije, ali i sa modalitetima podrške koji se primjenjuju u Evropskoj uniji. Harmonizacija politika domaćih podrški i Zajedničke poljoprivredne politike EU neće biti moguća sve dok se u BiH ne provede tzv. interna (između entiteta i BD) harmonizacija podrški.

Očekivani efekat realizacije mjere: Postepenom harmonizacijom mjera podrške prema rješenjima koja su u EU povećava se ekonomski efekat i jačanje konkurentnosti domaćih proizvoda, te eliminišu nekvalitetni i netransparentni vidovi subvencioniranja, uključuju nezadovoljstva poljoprivrednika po toj osnovi. Takođe, ispunjavanje obaveza koje će proisteći iz članstva u Svjetskoj trgovinskoj organizaciji može biti realizovano jedino ako primjenjujemo istovjetan način mjera podrške na različitim nivoima nadležnosti.

4. Ostale mjere:

4.1. Implementacija „higijenskog paketa“ kao ključne aktivnosti u stvaranju uslova za izvoz proizvoda životinjskog i biljnog porijekla utvrđenih Mapom puta

Cilj uvođenja mjere: Implementirati paket 5 pravilnika čime se ispunjavaju uslovi za nastavak izvoza poljoprivrednih proizvoda proizvedenih u skladu sa EU standardima na tržište Hrvatske, a time i tržište Evropske unije.

Rok realizacije: 30. jun 2013. godine

Nosioci aktivnosti: Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa, Agencija za bezbjednost hrane, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske, Federalno Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, Republička uprava za inspeksijske poslove Republike Srpske, Federalna uprava za inspeksijske poslove.

Obrazloženje razloga za preduzimanja ove mjere: Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH, u cilju stvaranju uslova za nastavak mogućnosti izvoza proizvoda biljnog i životinjskog porijekla na hrvatsko i EU tržište, je 2010. godine izradilo Mapu puta sa ciljem stvaranja uslova za izvoz proizvoda životinjskog i biljnog porijekla, sa konkretnim rokovima i izvršiocima. Najvažnija aktivnost je usvajanje i implementacija pravilnika „higijenskog paketa“ kojim se tačno postavljaju pravila i načini ispunjavanja zahtjeva u kontrolnom lancu i lancu

odgovornosti za proizvode biljnog i životinjskog porijekla koji se žele plasirati na EU tržište. Predviđeno je bilo da se sve potrebne aktivnosti završe u roku od godinu dana.

Očekivani efekat realizacije mjere: Potpunom implementacijom „higijenskog paketa“ uspostaviće se efikasan sistem kontrole u lancu proizvodnje i kontrole hrane i time obezbijediti uslovi za izvoz proizvoda biljnog i životinjskog porijekla na hrvatsko, a samim tim i na cjelokupno tržište Evropske unije.

4.2. Zadržavanje postojećeg nivoa zaštite u trgovini poljoprivrednim proizvodima sa Evropskom unijom tokom pregovora o Protokolu o proširenju (Dodatni protokol)

Cilj uvođenja mjere: Zadržati postojeći nivo zaštite poljoprivredne proizvodnje i nakon pristupanja Republike Hrvatske Evropskoj uniji, tokom pregovora o Protokolu uz Privremeni sporazum o trgovini i trgovinskim pitanjima između Evropske unije i Bosne i Hercegovine.

Rok realizacije: Juni 2013. godine

Nosioci aktivnosti: Savjet ministara BiH, Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH, Pregovarački tim

Obrazloženje razloga za preduzimanja ove mjere: Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju koji je 2008. godine potpisan između Bosne i Hercegovine i Evropske komisije u ime 27 zemalja članica, ulaskom Republike Hrvatske kao 28. članice, kroz tzv. Dodatni protokol. Prijedlog EU je da se nastavi trgovina istom količinom roba koja je prethodnih godina plasirana na naše tržište pod istim uslovima kako je to bilo i dok je ova nova članica EU bila u CEFTA-i, što za BiH nije prihvatljivo.

Očekivani efekat realizacije mjere: Povećanje cijena za više od 200 osjetljivih poljoprivrednih i prerađenih poljoprivrednih proizvoda pri uvozu iz Hrvatske, koje do sada nisu imali carinska opterećenja u režimu slobodne trgovine, čime se direktno poboljšava nivo konkurentnosti domaće proizvodnje.

4.3. Uvođenje tržišnih standarda kvaliteta u skladu sa evropskim i OECD standardima za voće i povrće, žitarice, meso i mlijeko i dr.

Cilj uvođenja mjere: Uvođenjem standarda kvaliteta klasifikacijom uvoznih proizvoda po tarifnim linijama usklađenim sa EU propisima, urediti tržište poljoprivrednih proizvoda u BiH sa aspekta primjene tržišnih standarda za uvezene poljoprivredne proizvode koji se putem trgovinskih lanaca plasiraju na domaćem tržištu.

Rok realizacije: Do kraja 2014. godine

Nosioci aktivnosti: Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske, Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, Odjeljenje za poljoprivredu Brčko Distrikta, Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa, Agencija za bezbjednost hrane.

Obrazloženje razloga za preduzimanja ove mjere: Uvođenje tržišnih standarda za voće i povrće je aktivnost koja se odvija u koordinaciji Ministarstva spoljne trgovine i ekonomskih odnosa sa nadležnim institucijama entiteta u pripremi nacrtu tržišnih standarda usklađenih sa

OECD klasifikacijom i EU regulativom. Jednoobrazno pripremljena regulativa se dostavlja na razmatranje i usvajanje entitetskim nadležnim organima.

Očekivani efekti realizacije mjere: Usvajanjem standarda za svježe voće i povrće, a takođe za svježe meso i proizvode od mesa, stiču se uslovi za detaljnu kontrolu prilikom uvoza i stavljanja u promet tih proizvoda na domaće tržište, jasno obilježavanje uvezenih roba na prodajnim mjestima o klasi i porijeklu tih roba i eliminisanje sa domaćeg tržišta nekvalitetnih proizvoda.

4.4. Jačanje efikasnosti institucija za kontrolu uvoza roba na granici i povećanje njihove odgovornosti

Cilj uvođenja mjere: Spriječiti zloupotrebe na granici eliminisanjem prevara na vrijednosti faktura, količini/težini roba i netačnog prikazivanja kvaliteta roba.

Rok realizacije: kontinuirano

Nosioci aktivnosti: Uprava za indirektno oporezivanje, Kancelarija za veterinarstvo, Fitosanitarna inspekcija (entitetska), Pogranična policija

Obrazloženje razloga za preduzimanja ove mjere: BiH javnost već je upoznata da prilikom uvoza ima pogrešnih klasifikovanja (namjerno ili nenamjerno) poljoprivrednih roba/proizvoda. Bez obzira da li se radi o namjernoj ili nenamjernoj grešci, to ima velikih posljedica na punjenje domaćeg budžeta i pad prihoda po osnovu carine i poreza. Zbog svoje specifičnosti i visoke diferenciranosti poljoprivrednih proizvoda, čak i kod istih vrsta, klasifikacija i razvrstavanje poljoprivrednih proizvoda je odgovoran posao koji zahtijeva dobro obučene službenike. Stoga je, uporedo sa povećanjem odgovornosti, neophodno unaprijediti znanje i dodatno obučiti osoblje koje radi na granici, te pojačati kontrole kako bi se ova pojava svela na najmanju moguću mjeru, a prihodi u budžetu povećali.

Očekivani efekat realizacije mjere: Povećanom odgovornošću službenika na granici i kreiranjem jasnijih uputstava za klasifikaciju kod carinjenja, može se višestruko povećati nivo uplata u budžet po osnovu carne, čime se direktno doprinosi i povećanju konkurentnosti domaće privrede.

4.5. Smanjivanje broja bh graničnih prelaza za uvoz roba koje zahtijevaju prisustvo i preglede veterinarske i fitosanitarne inspekcije

Cilj uvođenja mjere: Umanjiti broj graničnih prelaza za uvoz poljoprivrednih roba koje se kontrolišu u skladu sa sanitarnim i fitosanitarnim standardima i time poboljšati kontrolu uvezenih proizvoda.

Rok realizacije: Do kraja 2014. godine

Nosioci aktivnosti: Savjet ministara BiH, Uprava za indirektno oporezivanje i Kancelarija za veterinarstvo BiH, zajedno sa nadležnim entitetskim inspeksijskim organima i inspekcijom Brčko distrikta BiH.

Obrazloženje razloga za poduzimanje ove mjere: Proizvodi koji zahtijevaju kontrolu veterinarskih i fitosanitarnih inspektora mogu se u Bosnu i Hercegovinu uvoziti na deset graničnih prelaza što zahtijeva angažovanje velikog broja inspektora koji u relativno kratkom vremenu trebaju kvalitetno izvršiti propisane kontrole. Postavlja se pitanje kvalitete kontrole jer

svi granični prelazi ne mogu biti opremljeni savremenom opremom koja je neophodna za vršenja analiza a time postoji i veća mogućnost uvoza nesigurnih proizvoda. Smanjenjem graničnih prelaza za uvoz poljoprivrednih proizvoda bi se smanjio broj inspektora, poboljšao kvalitet pregleda, a mogla bi se nabaviti i savremenija oprema koja je neophodna za kontrolu. Smanjen broj kvalitetno opremljenih graničnih prelaza poboljšanjem kontrole, očekivano bi povećao kvalitet kontrole, usklađenost uvezenih roba sa propisanim standardima, povećale uplate za naknade pregleda, a što bi sve imalo uticaja i na povećanje prihoda i konkurentnost domaćih proizvoda.

Očekivani efekat realizacije ove mjere. Povećana sigurnost i kvalitet uvezenih proizvoda i dovođenje domaće proizvodnje u povoljniji položaj.

4.6. Podržati organizaciju i izlaganje domaćih proizvoda na sajamskim manifestacijama

Cilj uvođenja mjere: Do sada su u Bosni i Hercegovini izdvajana skromna sredstva za podršku promocije na sajamskim manifestacijama bh proizvoda, a posebno poljoprivrednih proizvoda ili pak kampanjama koje za cilj imaju promociju domaćeg proizvoda. Za 2013. Savjet ministara BiH je na prijedlog Ministarstva spoljne trgovine i ekonomskih odnosa donio Odluku o dodjeli sredstava iz budžeta za podršku sajamskim manifestacijama u iznosu od 150.000 KM u zemlji i inostranstvu. Ova sredstva su simbolična i ista je neophodno kontinuirano uvećavati.

Rok realizacije: 2013.godina.

Nosioci aktivnosti: Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa, Spoljnotrgovinska komora, Vlade entiteta

Obrazloženje razloga za preduzimanja ove mjere: Kroz podršku sajamskim manifestacijama, direktno se pomaže domaćim proizvođačima da promovišu svoje proizvode i time ih lakše plasiraju kako na domaće tako i na strana tržišta.

Očekivani efekat realizacije mjere: Promocija domaćih proizvoda na bh. tržištu omogućava širu upotrebu i kupovinu kod domaćih potrošača, dok promocija bh. proizvoda na inostranim tržištima putem zajedničkih nastupa bh. firmi na sajmovima pospješava izvoz, što takođe doprinosi povećanju proizvodnje, povećanju konkurentnosti i smanjenju spoljnotrgovinskog deficita.

4.7. Inicirati aktivnosti i podržati mjere za podizanje svijesti kupovine domaćih proizvoda, uključujući i povoljnosti kupovine domaćeg proizvoda posebno budžetskih institucija

Cilj uvođenja mjere: Podrškom realizaciji niza aktivnosti kroz različite oblike privrednog organizovanja i nevladinog sektora za stalno podizanje svijesti o potrebi kupovine domaćih proizvoda osiguraće se i povećana tražnja domaćih proizvoda i bolje punjenje budžeta.

Rok realizacije: Kontinuirano

Nosioci aktivnosti: Spoljnotrgovinska komora BiH u saradnji sa entitetskim privrednim komorama i udruženjima potrošača

Obrazloženje razloga za preduzimanja ove mjere: Domaći poljoprivredni proizvodi imaju kvalitet koji ni po čemu ne zaostaje za kvalitetom uvoznih proizvoda, čak naprotiv, okruženje i bosansko-hercegovački prirodni resursi su čisti, a sami proizvodi sadrže prirodne arome i ukus, i u potpunosti su bezbjedni za upotrebu sa stanovišta zdravlja ljudi. Međutim to nije dovoljno, nivo

potrošnja domaćeg proizvoda je nizak, pa se često u javnosti mogu čuti pozivi i apeli da se podigne svijest o potrebi kupovine domaćeg proizvoda. Sami apeli nisu dovoljni i treba organizovano pristupiti podizanju svijesti građana Bosne i Hercegovine i osigurati istinsko povećanje kupovine domaćih proizvoda. Domaće robe se često ne nalaze čak i na mjestima gdje ih treba biti najviše, u budžetskim institucijama svih nivoa u Bosni i Hercegovini. Agresivne medijske i druge promocije proizvoda koji se uvoze i plasiraju na tržište Bosne i Hercegovine stvaraju uvjerenje kod građana da su to izuzetno kvalitetni proizvodi, a povoljnom cijenom dostupni svima. Zbog toga su efekti kampanja o potrebi kupovine domaćih roba koje provode udruženja privrednika uglavnom ograničeni.

Očekivani efekat realizacije mjere: Direktna podrška domaćoj proizvodnji, uvećano punjenje bužeta kroz konstantno povećanje kupovine domaćih proizvoda, uključujući i nabavke za potrebe rada budžetskih institucija.

4.8. Osigurati da trgovinski lanci koji posluju u Bosni i Hercegovini budu društveno odgovorni za plasman domaćih roba

Cilj uvođenja mjere: Povećati prisustvo i dostupnost domaćeg prehrambenog proizvoda na policama prodajnih lanaca u Bosni i Hercegovini.

Rok realizacije: Kontinuirano

Nosioci aktivnosti: Spoljnotrgovinska komora u saradnji sa entitetskom privrednim komorama, Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH

Obrazloženje razloga za preduzimanje ove mjere: Evidentna je mala prisutnost svježih poljoprivrednih proizvoda i prerađenih poljoprivrednih roba na policama tržišnih lanaca koji posluju u Bosni i Hercegovini. Tome treba dodati i čestu konstataciju bh privrednika, da i to malo domaćih roba koje se nalaze u prodaji, bude postavljeno na slabo vidljivim mjestima. To je osnovni razlog zašto se prodajni lanci u Bosni i Hercegovini, a koji su uglavnom strani, trebaju učiniti društveno odgovornim, ako ne za olakšani pristup i plasman, onda bar za jednak tretman domaćih proizvoda u odnosu na uvezene robe.

Očekivani efekat realizacije mjere: Povećana količina, asortiman i vidljivost domaćih roba u prodajnim objektima trgovinskih lanaca na tržištu Bosne i Hercegovine.

III. ZAKLJUČAK

Plan aktivnosti zaštite domaće proizvodnje je sačinjen prije svega na osnovu analize i praćenja realizacije usvojenog zakonodavstva, realizacije entitetskih politika subvencija i različitih vidova podrške prehrambenoj industriji koje su za cilj imale povećanje proizvodnosti i dohotka primarnih poljoprivrednih proizvođača i prehrambene industrije. Dodatno, program mjera uključuje i zahtjeve koje su učesnici u lancu proizvodnje i prerade osnovano postavljali nadležnim institucijama u cilju stvaranja jednakih uslova za poslovanje ovom djelatnošću, slično onako kao što je to postavljeno u okruženju.

Predloženi plan aktivnosti je po svojoj strukturi u suštini strateški dokument za čiju je implementaciju neophodno u okviru Ministarstva spoljne trgovine i ekonomskih odnosa uspostaviti jedan Tehnički tim kao funkcionalno tijelo zaduženo za realizaciju programa u cjelini. Nadalje, zbog same važnosti realizacije plana biće izrađen i Akcioni plan za realizaciju svake od

predloženih mjera. Ovaj Akcioni plan bi detaljno razložio sve mjere na više aktivnosti gdje bi se tačno utvrdili rokovi i zadužile institucije, kako za koordinaciju aktivnosti tako i za implementaciju. Realizacija aktivnosti iz Akcionog plana bi se razmatrala na redovnim sastancima Tehničkog tima, a Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa bi redovno, a najmanje dva puta godišnje izvještavalo Savjet ministara BiH o realizaciji programa i prijedlogu mjera za naredne aktivnosti.

U Planu aktivnosti, predložene mjere se mogu svrstati u grupu mjera za čiju je realizaciju potreban kraći rok od dana njihovog usvajanja, i mjere za čiju je realizaciju potreban duži vremenski period i predstavljaju redovne aktivnosti institucija. Takođe, potrebno je naglasiti da, mjere koje budu završene, kroz određeni period mogu se ponovo uzeti u rad, a posebno mjere koje obuhvataju aktivnosti izmjene i dopune određenih zakonskih i podzakonskih akata.

U priložima koje dostavljamo uz Plan aktivnosti, detaljnije su obrađene pojedine stavke koje trebaju imati više prostora i koje nisu mogle adekvatno biti prikazane u ovom dokumentu. Tu prije svega mislimo na analize trgovine poljoprivrednim proizvodima u okviru CEFTA Strana u periodu od stupanja Sporazuma na snagu pa do kraja 2012. godine, i analizu poljoprivrednih subvencija u Bosni i Hercegovini u petogodišnjem periodu, 2008. – 2012. godine.

S tim u vezi, potrebno je da Savjet ministara razmotri Plan aktivnosti zaštite domaće proizvodnje u kontekstu primjene CEFTA Sporazuma i isti proslijedi na razmatranje i usvajanje u Predstavnički dom Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine i time uspostavi obavezu i preporuke za sve nadležne institucije za realizaciju mjera na svim nivoima.

Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih ima kapaciteta da planira i osigura potrebnu logistiku za izradu Akcionog plana i rad Tehničkog tima, usmjeri raspoloživu tehničku pomoć iz tekućih donatorskih aktivnosti i iskoristi mogućnost TAIEX ekspertskih misija u stručnoj pomoći pri realizaciji pojedinih mjera na način kako je to uređeno u razvijenim zemljama.

BOSNA I HERCEGOVINA-TABELARNI PRIKAZ INDIKATORA ZA 2013.GODINU

A. Svjetski ekonomski forum je danas, uz Svjetsku banku, najveća, a samim tim i najznačajnija institucija koja se bavi analizom i mjerenjem konkurentnosti. Tokom višedecenijskog postojanja Svjetski ekonomski forum je kreirao više indeksa kojima se mjeri i upoređuje konkurentnost nacionalnih privreda, tako da se sa sigurnošću može konstatovati da su njegovi kompozitni indeksi danas najčešće korišteni indeksi konkurentnosti. U 2013. godini po analizama Svjetskog ekonomskog foruma, BiH zauzima 88.mjesto u konkurenciji od 144 zemlje.

B. Indeks percepcije korupcije je „agregatni indeks“, što znači da ga Transparency International sačinjava na osnovu rezultata drugih relevantnih istraživanja koja su objavljena u poslednjih godinu dana. Uslov da neka država ili teritorija bude rangirana jeste da je obuhvaćena u najmanje tri takva inicijalna istraživanja (od 13 mogućih). Sva ta istraživanja mjere percepciju (utisak) o korumpiranosti javnog sektora i predstavlja mišljenje stručnjaka, predstavnika institucija i poslovnih ljudi, koji uglavnom dolaze iz inostranstva. Prema izvještajima Transparency International, BiH se nalazi na 72. mjestu od ukupno 176. rangiranih zemalja.

C. Heritage Foundation objavili su “2013 Indeks ekonomskih sloboda”. Izvještaj obuhvata područja poput vladavine zakona (imovinska prava, korupcija); opseg uključenosti Vlade u ekonomsko poslovanje (fiskalna sloboda, potrošnja Vlade); regulatornu učinkovitost (sloboda u poslovanju, zapošljavanju i monetarna sloboda) te otvorenost tržišta (sloboda trgovanja, ulaganja i finansijska sloboda. U samom izvještaju koji je kreiran od strane Heritage Foundation, BiH zauzima 103. mjesto od ukupnog broja 177. analiziranih zemalja.

D. Ključni indikator humanog razvoja je Indeks humanog razvoja. UNDP godišnje izračunava HDI kao mjeru humanog razvoja skoro za sve zemlje u svijetu. Prema podacima UNDP, BiH se nalazi na 74. mjestu od 183. rangirane zemlje.

E. Lakoća poslovanja 2013.“ (Doing Business 2013.) je dokument koji radi Svjetska banka.

Dokument za 2013. godinu je deseti u seriji godišnjih izvještaja koji istražuje podsticanje poslovnih aktivnosti i prepreke u poslovanju privrednih subjekata širom svijeta.

Izvještaj o uslovima poslovanja „Lakoća poslovanja“ predstavlja kvantitativne indikatore o poslovnoj regulativi i zaštiti prava svojine koja je upoređena za 185 zemalja. Prema Doing Business 2013.godine, BiH je na 126. mjestu.

	<i>Preuzeto</i>	Rang (144)
A. Index globalne konkurentnosti (GCI)-XII stubova	The World Economic Forum	88
Osnovni uslovi		81
I stub: Institucije		85
II stub: Infrastruktura		94
III stub: Makroekonomska stabilnost		97
IV stub: Zdravstvo i osnovno obrazovanje		48

	Povećanje efikasnosti			97
V	stub: Visoko obrazovanje i stručna obuka			
VI	stub: Efikasnost tržišta roba			72
VII	stub: Efikasnost tržišta rada			109
VIII	stub: Razvoj finansijskog tržišta			99
IX	stub: Tehnološka spremnost			119
X	stub: Veličina tržišta			68
	Inovativnost i sofisticiranost faktora			
XI	stub: Poslovna sofisticiranost			93
XII	stub: Inovativnost			99
	I stub: Institucije			109
			The World Economic Forum	80
	1. Prava vlasništva			85
	2. Zaštita intelektualne svojine			121
	3. Zloupotreba javnih fondova			56
	4. Povjerenje javnosti prema političarima			80
	5. Neregularna plaćanja i mito			63
	6. Neovisnost pravosuđa			78
	7. Pristranost u donošenju odluka državnih službenika			70
	8. Rasipništvo državne potrošnje			139
	9. Teret državnih propisa			84
	10. Efikasnost pravnog okvira u rješavanju sporova			105
	11. Efikasnost pravnog okvira			87
	12. Transparentnost državne politike			112
	13. Uticaj terorizma na ekonomsko poslovanje			60
	14. Uticaj kriminala i nasilja na ekonomsko poslovanje			10
	15. Organizirani kriminal			39
	16. Pouzdanost policijske službe			74
	17. Etničko ponašanje preduzeća			45
	18. Jačanje revizije i standarda izvještavanja			134
	19. Efikasnost korporativnih zajednica			119
	20. Zaštita manjinskih dioničara			61
				138

21. Prednost zaštite investitora, (0-10)		80
III stub: Infrastruktura	The World Economic Forum	94
1. Kvalitet ukupne infrastrukture		139
2. Kvalitet puteva		134
3. Kvalitet željeznica		74
4. Kvalitet luka		142
5. Kvalitet avio transporta		143
6. Raspoloživost sjedala po kilometru		138
7. Kvalitet ponude električne energije		31
8. Fiksne telefonske linije		104
9. Preplate na mobilne telefone		48
III stub: Makroekonomska stabilnost	The World Economic Forum	97
1. Vladin suficit/deficit		73
2. Stopa državne štednje		123
4. Obim kamatnih stopa		52
5. Vladin dug		74
6. Procjena kreditne sposobnosti zemlje		109
IV stub: Zdravstvo i osnovno obrazovanje	The World Economic Forum	48
1. Uticaj malarije na ekonomsko poslovanje		1
2. Slučajevi malarije		1
3. Uticaj tuberkuloze na ekonomsko poslovanje		10
4. Slučajevi tuberkuloze		72
5. Uticaj HIV/AIDS na ekonomsko poslovanje		2
6. Preovladavanost HIV		1
7. Smrtnost djece		45
8. Životni vijek		49
9. Kvalite osnovnog obrazovanja		23
10. Stopa upisa osnovnog obrazovanja		109
V stub: Visoko obrazovanje i stručna obuka	The World Economic Forum	72
1. Opis u srednje škole		60
2. Opis na fakultete		68
3. Kvalitet obrazovnog sistema		106
4. Kvalitet matematičkog i naučnog obrazovanja		21

5. Kvalitet menadžmenta u školama		50
6. Pristup internetu u školama		71
7. Lokalna raspoloživost istraživanja i usluge stručne obuke		113
8. Obim kadrova za stručnu obuku		109
VI stub: Efikasnost tržišta roba	The World Economic Forum	109
1. Intenzitet lokalne konkurencije		138
2. Stepen tržišne dominacije		127
3. Efekti antimonopolne politike		86
4. Stepen i efekti oporezivanja		109
5. Ukupna stopa poreza		21
6. Broj procedura za započinjanje biznisa		121
7. Vrijeme potrebno za započinjanje biznisa		120
8. Poljoprivredna politika		100
9. Rasprostranjenost trgovinskih barijera		85
10. Carinske barijere		68
11. Rasprostranjenost stranog vlasništva		86
12. Ulicaj propisa poslovanja na direktne strane investicije		108
13. Teret carinskih procedura		80
14. Uvoz kao procenat GDP		40
15. Stepen orijentacije prema kupcu		83
16. Sofisticiranost kupca		124
VII stub: Efikasnost tržišta rada	The World Economic Forum	99
1. Saradnja između rada i poslodavca		89
2. Fleksibilnost određivanja plaća		91
3. Rigidnost zapošljavanja		32
4. Zapošljavanje i otpuštanje prakse		38
6. Plate i produktivnost		98
7. Povyerenje u profesionalni menadžment		84
8. Odliv intelektualaca		140
9. Udio žena u radnoj snazi		110
VIII stub: Razvoj finansijskog tržišta	The World Economic Forum	119
1. Dostupnost finansijskih usluga		121
2. Odbornost finansijskih sredstava		113

3. <i>Finansiranje kroz udjel lokalnih tržišta</i>		90
4. <i>Jednostavan pristup kreditima</i>		123
5. <i>Raspoloživost poduzetničkog kapitala</i>		127
6. <i>Čvrstoća banaka</i>		113
7. <i>Propisi zaštite razmjena</i>		112
8. <i>Registar zakonskih prava, (0-10)</i>		89
IX stub: Tehnološka spremnost	<u>The World Economic Forum</u>	68
1. <i>Dostupnost najsvremenijih tehnologija</i>		89
2. <i>Nivo usvajanja tehnologija</i>		105
3. <i>Direktno strane investicije i transfer tehnologije</i>		98
4. <i>Internet korisnici</i>		42
5. <i>Obim internet pretplatnika</i>		51
6. <i>Internet bandwidth</i>		66
X stub: Veličina tržišta	<u>The World Economic Forum</u>	93
1. <i>Index veličine domaćeg tržišta</i>		91
2. <i>Index veličine inostranog tržišta</i>		94
XI stub: Poslovna sofisticiranost	<u>The World Economic Forum</u>	109
1. <i>Obim lokalnih snabdjevača</i>		93
2. <i>Kvalitet lokalnih snabdjevača</i>		83
3. <i>Stanje razvojenosti klastera</i>		135
4. <i>Karakter konkurentske prednosti</i>		130
5. <i>Procjena širine mreža</i>		117
6. <i>Kontrola međunarodne distribucije</i>		122
7. <i>Sofisticiranost proizvodnog procesa</i>		90
8. <i>Obim marketinga</i>		99
9. <i>Spremnost povjeravanja nadzora</i>		76
XII stub: Inovativnost	<u>The World Economic Forum</u>	80
1. <i>Kapacitet za inovacije</i>		101
2. <i>Kvalitet institucija za naučno istraživanje</i>		72
3. <i>Potrošnja kompanija na istraživanje i razvoj</i>		90
4. <i>Saradnja univerziteta i industrije u oblasti</i>		48
5. <i>Državne nabavke proizvođa naprednih tehnologija</i>		94

6. Raspoloživost naučnika i inženjera		48
7. Korist patenata		50
B. Index percepcije korupcije (CPI)	Transparency International	Rang (176)
		72

C. Index ekonomskih sloboda	Country Rankings - Heritage Foundation	Rang (177)
		103

D. Index humanog razvoja (HDI)	United Nations Development Programme	Rang (183)
		74

E. Lakoća poslovanja (Doing Business)	Doing Business	Rang (185)
	Procedure (broj)	126
	Vrijeme (dana)	11
	Trošak (% dohotka po stanovniku)	37
		14,9
Početak poslovanja (162. mjesto)	Minimalan kapital (% dohotka po stanovniku)	29,1
	Procedure (broj)	17
Dobijanje građevinske dozvole (163. mjesto)	Vrijeme (dana)	180
	Trošak (% dohotka po stanovniku)	1102,1
	Procedure (broj)	8
Priključenje električne energije (158. mjesto)	Vrijeme (dana)	125
	Trošak (% dohotka po stanovniku)	493,3

Registracija imovine (93. mjesto)	Procedure (broj)	7
	Vrijeme (dana)	25
	Trošak (% vrijedosti imovine)	5,3
Mogućnost kreditiranja (70. mjesto)	Indeks snage zakonskih prava (0-10)	5
	Indeks količine kreditiranja informacija (0-6)	5
	Obuhvat javnog registra	36,2
	Obuhvat privatnih biroa (% odraslih)	4,8
	Indeks mjere objavljivanja informacija (0-10)	3
	Indeks odgovornosti direktora (0-10)	6
Zaštita investitora (100. mjesto)	Indeks lakoćerješavanja po tužbama dioničara (0-10)	6
	Indeks jačine zaštite investitora (0-10)	5
	Plaćanje (broj po godinama)	44
	Vrijeme (sati godišnje)	407
Poreska politika (158. mjesto)	Ukupne porezne obaveze (% dobi)	24,1
	Dokumenti izvoza (broj)	8
	Vrijeme izvoza (dana)	15
Trgovina sa inostranstvom (103. mjesto)	Troškovi izvoza (US \$ po kontejneru)	1240
	Dokumenti uvoza (broj)	9
	Vrijeme uvoza (dana)	13
	Troškovi uvoza (US \$ po kontejneru)	1200
	Procedure (broj)	37
Provođenje ugovora (120. mjesto)	Vrijeme (dana)	595
	Trošak (% potraživanja- zužbenog zahijeva)	34
	Stopa povrata	35,4
Rješavanje insolventnosti (83. mjesto)	Vrijeme (godine)	3,3
	Trošak (% vrijednosti imovine)	9
	Ishod prestanka poslovanja	0

**БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
МИНИСТАРСТВО СПОЉНЕ
ТРГОВИНЕ И ЕКОНОМСКИХ ОДНОСА**

**BOSNA I HERCEGOVINA
MINISTARSTVO VANJSKE
TRGOVINE I EKONOMSKIH ODNOSA**

**BOSNIA AND HERZEGOVINA
MINISTRY OF FOREIGN TRADE AND
ECONOMIC RELATIONS**

**ANALIZA
VANJSKOTRGOVINSKE RAZMJENE
POLJOPRIVREDNIM PROIZVODIMA
IZMEĐU
BOSNE I HERCEGOVINE I CEFTA 2006
U PERIODU 2005-2012. GODINA**

Sarajevo, april 2013. godine

SARDŽAJ

1. Trgovina poljoprivrednim proizvodima Bosne i Hercegovine u okviru CEFTA 2006 u periodu 2005.- 2012. godina	2
1.1. Uvoz poljoprivrednih proizvoda u Bosnu i Hercegovinu iz CEFTA 2006 u periodu 2005-2012. godina	4
1.2. Izvoz poljoprivrednih proizvoda iz Bosne i Hercegovine u CEFTA 2006 u periodu 2005-2012. godina	5
1.3. Deficit u trgovini poljoprivrednim proizvodima između Bosne i Hercegovine i CEFTA 2006 u periodu 2005-2012. godina	6
2. Struktura trgovine poljoprivrednim proizvodima Bosne i Hercegovine u okviru CEFTA u periodu 2005.- 2012. godina	8
2.1. Struktura uvoza poljoprivrednih proizvoda iz CEFTA 2006 u BiH u periodu 2005-2012. godina	8
2.2. Struktura izvoza poljoprivrednih proizvoda iz BiH u CEFTA 2006 u periodu 2005-2012. godina	12
3. Trgovina poljoprivrednim proizvodima sa CEFTA 2006 Stranama u 2011-2012. godini	16
4. Struktura trgovine poljoprivrednim proizvodima sa CEFTA 2006 Stranama u 2012. godini	18
Zaključak	20
Prilog 1 - Nazivi glava Carinske tarife (1-24) - Poljoprivredni proizvodi	21

1. Trgovina poljoprivrednim proizvodima Bosne i Hercegovine u okviru CEFTA 2006 u periodu 2005.- 2012. godina

Kako bi se izvršilo poređenje trendova u trgovini poljoprivrednim proizvodima između Bosne i Hercegovine i CEFTA-e, sa kretanjima ukupne trgovine poljoprivrednim proizvodima BiH sa Svijetom, u nastavku su tabelarno prikazani trgoviniski podaci sa odgovarajućim trendovima u trgovini poljoprivrednim proizvodima između BiH i CEFTA-e, te između BiH i Svijeta.

Podaci sa odgovarajućim analizama su prikazani za period 2005.-2012. godina.

Tabela 1. Trgovina poljoprivrednim proizvodima (1-24 CT) između BiH i CEFTA-e u periodu 2005-2012. godina

Godina	Uvoz (Mil. KM)	↑↓ Uvoza (%)	Izvoz (Mil. KM)	↑↓ Izvoza (%)	Bilans (Mil. KM)	↑↓ Bilansa (%)	Pokrivenost uvoza izvozom (%)
2005	851,36	/	154,42	/	-696,93	/	18,14%
2006	891,81	4,75%	178,75	15,75%	-713,06	2,31%	20,04%
2007	1.136,61	27,45%	229,10	28,17%	-907,51	27,27%	20,16%
2008	1.240,00	9,10%	304,38	32,86%	-935,62	3,10%	24,55%
2009	1.198,00	-3,39%	315,24	3,57%	-882,76	-5,65%	26,31%
2010	1.281,20	6,94%	361,36	14,63%	-919,84	4,20%	28,20%
2011	1.344,14	4,91%	446,16	23,47%	-897,98	-2,38%	33,19%
2012	1.392,51	3,59%	483,67	8,40%	-908,84	1,20%	33,73%

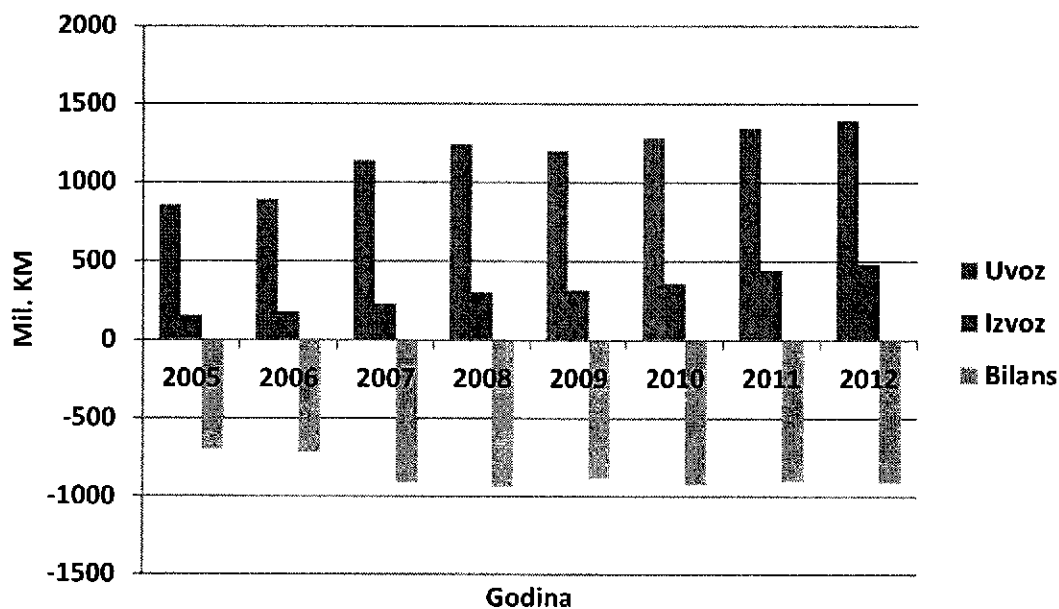
Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Tabela 2. Trgovina poljoprivrednim proizvodima (1-24 CT) između BiH-Svijeta u periodu 2005-2012. godina

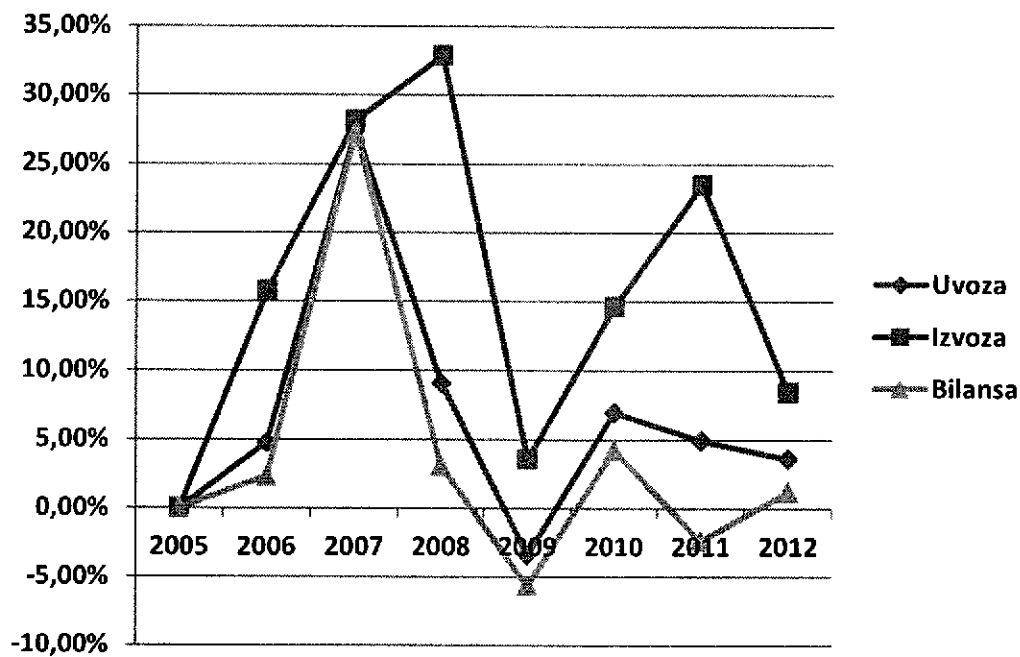
Godina	Uvoz (Mil. KM)	↑↓ Uvoza (%)	Izvoz (Mil. KM)	↑↓ Izvoza (%)	Bilans (Mil. KM)	↑↓ Bilansa (%)	Pokrivenost uvoza izvozom (%)
2005	1.981,63	/	223,30	/	-1.758,32	/	11,27%
2006	1.944,94	-1,85%	258,76	15,88%	-1.686,18	-4,10%	13,30%
2007	2.238,99	15,12%	324,88	25,55%	-1.914,12	13,52%	14,51%
2008	2.620,15	17,02%	410,10	26,23%	-2.210,05	15,46%	15,65%
2009	2.389,03	-8,82%	452,77	10,40%	-1.936,26	-12,39%	18,95%
2010	2.502,40	4,75%	553,08	22,16%	-1.949,32	0,67%	22,10%
2011	2.769,95	10,69%	612,20	10,69%	-2.157,74	10,69%	22,10%
2012	2.816,54	1,68%	637,99	4,21%	-2.178,55	0,96%	22,65%

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Grafikon 1. Grafički prikaz odnosa uvoza, izvoza i deficita u trgovini poljoprivrednim proizvodima između BiH i CEFTA-e

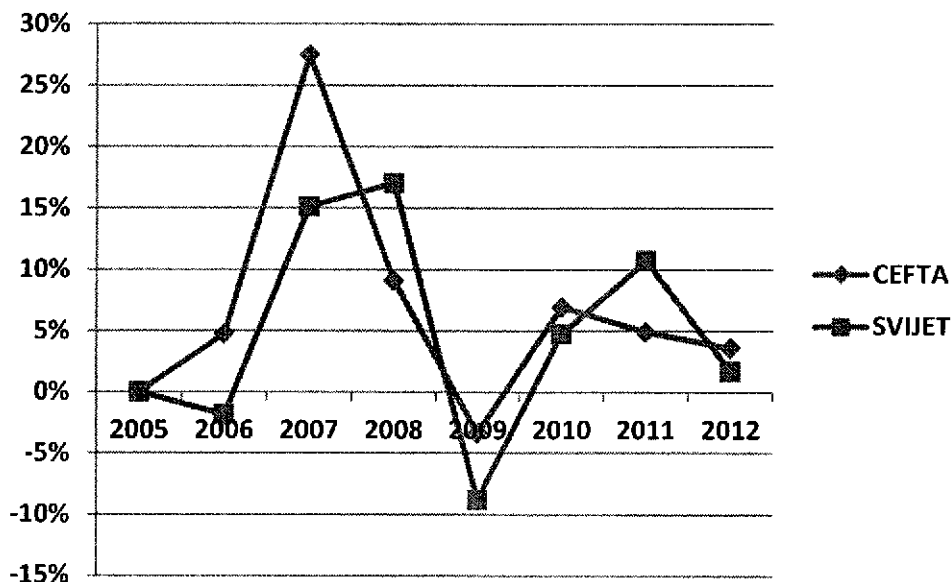
Grafikon 2: Godišnje stope rasta/pada uvoza, izvoza i deficita poljoprivrednih proizvoda (u %) u trgovini BiH - CEFTA

1.1. Uvoz poljoprivrednih proizvoda u Bosnu i Hercegovinu iz CEFTA 2006 u periodu 2005-2012. godina

Uvoz poljoprivrednih proizvoda iz CEFTA-e u Bosnu i Hercegovinu konstantno raste od 2005. do 2012. godine, ali uz znatno niže stope rasta u poređenju sa stopama rasta izvoza poljoprivrednih proizvoda iz BiH u CEFTA-u u navedenom periodu. Izuzetak je 2009. godina, kada su se posljedice svjetske ekonomske krize odrazile na pad uvoza poljoprivrednih proizvoda iz CEFTA-e u BiH, kada je uvoz imao pad od 3,39%.

Grafikon 3: Godišnje stope rasta uvoza poljoprivrednih proizvoda (u %) pri uvozu u BiH iz CEFTA-e i Svijeta

Najveći rast uvoza poljoprivrednih proizvoda iz CEFTA-e je evidentiran u 2007. godini od 27,45%, kad je CEFTA Sporazum stupio na snagu (za BiH 22.11.2007. godine). Značajan rast uvoza poljoprivrednih proizvoda iz CEFTA-e u 2007. godini je uticao i na ukupan rast uvoza poljoprivrednih proizvoda u BiH, koji je u ovoj godini iznosio 15,12%. Razlog uske povezanosti između rasta uvoza poljoprivrednih proizvoda iz CEFTA-e sa rastom ukupnog uvoza poljoprivrednih proizvoda u BiH, je značajno učešće CEFTA-e u ukupnom uvozu poljoprivrednih proizvoda u BiH, koje je u 2007. godini je imalo svoj vrhunac od 51%.

Već u 2008. godni stopa rasta uvoza poljoprivrednih proizvoda iz CEFTA-e je smanjena na 9,10%, dok je ukupan uvoz poljoprivrednih proizvoda u BiH imao rast od 17,02%. Razlog za veću stopu rasta ukupnog uvoza poljoprivrednih proizvoda u BiH od stope rasta uvoza istih iz CEFTA-e je stupanje na snagu Privremenog sporazuma (1. juli 2008. godine), koji je rezultirao povećanjem uvoza poljoprivrednih proizvoda iz EU na uštrb uvoza iz CEFTA-e. Zbog toga je i učešće CEFTA-e u ukupnom uvozu poljoprivrednih proizvoda u BiH u 2008. godini smanjeno sa 51% na 47%.

U 2009. godini uvoz poljoprivrednih proizvoda iz CEFTA-e je imao pad od 3,39%, kao što je već istaknuto, zbog uticaja svjetske ekonomske krize. I ukupan uvoz poljoprivrednih proizvoda u BiH je u ovoj godini imao pad od 8,82%.

U 2010. godini uvoz poljoprivrednih proizvoda iz CEFTA-e je rastao po stopi od 6,94%, dok je ukupan uvoz poljoprivrednih proizvoda u ovoj godini imao nešto nižu stopu rasta od 4,75%. U 2011. godini situacija se obrnula, te je ukupan uvoz poljoprivrednih proizvoda u BiH imao veću stopu rasta (10,69%) od stope rasta uvoza poljoprivrednih proizvoda iz CEFTA-e (4,91%).

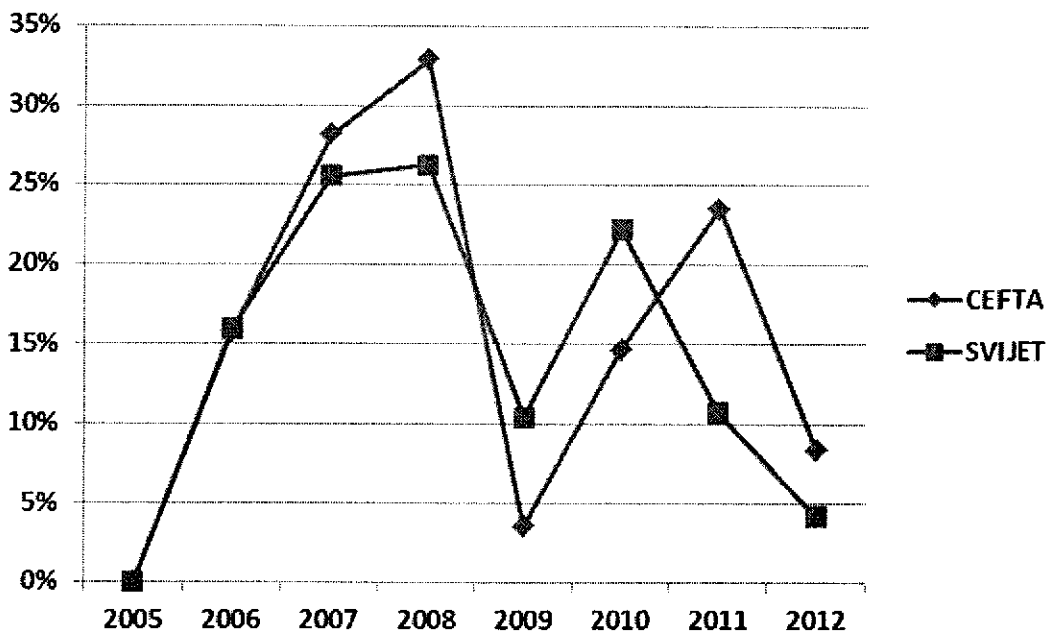
U 2012. godini u odnosu na 2011. uvoz poljoprivrednih proizvoda kako iz CEFTA-e, tako i iz Svijeta je imao nižu stopu rasta u odnosu na stopu rasta u 2011. godini, s tim da je uvoz poljoprivrednih proizvoda iz CEFTA-e rastao po dvostruko većoj stopi rasta (3,59%) od rasta ukupnog uvoza poljoprivrednih proizvoda u ovoj godini (1,68%).

Učešće CEFTA-e u ukupnom uvozu poljoprivrednih proizvoda u BiH u periodu 2005-2012. godina se kretalo u rasponu od 42% u 2005. godini do 51% u 2007. i 2010. godini. Učešće CEFTA-e u ukupnom uvozu poljoprivrednih proizvoda u BiH u 2011. i 2012. godini je 49%.

1.2. Izvoz poljoprivrednih proizvoda iz Bosne i Hercegovine u CEFTA 2006 u periodu 2005-2012. godina

Izvoz poljoprivrednih proizvoda iz Bosne i Hercegovine u CEFTA-u konstantno raste u posmatranom periodu od 2005. do 2012. godine. Ovaj rast nije prekinut ni u 2009. godini, kada su se posljedice svjetske ekonomske krize odrazile na pad uvoza poljoprivrednih proizvoda kako iz CEFTA-e, tako i iz Svijeta.

Grafikon 4: Godišnje stope rasta izvoza poljoprivrednih proizvoda (u %) pri izvozu iz BiH u CEFTA-u i Svijet

Kao i kod uvoza, značajan rast izvoza poljoprivrednih proizvoda u CEFTA-u je evidentiran u 2007. godini od 28,17%, kad je CEFTA Sporazum i stupio na snagu (za BiH 22.11.2007. godine). Značajan rast izvoza poljoprivrednih proizvoda u CEFTA-e u 2007. godini je uticao i na ukupan rast izvoza poljoprivrednih proizvoda iz BiH, koji je u 2007. godini rastao po stopi od 25,55%.

Značajan uticaj rasta izvoza poljoprivrednih proizvoda u CEFTA-u na rast ukupnog izvoza poljoprivrednih proizvoda je posljedica dominantnog učešća CEFTA-e u ukupnom izvozu poljoprivrednih proizvoda BiH, koje je u 2007. godini je iznosilo 71%.

I pored stupanja na snagu Privremenog sporazuma (1. juli 2008. godine), najveći rast izvoza poljoprivrednih proizvoda u CEFTA-u je evidentiran upravo u 2008. godini od 32,86%, dok je ukupan izvoz poljoprivrednih proizvoda iz BiH imao rast od 26,23%. Učešće CEFTA-e u ukupnom izvozu poljoprivrednih proizvoda BiH u 2008. godini je imalo svoj vrhunac od 74%.

U 2009. godini, i pored uticaja svjetske ekonomske krize, nastavljen je rast izvoza poljoprivrednih proizvoda iz BiH u CEFTA-u, međutim po znatno nižoj stopi rasta od 3,57%, dok je ukupan izvoz poljoprivrednih proizvoda iz BiH rastao po nešto većoj stopi od 10,40%.

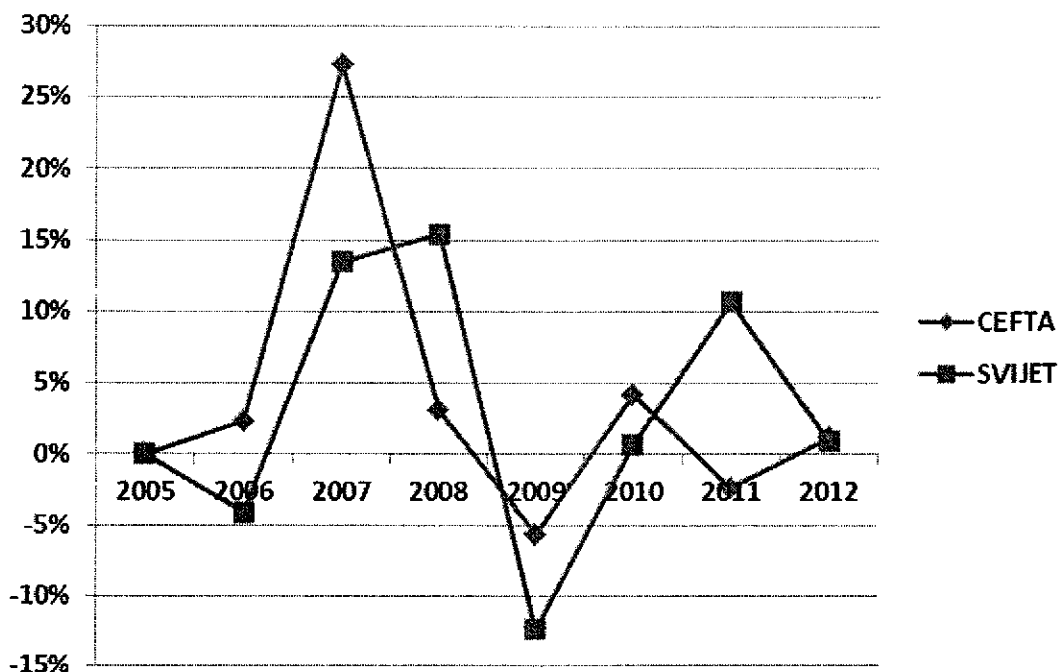
U 2010. godini izvoz poljoprivrednih proizvoda u CEFTA-u nastavlja da raste i to po stopi od 14,63%, dok je ukupan izvoz poljoprivrednih proizvoda u ovoj godini ponovo imao nešto višu stopu rasta od 22,16%. U 2011. godini situacija se obrnula, te je stopa rasta izvoza poljoprivrednih proizvoda u CEFTA-u bila znatno viša (23,47%) od ukupne stope rasta izvoza poljoprivrednih proizvoda u BiH (10,69%).

U 2012. godini u odnosu na 2011. godinu izvoz poljoprivrednih proizvoda u CEFTA-u i u Svijet je imao nižu stopu rasta od rasta zabilježenog u 2011. godini. Izvoz poljoprivrednih proizvoda u CEFTA-u je rastao po dvostruko većoj stopi rasta (8,40%) od rasta ukupnog izvoza poljoprivrednih proizvoda u ovoj godini (4,21%).

Učešće CEFTA-e u ukupnom izvozu poljoprivrednih proizvoda u BiH u periodu 2005-2012. godina se kretalo u rasponu od 65% u 2010. godini do 76% u 2012. godini.

1.3. Deficit u trgovini poljoprivrednim proizvodima između Bosne i Hercegovine i CEFTA2006 u periodu 2005 -2012. godina

Grafikon 5: Godišnje stope rasta deficita poljoprivrednih proizvoda (u %) u trgovini između BiH-CEFTA i BiH-Svijeta

Bosna i Hercegovina u posmatranom periodu 2005-2012. godina ostvaruje negativan vanjskotrgovinski bilans, odnosno deficit, kako u trgovini poljoprivrednim proizvodima između BiH i CEFTA-e, tako i u ukupnoj trgovini poljoprivrednim proizvodima BiH sa Svijetom. BiH je neto uvoznica poljoprivrednih proizvoda.

Trendovi kretanja deficita poljoprivrednih proizvoda u trgovini sa CEFTA-om i Svijetom su istog smijera, ali različitog intenziteta, u zavisnosti od stupanja na snagu Sporazuma CEFTA 2006, odnosno Privremenog sporazuma. Jedini izuzetak, kada su u pitanju smjerovi kretanja deficita su 2006. i 2011. godina. U 2011. godini je deficit sa CEFTA-om imao pad od 2,38%, dok je istovremeno ukupan deficit u trgovini poljoprivrednim proizvodima rastao po stopi od 10,69%.

Kao što se može vidjeti iz grafikona 5, najveći rast deficita u trgovini poljoprivrednim proizvodima sa CEFTA-om je u 2007. godini (27,27%), kada je Sporazum CEFTA 2006 stupio na snagu, dok u 2008. godini stupanjem na snagu Privremenog sporazuma više raste ukupan deficit u trgovini poljoprivrednim proizvodima BiH, nego deficit u trgovini poljoprivrednim proizvodima u okviru CEFTA-e.

Zbog znatno veće vrijednosti uvoza poljoprivrednih proizvoda, kako iz CEFTA-e tako iz Svijeta u odnosu na vrijenost izvoza istih (što pokazuje niska pokrivenost uvoza izvozom), stope rasta odnosno pada deficita u trgovini poljoprivrednim proizvodima BiH su najvećim dijelom direktno vezane za kretanja uvoza poljoprivrednih proizvoda u BiH, dok je uticaj izvoza poljoprivrednih proizvoda iz BiH na kretanja deficita istih znatno manji.

Tabela 3: Učešće CEFTA-e u trgovini BiH poljoprivrednim proizvodima

Godina	Učešće u ukupnom uvozu (%)	Učešće u ukupnom izvozu (%)	Učešće u ukupnom deficitu (%)
2005	43%	69%	40%
2006	46%	69%	42%
2007	51%	71%	47%
2008	47%	74%	42%
2009	50%	70%	46%
2010	51%	65%	47%
2011	49%	73%	42%
2012	49%	76%	42%

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Pokrivenost uvoza izvozom poljoprivrednih proizvoda u trgovini BiH – CEFTA se u periodu 2005-2012. godina kretao u rasponu od 18,14% u 2005. godini do 33,73% u 2012. godini. Evidentan je trend poboljšanja pokrivenosti uvoza izvozom u navedenom periodu, koji se u posmatranom periodu gotovo udvostručio.

U poređenju sa pokrivenošću uvoza izvozom ukupne vanjskotrgovinske razmjene BiH poljoprivrednim proizvodima, pokrivenost uvoza izvozom u okviru CEFTA-e je znatno povoljnija. Pokrivenost uvoza izvozom ukupne vanjskotrgovinske razmjene BiH poljoprivrednim proizvodima, u periodu 2005-2012. godina se kretala u rasponu od 11,27% u 2005. godini do 22,65% u 2012. godini.

**2. Struktura trgovine poljoprivrednim proizvodima Bosne i Hercegovine
u okviru CEFTA 2006 u periodu 2005.- 2012. godina**

**2.1. Struktura uvoza poljoprivrednih proizvoda iz CEFTA 2006 u Bosnu i Hercegovinu
u periodu 2005-2012. godina**

Kao što se može vidjeti iz tabele 4 i grafikona 6 najznačajnije grupe poljoprivrednih proizvoda pri uvozu iz CEFTA-e u BiH u periodu 2005-2012. godina su:

- Glava CT 22 – Pića, alkoholi i sirće
- Glava CT 10 – Žitarice
- Glava CT 19 – Proizvodi na osnovi žitarica, brašna, škroba ili mlijeka; slastičarski proizvodi
- Glava CT 24 - Duhan i prerađene zamjene duhana
- Glava CT 04 - Mlijeko i drugi mliječni proizvodi; jaja peradi; ptičija jaja; prirodni med isl.

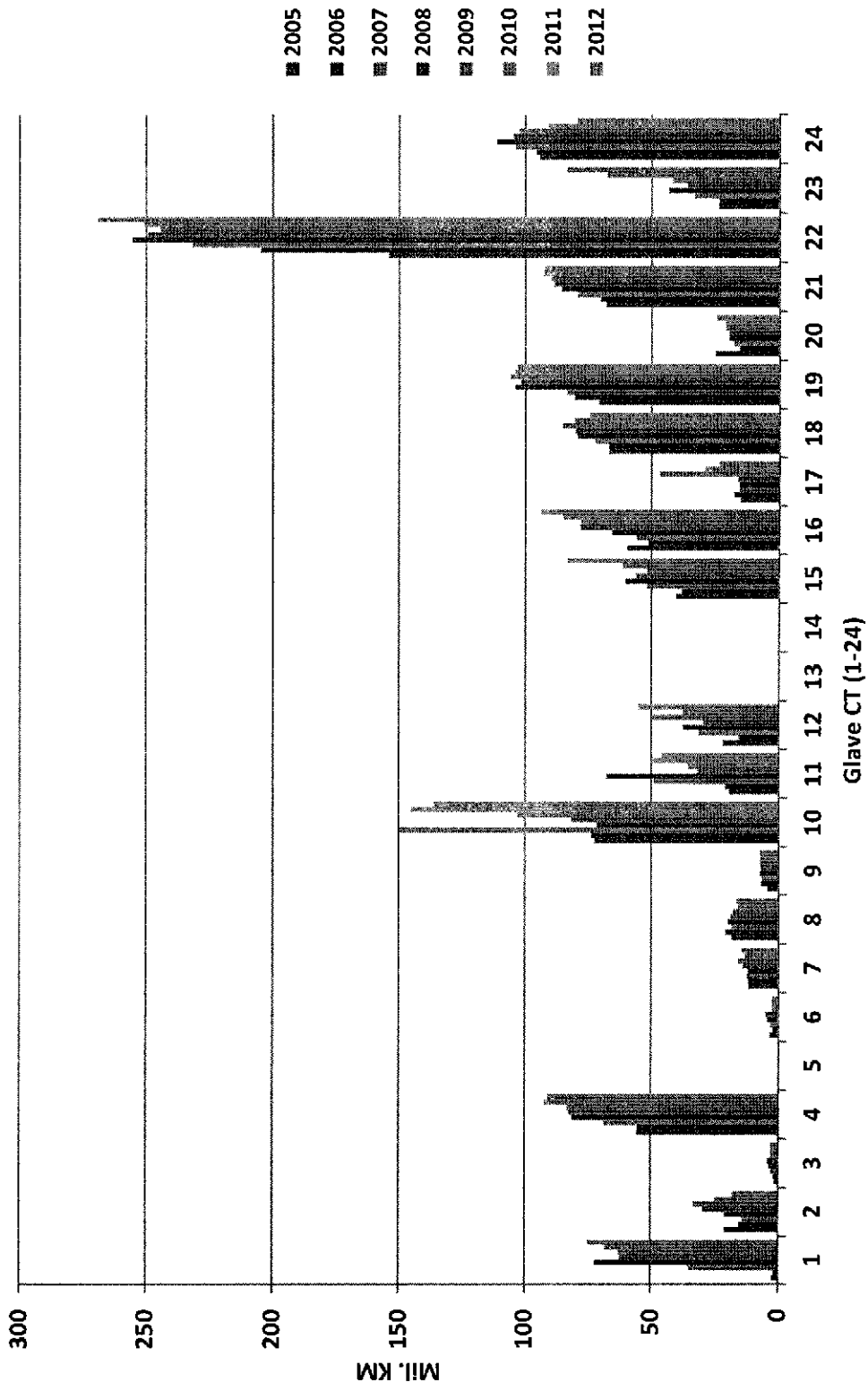
Tabela 4: Struktura uvoza poljoprivrednih proizvoda iz CEFTA-e u BiH u periodu 2005-2012. godina prikazana po glavama Carinske tarife (1-24) u milionima KM

Mil. KM

Glava CT	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
1	2,60	1,91	35,26	72,15	62,39	62,51	68,19	74,74
2	21,06	15,51	14,15	21,03	29,55	33,16	24,81	18,01
3	1,48	1,77	2,84	3,58	4,16	3,01	2,87	3,11
4	55,70	55,27	68,64	81,22	82,54	83,15	92,32	91,00
5	0,24	0,22	0,24	0,12	0,19	0,35	0,23	0,36
6	3,33	2,14	3,13	4,38	5,01	2,35	2,57	2,41
7	11,73	12,02	12,52	12,00	14,14	15,83	13,30	14,54
8	18,48	20,98	18,38	19,83	18,94	18,08	16,10	16,70
9	4,26	6,94	6,64	7,45	7,18	7,28	7,09	7,25
10	72,37	73,68	149,73	71,58	81,76	103,05	145,29	136,18
11	19,66	21,09	48,93	67,81	32,03	35,75	50,25	46,03
12	21,83	15,74	31,38	37,71	29,83	50,04	37,58	55,14
13	0,07	0,10	0,08	0,07	0,05	0,05	0,04	0,06
14	0,08	0,03	0,04	0,04	0,05	0,04	0,03	0,05
15	40,60	38,27	51,68	60,24	56,23	51,72	61,28	83,34
16	59,82	51,37	55,74	65,88	78,15	77,98	84,91	93,81
17	15,33	17,78	15,62	15,81	16,13	46,78	29,38	23,47
18	66,76	66,86	72,35	79,53	80,20	85,47	80,62	74,50
19	70,86	80,48	83,49	104,04	101,60	105,62	103,95	102,93
20	24,88	15,51	17,76	19,58	19,58	20,81	21,19	24,47
21	68,03	70,10	79,26	85,79	88,78	89,72	92,73	92,30
22	154,22	204,98	231,66	255,45	249,03	244,24	250,83	269,07
23	23,67	23,51	33,31	43,35	35,92	41,87	67,56	83,54
24	94,29	95,56	103,76	111,35	104,55	102,34	91,00	79,50
Ukupno 1-24	851,36	891,81	1.136,61	1.240,00	1.198,00	1.281,20	1.344,14	1.392,51

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Grafikon 6: Struktura uvoza poljoprivrednih proizvoda iz CEFTA-e u BiH u periodu 2005-2012. godina

Ukoliko posmatramo učešće CEFTA-e u ukupnom uvozu poljoprivrednih proizvoda u BiH po glavama CT od 1-24, može se uočiti značajna ovisnost o uvozu iz CEFTA-e. Najveće učešće CEFTA-e u ukupnom uvozu je primjetno kod slijedećih glava carinske tarife:

- Glava CT 22 - *Pića, alkoholi i sirće* – 82,69% učešća u 2012. godini
- Glava CT 11 - *Proizvodi mlinske industrije; slad; škrob; inulin; pšenični gluten*, 81,99% učešća u 2012. godini;
- Glava CT 16 - *Prerađevine od mesa, riba, ljuskavaca, mekušaca ili drugih vodenih beskičmenjaka* – 79,27% učešća u 2012. godini i dr.

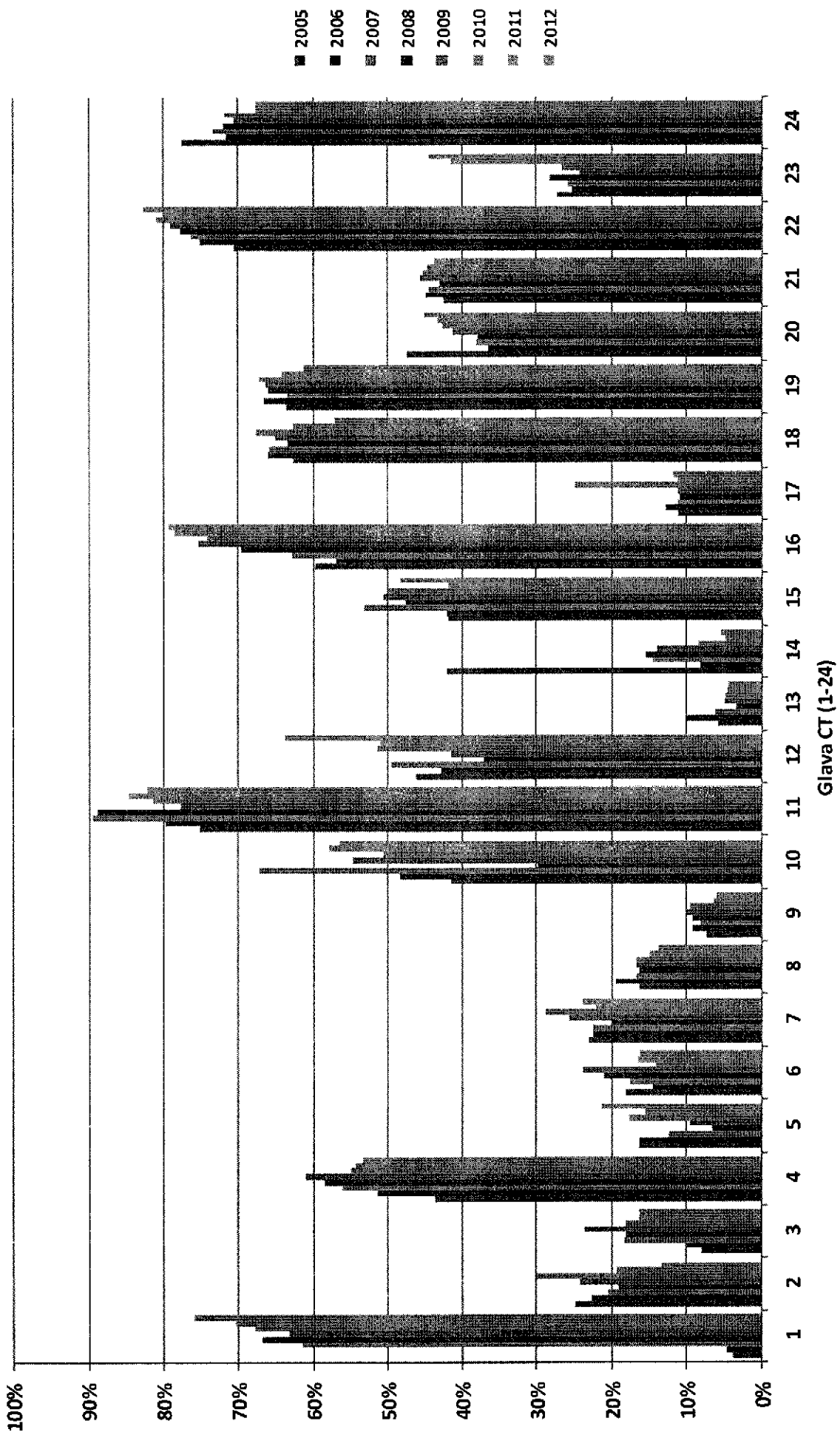
Od ukupno 24 glave carinske tarife koji se smatraju poljoprivrednim (1-24), za deset glava carinske tarife je preko 50% ukupnog uvoza ostvareno iz CEFTA-e.

Tabela 5: Učešće uvoza poljoprivrednih proizvoda iz CEFTA-e u ukupnom BiH uvozu u periodu 2005-2012. godina (Mil. KM)

Glava CT	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
1	3,85%	4,68%	61,50%	66,80%	63,32%	67,81%	70,49%	75,85%
2	24,72%	22,58%	20,44%	19,12%	24,23%	30,26%	19,22%	13,34%
3	8,03%	9,89%	18,19%	18,09%	23,56%	18,03%	16,35%	16,26%
4	43,61%	51,42%	56,16%	58,54%	61,06%	54,97%	54,38%	53,34%
5	16,20%	16,33%	12,29%	6,49%	9,49%	17,71%	15,52%	21,30%
6	18,10%	14,47%	17,49%	20,97%	23,76%	14,21%	16,55%	16,20%
7	23,02%	22,34%	22,49%	19,99%	25,55%	28,75%	22,10%	23,85%
8	16,29%	19,41%	16,76%	16,38%	16,61%	16,78%	14,81%	13,66%
9	7,33%	9,24%	8,21%	9,13%	10,01%	9,57%	6,35%	5,94%
10	41,55%	48,43%	67,27%	29,81%	54,69%	50,54%	57,89%	56,56%
11	75,10%	79,66%	89,42%	88,79%	77,74%	81,21%	84,57%	81,99%
12	46,17%	42,89%	49,65%	37,06%	41,55%	51,38%	50,91%	63,82%
13	5,88%	10,22%	6,14%	3,39%	4,92%	4,89%	4,55%	4,38%
14	42,02%	8,11%	14,58%	15,45%	13,94%	8,40%	4,72%	5,43%
15	41,93%	42,02%	53,23%	47,66%	50,53%	50,05%	41,85%	48,48%
16	59,63%	56,97%	62,85%	69,62%	75,26%	74,12%	78,57%	79,27%
17	11,20%	12,80%	11,05%	10,86%	11,22%	24,82%	11,21%	11,72%
18	62,68%	65,94%	65,85%	63,38%	65,14%	67,62%	62,74%	57,16%
19	63,69%	66,63%	63,52%	66,00%	66,52%	67,31%	64,33%	61,26%
20	47,40%	36,58%	38,19%	37,84%	41,26%	42,57%	43,30%	44,99%
21	42,52%	44,92%	44,51%	42,99%	45,59%	45,29%	44,70%	43,58%
22	70,52%	75,18%	76,35%	77,74%	79,21%	80,91%	80,04%	82,69%
23	27,26%	25,16%	25,88%	28,28%	24,21%	26,69%	41,55%	44,48%
24	77,62%	71,65%	73,44%	71,99%	70,66%	71,84%	67,64%	67,65%
Ukupno (1-24)	42,96%	45,85%	50,76%	47,33%	50,15%	51,20%	48,53%	49,44%

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Grafikon 7: Učešće uvoza poljoprivrednih proizvoda iz CEFTA-e u ukupnom BiH uvozu u periodu 2005-2012. godina

2.2. Struktura izvoza poljoprivrednih proizvoda iz BiH u CEFTA 2006 u periodu 2005-2012. godina

Kao što se može vidjeti iz tabele 6 i grafikona 8 najznačajnije grupe poljoprivrednih proizvoda pri izvozu iz BiH u CEFTA-u u periodu 2005-2012. godina su:

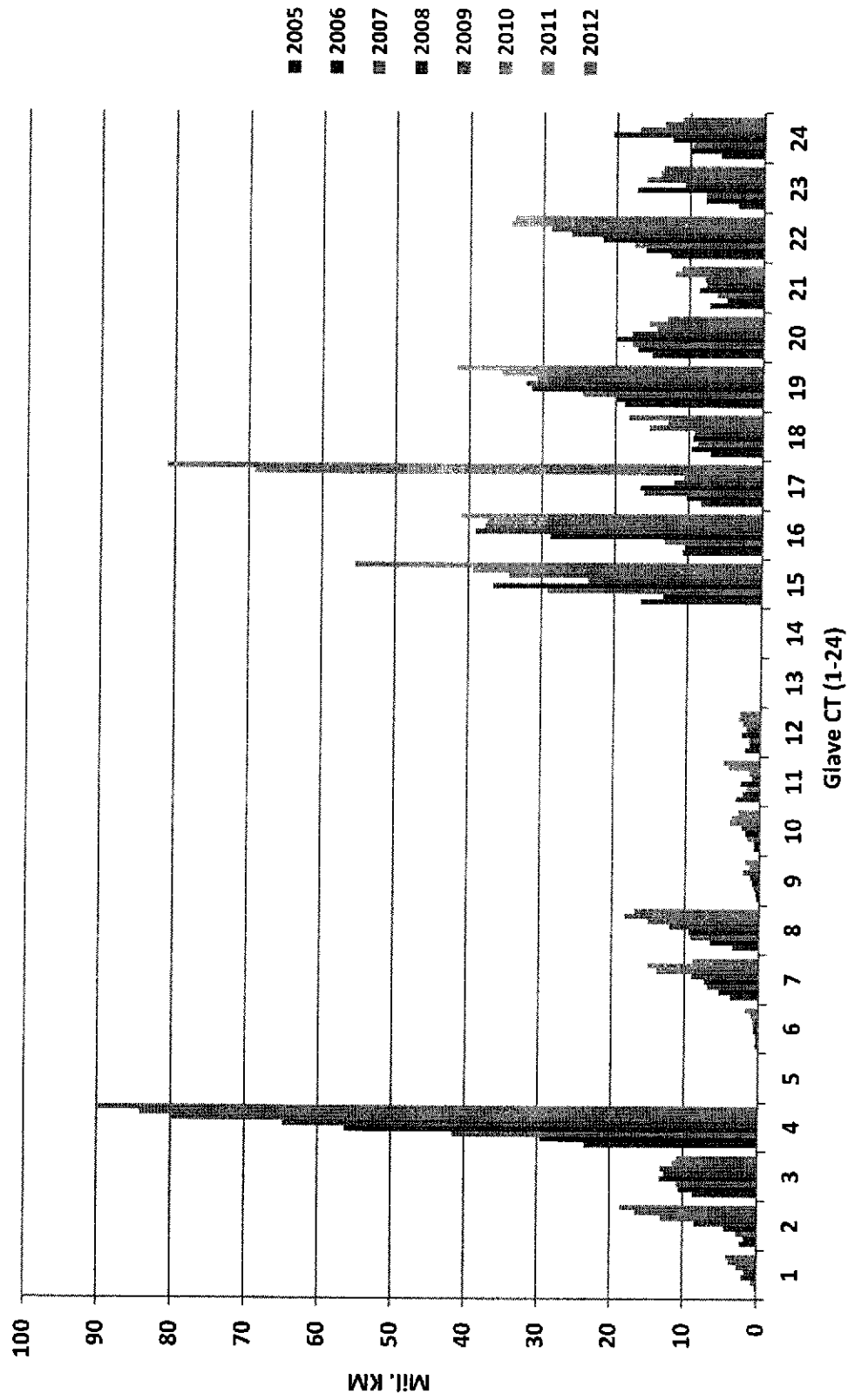
- Glava CT 04 - Mlijeko i drugi mliječni proizvodi; jaja peradi; ptičija jaja; prirodni med isl
- Glava CT 17 – Šećer i proizvodi od šećera
- Glava CT 15 – Masti i ulja životinjskog ili biljnog porijekla
- Glava CT 16 – Prerađevine od mesa, riba, ljuskavaca, mekušaca ili drugih vodenih beskičmenjaka
- Glava CT 19 – Proizvodi na osnovi žitarica, brašna, škroba ili mlijeka; slastičarski proizvodi

Tabela 6: Struktura izvoza poljoprivrednih proizvoda iz BiH u CEFTA-u u periodu 2005-2012. godina prikazana po glavama Carinske tarife (1-24) u milionima KM

Glava CT	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
1	0,10	0,20	0,68	1,96	1,64	2,63	3,73	4,03
2	2,22	1,71	2,77	4,45	8,51	12,97	16,49	18,51
3	8,67	10,61	10,91	13,17	12,67	13,15	11,45	10,89
4	23,47	29,62	41,67	56,38	64,81	80,10	84,14	90,03
5	0,01	0,00	0,01	0,10	0,02	0,00	0,01	0,03
6	0,45	0,40	0,39	0,67	0,70	0,80	1,07	1,76
7	3,86	5,33	6,98	7,30	9,09	13,80	15,04	8,95
8	3,56	6,68	9,20	9,55	12,15	15,08	18,25	16,90
9	0,37	0,44	0,77	0,94	1,27	2,19	1,37	1,95
10	0,77	0,70	1,64	1,92	2,42	4,01	3,72	2,86
11	3,26	2,30	1,82	2,55	1,06	1,43	4,19	4,92
12	2,05	1,44	1,55	2,50	1,87	2,35	2,88	2,73
13	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00	0,01	0,00	0,00
14	0,01	0,02	0,04	0,07	0,02	0,02	0,05	0,02
15	16,36	13,34	29,13	36,53	23,61	34,36	39,44	55,43
16	10,78	10,39	13,25	28,80	38,99	37,72	37,36	41,06
17	8,35	10,23	16,01	16,52	12,03	10,62	69,17	81,09
18	7,09	9,69	8,80	9,48	9,28	15,29	12,83	18,17
19	18,71	19,82	24,49	31,46	32,25	30,74	35,56	41,71
20	15,07	17,03	17,69	19,84	17,77	14,42	15,51	13,04
21	7,28	4,94	6,30	8,72	7,65	7,88	12,01	11,00
22	12,65	15,96	17,51	21,81	26,18	28,94	34,41	33,82
23	3,47	7,89	7,83	17,26	10,72	15,97	13,99	13,67
24	5,88	10,02	9,65	12,40	20,52	16,87	13,47	11,10
Ukupno (1-24)	154,42	178,75	229,10	304,38	315,24	361,36	446,16	483,67

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Grafikon 8: Struktura izvoza poljoprivrednih proizvoda iz BiH u CEFTA-u periodu 2005-2012. godina

Bosna i Hercegovina je izuzetno ovisna o tržištu CEFTA-e kada je u pitanju izvoz poljoprivrednih proizvoda, gdje je u 2012. godini izveženo čak 75,81% ukupnog izvoza poljoprivrednih proizvoda iz BiH. Ovisnost o tržištu CEFTA-e je još evidentnije ukoliko se posmatra izvoz po pojedinim glavama carinske tarife, što se može vidjeti iz tabele 7 i grafikona 9.

Najveće učešće u izvozu poljoprivrednih proizvoda u CEFTA-u u ukupnom BiH izvozu je prisutno kod proizvoda životinjskog porijekla, odnosno slijedećih glava carinske tarife u 2012. godini:

- Galva 02 - Meso i jestivi klaonični proizvodi – 99,04%
- Glava 04 - Mlijeko i drugi mliječni proizvodi; jaja peradi; ptičija jaja; prirodni med; - 97,63%
- Glava 16 - Prerađevine od mesa, riba, ljuskavaca, mekušaca ili drugih vodenih beskičmenjaka – 94,72% .

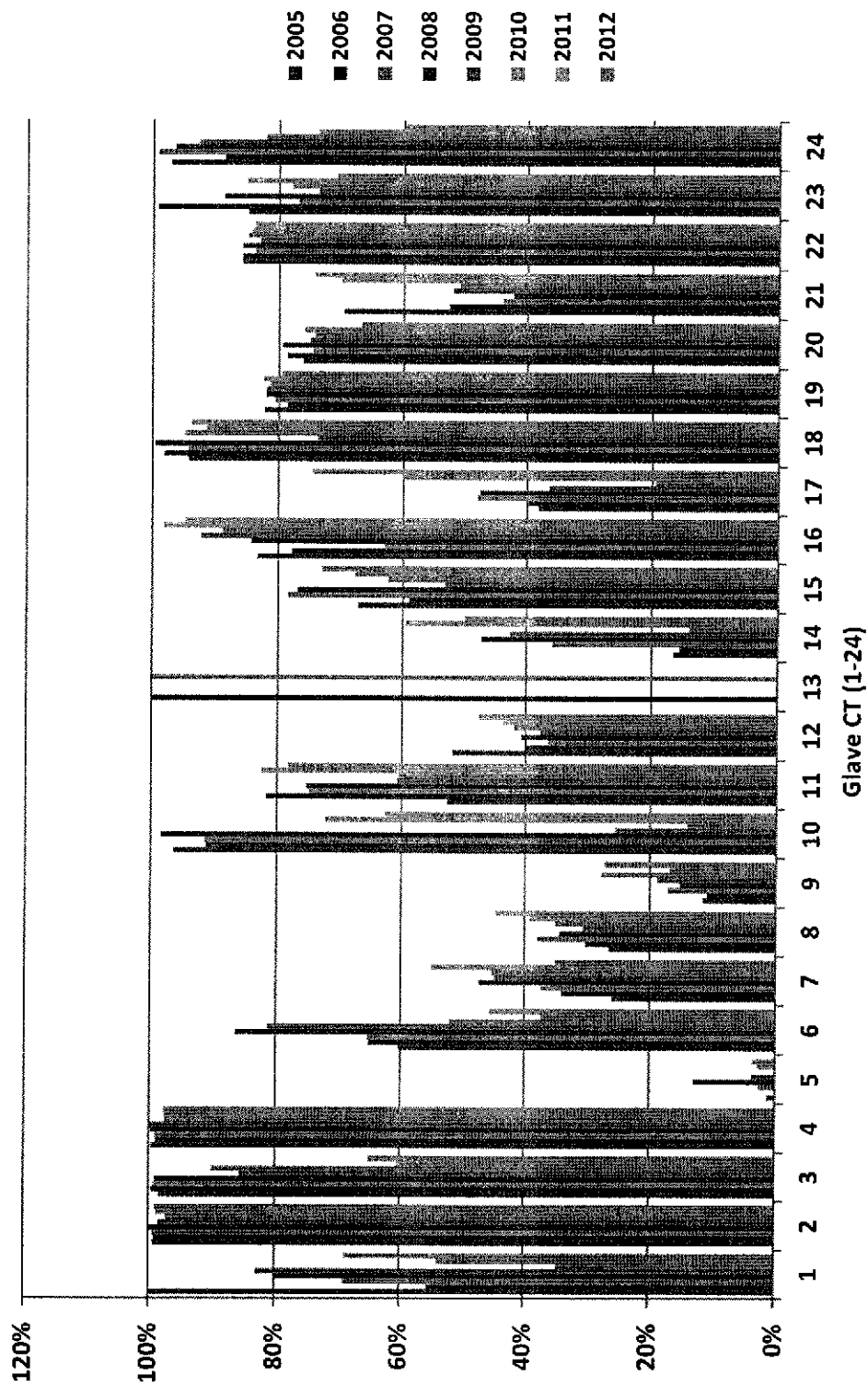
Pored toga, za 11 glava carinske tarife od 24 glave koje se smatraju poljoprivrednim (1-24), preko 70% ukupnog izvoza je realizovano u CEFTA-u u 2012. godini.

Tabela 7: Učešće izvoza poljoprivrednih proizvoda u CEFTA-u u ukupnom BiH izvozu u periodu 2005-2012. godina

Glava CF	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
01	100,00%	55,59%	69,04%	80,17%	83,01%	34,66%	53,95%	68,77%
02	99,41%	99,14%	99,37%	99,84%	98,56%	97,25%	98,80%	99,04%
03	98,41%	99,63%	99,27%	99,07%	85,56%	90,04%	60,58%	65,05%
04	99,59%	99,02%	99,11%	99,74%	99,89%	97,48%	97,65%	97,63%
05	1,26%	0,00%	2,57%	12,98%	3,79%	0,04%	2,72%	3,61%
06	60,33%	65,08%	65,29%	86,39%	81,35%	52,01%	37,31%	45,60%
07	25,88%	34,00%	37,25%	47,36%	44,89%	45,34%	55,03%	35,07%
08	26,43%	30,17%	37,92%	34,41%	30,64%	35,06%	39,30%	44,65%
09	11,59%	11,00%	17,23%	15,31%	18,95%	27,62%	16,90%	27,20%
10	96,38%	91,19%	91,39%	98,41%	25,50%	14,19%	72,16%	62,72%
11	52,62%	81,75%	74,84%	75,29%	60,73%	60,48%	82,39%	78,34%
12	51,81%	40,16%	36,31%	40,69%	37,64%	41,81%	43,55%	47,48%
13	0,00%	100,00%	0,00%	0,22%	/	100,00%	/	0,00%
14	16,61%	15,58%	35,85%	47,28%	42,66%	14,00%	59,56%	50,00%
15	67,21%	58,96%	78,38%	76,86%	53,25%	62,36%	67,75%	73,05%
16	83,35%	77,84%	62,90%	84,28%	92,27%	88,91%	98,13%	94,72%
17	38,16%	39,76%	47,91%	47,49%	36,37%	19,47%	60,18%	74,49%
18	94,26%	98,10%	94,27%	99,52%	73,78%	94,92%	91,39%	93,71%
19	82,26%	78,60%	80,51%	82,01%	81,93%	81,28%	82,36%	79,43%
20	76,11%	78,69%	74,54%	79,41%	75,04%	74,32%	75,91%	66,80%
21	69,62%	52,69%	43,87%	42,32%	52,14%	50,98%	70,00%	74,32%
22	85,77%	85,85%	83,77%	85,78%	82,98%	84,84%	84,38%	83,73%
23	84,89%	99,24%	76,90%	88,75%	73,65%	77,84%	85,09%	70,76%
24	97,21%	88,62%	99,16%	96,53%	92,67%	82,05%	73,79%	59,81%
Ukupno 1-24	69,15%	69,08%	70,52%	74,22%	69,62%	65,34%	72,88%	75,81%

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Grafikon 9: Učešće izvoza poljoprivrednih proizvoda iz BiH u CEFTA-u ukupnom izvozu u periodu 2005-2012. godina

3. Trgovina poljoprivrednim proizvodima sa CEFTA 2006 Stranama u 2011/2012. godini

Ukupan uvoz poljoprivrednih proizvoda iz CEFTA-e u 2012. godini je iznosio 1,4 milijarde KM i rastao je po stopi od 4% u odnosu na 2011. godinu. U istom periodu je ukupan izvoz poljoprivrednih proizvoda u CEFTA-u iznosio 483 miliona KM uz rast od 8% u odnosu na prethodnu godinu.

Ukupan deficit BiH u trgovini poljoprivrednim proizvodima sa CEFTA 2006 Stranama u 2012. godini je iznosio 909,5 miliona KM, što predstavlja 41,75% ukupnog deficita BiH u trgovini poljoprivrednim proizvodima. Isti je smanjen za 1% u odnosu na 2011. godinu, kada je iznosio 898 miliona KM. U 2012. godini u okviru CEFTA-e, BiH je ostvarila suficit u trgovini poljoprivrednim proizvodima sa Albanijom, Crnom Gorom i Kosovom, dok je imala deficit u trgovini poljoprivrednim proizvodima sa Srbijom, Hrvatskom, Moldavijom i Makedonijom.

U okviru CEFTA-e BiH ima najveći deficit u trgovini poljoprivrednim proizvodima sa Srbijom, koji je u 2012. godini iznosio 526,6 miliona KM.

Pokrivenost uvoza izvozom poljoprivrednih proizvoda između BiH i CEFTA-e u 2012. godini je iznosila 35% i poboljšana je u odnosu na 2011. godinu, kada je iznosila 33%. Pokrivenost uvoza izvozom poljoprivrednih proizvoda BiH sa CEFTA-om je za 10% veća od ukupne pokrivenosti uvoza izvozom poljoprivrednih proizvoda BiH sa Svijetom, koja je u 2012. godini iznosila 23%.

Tabela 8. Vrijednost trgovinske razmjene poljoprivrednim proizvodima između BiH i CEFTA 2006 Strana u 2012/2011. godini

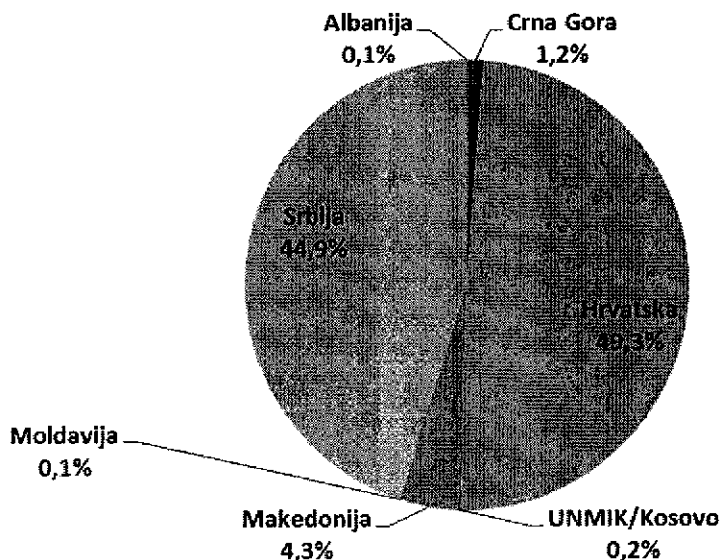
Zemlja	2011			2012			↑ ↓ Q 2 2011/2012		
	Uvoz	Izvoz	Bilans	Uvoz	Izvoz	Bilans	Uvoz	Izvoz	Bilans
Albanija	0,35	26,99	26,64	0,82	26,22	25,41	131%	-3%	-5%
Crna Gora	16,57	33,36	16,79	16,43	38,84	22,41	-1%	16%	33%
Hrvatska	654,87	201,22	-453,65	686,01	213,53	-472,49	5%	6%	4%
UNMIK/Kosovo	2,48	44,40	41,92	2,29	46,26	43,97	-8%	4%	5%
Makedonija	58,49	46,82	-11,66	59,81	59,05	-0,76	2%	26%	-93%
Moldavija	0,90	0,03	-0,87	1,51	0,03	-1,49	68%	100%	100%
Srbija	610,47	93,33	-517,14	625,66	99,05	-526,61	2%	6%	2%
Ukupno CEFTA 2006	1.344,14	446,16	-897,98	1.392,52	482,97	-909,55	4%	8%	1%
Učešće CEFTA 2006	49%	73%	42%	49%	76%	42%	/	/	/
Ukupno svijet	2.769,95	612,20	-2.157,74	2.816,54	637,99	-2.178,55	2%	4%	1%

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Učešće CEFTA-e u ukupnom uvozu poljoprivrednih proizvoda u BiH u 2012. i 2011. godini je nepromijenjeno i iznosilo je 49%, čime su CEFTA Strane najveći uvoznik poljoprivrednih proizvoda u BiH, odakle uvozimo gotovo 50% istih. Hrvatska i Srbija imaju najveći i približno isti udio u uvozu poljoprivrednih proizvoda u BiH iz CEFTA-e. Udio Hrvatke u uvozu poljoprivrednih proizvoda u BiH iz CEFTA-e u 2012. godini je iznosio 49,3%, dok je udio Srbije u istom iznosio 44,9%. Dakle, uvoz iz ove dvije zemlje čini 94,2% ukupnog uvoza poljoprivrednih proizvoda u

BiH iz CEFTA 2006. Ove dvije zemlje su vodeće i u ukupnom uvozu poljoprivrednih proizvoda u BiH.

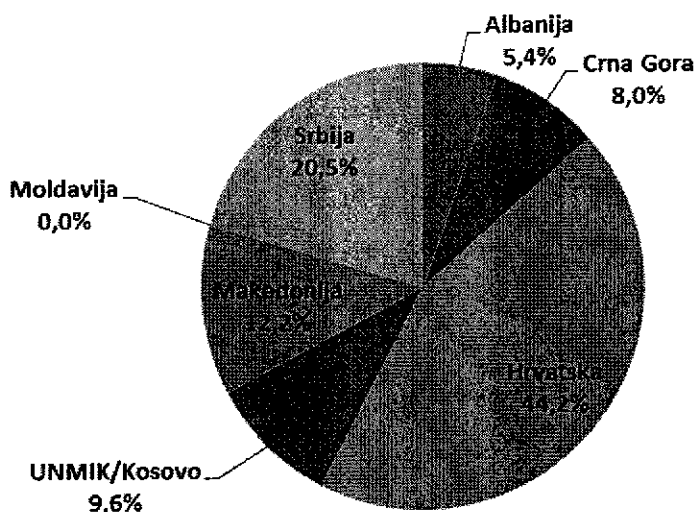
Grafikon 10: Učešće CEFTA 2006 Strana u ukupnom uvozu BiH iz CEFTA-e u 2012. godini

Od ostalih CEFTA zemalja značajnije učešće u uvozu ima jedino Makedonija (4,3%) dok ostale CEFTA zemlje (Crna Gora, Kosovo, Moldavija i Albanija) imaju zanemarivo učešće u uvozu poljoprivrednih proizvoda iz CEFTA 2006, koje je u 2012. godini ukupno iznosilo 1,5%.

CEFTA je najznačajnije izvozno tržište za poljoprivredne proizvode BiH, gdje se plasira čak 76% ukupnog izvoza poljoprivrednih proizvoda iz BiH, naspram 49% ukupnog uvoza poljoprivrednih proizvoda u BiH iz CEFTA-e u 2012. godini. Učešće CEFTA-e u ukupnom izvozu poljoprivrednih proizvoda iz BiH se u 2012. godini povećalo za 3% u odnosu na 2011. godinu, kada je iznosilo 73% ukupnog izvoza poljoprivrednih proizvoda iz BiH.

Grafikon 11: Učešće CEFTA 2006 Strana u ukupnom izvozu u CEFTA-u 2012. godini

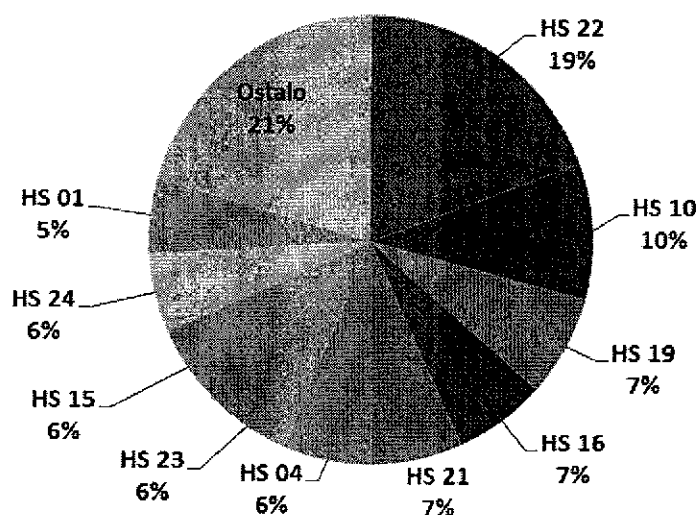
Najznačajnija izvozna destinacija za poljoprivredne proizvode iz BiH je Hrvatska sa 44,2% učešća u ukupnom izvozu poljoprivrednih proizvoda iz BiH u CEFTA-u u 2012. godini. U poređenju sa

Hrvatskom, u Srbiju se izvozi dvostruko manje poljoprivrednih proizvoda sa 20,5% učešća u ukupnom izvezu poljoprivrednih proizvoda u CEFTA-u u 2012. godini.

Značajan udio u ukupnom izvozu poljoprivrednih proizvoda u CEFTA 2006 je ostvaren i u Makedoniju (12,2%), UNMIK/Kosovo (9,6%), Crnu Goru (8%) i Albaniju (5,4%).

4. Struktura trgovine poljoprivrednim proizvodima sa CEFTA 2006 Stranama u 2012. god.

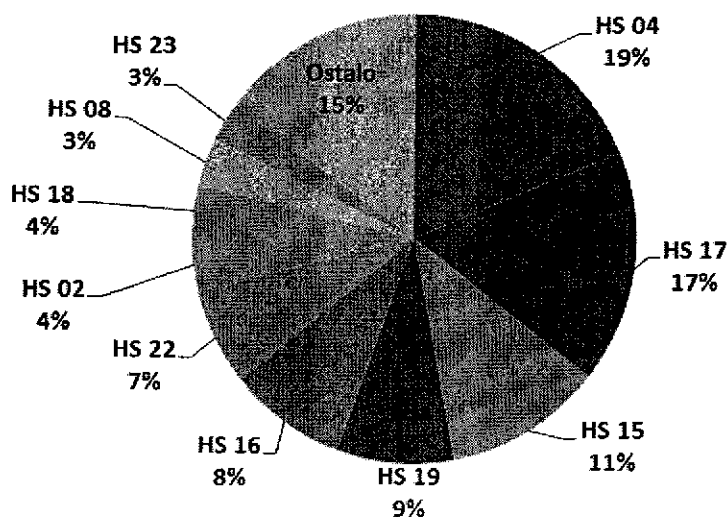
Grafikon 12: Top 10 uvoznih grupa poljoprivrednih proizvoda iz CEFTA-e u 2012. godini

HS 22	Pića, alkoholi i sirće
HS 10	Žitarice
HS 19	Proizvodi na osnovi žitarica, brašna, škroba ili mlijeka i sl.
HS 16	Prerađevine od mesa, riba, ljuskavaca, mekušaca ili drugih vodenih beskičmenjaka
HS 21	Razni prehrambeni proizvodi
HS 04	Mlijeko i drugi mliječni proizvodi; jaja peradi i sl.
HS 23	Ostaci i otpaci od prehrambene industrije
HS 15	Masti i ulja životinjskog ili biljnog porijekla
HS 24	Duhan i prerađene zamjene duhana
HS 01	Žive životinje

Kada se posmatra struktura uvoza poljoprivrednih proizvoda po glavama carinske tarife iz CEFTA 2006 u BiH u 2012. godini, na prvom mjestu po uvozu su *Pića, alkoholi i sirće* (Glava 22 CT) sa 19% učešća u ukupnom uvozu poljoprivrednih proizvoda iz CEFTA 2006, na drugom mjestu su *Žitarice* (Glava 10 CT) – 10%, a na trećem mjestu su *Proizvodi na bazi žitarica, mlijeka i slično* (Glava 19 CT) – 7% učešća. Top 10 uvoznih glava carinske tarife poljoprivrednih proizvoda(1-24) čini 79% ukupnog uvoza poljoprivrednih proizvoda iz CEFTA 2006 Strana.

Grafikon 13: Top 10 izvoznih grupa poljoprivrednih proizvoda u CEFTA-u u 2012. godini

HS 04	Mlijeko i drugi mliječni proizvodi; jaja peradi
HS 17	Šećeri i proizvodi od šećera
HS 15	Masti i ulja životinjskog ili biljnog porijekla
HS 16	Prerađevine od mesa, riba, ljuskavaca, mekušaca ili drugih vodenih beskičmenjaka
HS 19	Proizvodi na osnovi žitarica, brašna, škroba ili mlijeka i sl.
HS 22	Pića, alkoholi i sirće
HS 02	Meso i jestivi klaonični proizvodi
HS 08	Jestivo voće i orašasti plodovi; kore agruma, dinja i lubenica
HS 18	Kakao i proizvodi od kakaa
HS 23	Ostaci i otpaci od prehrambene industrije; pripremljena životinjska hrana

Mlijeko, ptičija jaja, med i slično (Glava 4 CT) su na prvom mjestu prema izvozu poljoprivrednih proizvoda u CEFTA 2006 sa 19% učešća. Na drugom mjestu je *Šećer i proizvodi od šećera* (Glava 17 CT) – 17% učešća, a na trećem mjestu je *Masti i ulja životinjskog ili biljnog porijekla* (Glava 15 CT) – 11% učešća. Top 10 izvoznih glava carinske tarife poljoprivrednih proizvoda (1-24) čine 85% ukupnog izvoza poljoprivrednih proizvoda u CEFTA 2006 Strane.

Zaključak

CEFTA najznačajniji vanjskotrgovinski partner Bosne i Hercegovine kada je u pitanju trgovina poljoprivrenim proizvodima. CEFTA je prije svega najznačajnije izvozno tržište za poljoprivredne proizvode porijeklom iz Bosne i Hercegovine, što potvrđuje učešće CEFTA-e u ukupnom izvozu poljoprivrednih proizvoda iz Bosne i Hercegovine u periodu 2005-2012. godina, od čak 76% u 2012. godini. CEFTA je jedino izvozno tržište Bosne i Hercegovine za sve proizvode životinjskog porijekla u 2012. godini: meso, mlijeko i mliječne proizvode, te prerađevine od mesa.

Izvoz poljoprivrednih proizvoda iz Bosne i Hercegovine u CEFTA-u u periodu 2005-2012. godina konstantno raste u pojedinim godinama sa visokim stopama rasta, npr 32,86% u 2008. godini. Ovaj rast nije prekinut ni u 2009. godini, kada su se posljedice svjetske ekonomske krize reflektirale na pad ukupnog uvoza poljoprivrednih proizvoda u Bosnu i Hercegovinu. Konstantan rast izvoza poljoprivrednih proizvoda iz Bosne i Hercegovine u CEFTA-u se pozitivno odrazio na poboljšanje pokrivenosti uvoza izvozom poljoprivrednih proizvoda sa CEFTA-om od 18,14% u 2005. godini do 35% u 2012. godini. Pokrivenost uvoza izvozom poljoprivrednih proizvoda BiH sa CEFTA-om je za više od 10% veća od ukupne pokrivenosti uvoza izvozom poljoprivrednih proizvoda BiH sa Svijetom, koja je u 2012. godini iznosila 23%.

Sa druge strane, CEFTA je i najznačajniji uvoznik poljoprivrednih proizvoda u Bosnu i Hercegovinu sa učešćem u ukupnom uvozu od 42% u 2005. godini do 49% u 2012. godini. Uvoz poljoprivrednih proizvoda iz CEFTA-e u Bosnu i Hercegovinu konstantno raste od 2005. do 2012. godine, međutim uz niže stope rasta u poređenju sa stopama rasta izvoza poljoprivrednih proizvoda iz BiH u CEFTA-u u navedenom periodu. Izuzetak je 2009. godina, kada su se posljedice svjetske ekonomske krize odrazile na pad uvoza poljoprivrednih proizvoda iz CEFTA-e u BiH.

Bosna i Hercegovina je u posmatranom periodu 2005-2012. godina ostvarila negativan vanjskotrgovinski bilans, odnosno deficit, kako u trgovini poljoprivrednim proizvodima između Bosne i Hercegovine i CEFTA-e, tako i u ukupnoj trgovini poljoprivrednim proizvodima Bosne i Hercegovine sa Svijetom. To znači da je Bosna i Hercegovina još uvijek neto uvoznica poljoprivrednih proizvoda i svojom proizvodnjom ne zadovoljava vlastite potrebe. Trendovi kretanja deficita poljoprivrednih proizvoda u trgovini sa CEFTA-om i Svijetom su istog smijera, ali različitog intenziteta, u zavisnosti od vremena stupanja na snagu Sporazuma CEFTA 2006, odnosno Privremenog sporazuma. Međutim, dok je ukupan deficit u trgovini poljoprivrednim proizvodima u 2011. godini rastao po stopi od 10,69%, deficit sa CEFTA-om je imao pad od 2,38%. U 2012. godini deficit poljoprivrednih proizvoda u trgovini sa CEFTA-om i Svijetom je rastao po istoj stopi od 1%.

Na osnovu prethodno iznešenog možemo zaključiti da je potpisivanje ugovora o slobodnoj trgovini sa susjednim zemljama, a zatim i potpisivanje Sporazuma CEFTA 2006 uticalo na povećanje obima ukupne trgovine, ali i na rast izvoza poljoprivrednih proizvoda iz Bosne i Hercegovine u CEFTA-u posmatranom periodu 2005-2012. godina, što je doprinijelo da se pokrivenosti uvoza izvozom poljoprivrednih proizvoda u okviru CEFTA-e u posmatranom periodu od 2005. do 2012. godine udvostruči.

Prilog 1

Nazivi glava Carinske tarife (1-24) Poljoprivredni proizvodi

- 01 - Žive životinje
- 02 - Meso i drugi klanični proizvodi za jelo
- 03 - Ribe, ljuskari, mekušci, i slično
- 04 - Mlijeko, ptičja jaja, med, i slično
- 05 - Ostali proizvodi životinjskog porijekla
- 06 - Ukrasne biljke, korijenje i slično
- 07 - Povrće, korijenje i krtole za jelo
- 08 - Voće za jelo; kore agruma, dinja, lubenica
- 09 - Kafa, čaj, mate čaj i začini
- 10 - Žitarice
- 11 - Proizvodi mlinske industrije; škrob, i slično
- 12 - Zrnevlje, sjeme, plodovi, stočna hrana i slično
- 13 - Šelak; gume, smole i ostali biljni sokovi i ekstrakti
- 14 - Pletarski biljni materijal i slično
- 15 - Biljna i životinjska mast i vosak, i slično
- 16 - Prerađevine od mesa, riba, ljuskara, i slično
- 17 - Šećer i proizvodi od šećera
- 18 - Kakao i proizvodi od kakaoa
- 19 - Proizvodi na bazi žitarica, mlijeka, i slično
- 20 - Proizvodi od povrća, voća, i slično
- 21 - Razni proizvodi za ishranu
- 22 - Pića, alkoholi, i sirće
- 23 - Ostaci i otpaci prehrambene industrije, i slično
- 24 - Duhan i proizvodi zamjene duhana